

**UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA
UNIVERZITETNI ENOPREDMETNI PROGRAM TEOLOGIJA**

br. Andrej Sotler

**TEOLOŠKO-LITURGIČNA RAZLAGA OBREDA
MAŠNIŠKEGA POSVEČENJA
DIPLOMSKO DELO**

Mentor: red. prof. dr. Slavko Krajnc

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Rednemu prof. dr. p. Slavku Krajncu se zahvaljujem, da je z naklonjenostjo sprejel mentorstvo ter mi ob nastajanju diplomske naloge pomagal in svetoval. Hvala za vse spodbude in vso potrpežljivost, s katero je spremljal moje pisanje. Hvaležen sem Roku Pisku, ki je prevedel gradivo iz italijanščine, Simoni Jeretina, ki je diplomsko delo lektorirala, ter Veri Nemeš, ki je povzetek naloge prevedla v angleški jezik.

Hvala sorodnikom, prijateljem in sošolcem ter redovnim sobratom za vso spodbudo, bratom iz olimskega samostana bl. Antona Martina Slomška za prostor in mir, da sem delo lahko napisal. Posebej pa hvala p. Benjaminu Mlakarju in p. Damjanu Tikviču, ki sta ob obilici dela na župniji in v samostanu prevzela obveznosti in mi omogočila čas za pisanje ter me pri njem podpirala z besedo in molitvijo. Hvala provincialnemu predstojniku p. Milanu Kosu za zaupanje in podporo. Ne nazadnje pa hvala Vsemogočnemu za poklicanost tako v življenje kot na pot njegovega služabnika. Naj bo to delo v slavo Svete Trojice in izraz hvaležnosti za vse v življenju prejete darove in milosti.

Duhovništvo je ljubezen Jezusovega srca.

Janez Marija Vianej, arški župnik

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

Koncilski odloki:

B = Konstitucija o svetem bogoslužju (Sacrosanctum concilium)

BR = Konstitucija o Božjem razodetju (Dei Verbum)

C = Dogmatična konstitucija o Cerkvi (Lumen gentium)

CS = Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu (Gaudium et Spes)

D = Odlok o službi in življenju duhovnikov (Presbyterorum Ordinis)

D-uvod = Odlok o službi in življenju duhovnikov – Uvod (Presbyterorum Ordinis)

DV = Odlok o duhovniški vzgoji (Optatam totius)

LA = Odlok o laškem apostolatu (Apostolicam actuositatem)

M = Odlok o misijonski dejavnosti Cerkve (Ad Gentes)

Š = Odlok o pastirski službi škofov v Cerkvi (Christus Dominus)

CD 70 = Cerkveni dokumenti 70: Zakrament pokore

CD 74 = Cerkveni dokumenti 74: Navodilo o sodelovanju laikov

CD 94 = Cerkveni dokumenti 94: Splošna ureditev rimskega misala

CD 99 = Cerkveni dokumenti 99: Duhovnik, pastir in voditelj župnijskega občestva

CD 106 = Cerkveni dokumenti 106: Stalni diakoni

CD 115 = Cerkveni dokumenti 115: Posinodalna apostolska spodbuda Evharistija – zakrament ljubezni

CD 126 = Cerkveni dokumenti 126: Pismo za leto duhovništva

CD 139 = Cerkveni dokumenti 139: Direktorij za življenje duhovnikov

KKC = Katekizem katoliške Cerkve

KO = Krščevanje otrok: Sveti krst

KO-UK = Krščevanje otrok: Uvajanje v krščanstvo (navodila v obredniku KO)

PB = Previdevanje bolnikov. Bolniško maziljenje

PDT1, PDT2 = Priročnik dogmatične teologije, 1. in 2. knjiga

RM = Rimski misal

Šks = Škofovska sinoda 1971, O službenem duhovništvu

ZCP = Zakonik cerkvenega prava

KAZALO

ZAHVALA.....	II
UVOD	1
1. PREZBITERAT – ZAKRAMENT SLUŽENJA OBČESTVU	3
1.1 Skupno ali krstno duhovništvo	4
1.2 Službeno duhovništvo.....	6
1.3 Odnos med službenim duhovništvom ter skupnim (krstnim) duhovništvom vseh udov Cerkve	8
1.4 Svetopisemski temelj prezbiterata	10
1.4.1 Duhovniška služba v Stari zavezi.....	10
1.4.2 Duhovniška služba v Novi zavezi	12
2. LITURGIČNA RAZLAGA OBREDA MAŠNIŠKEGA POSVEČENJA	16
2.1 Uvodni obredi	17
2.1.1 Klicanje, predstavitev in sprejem pripravnikov	18
2.1.2 Homilija.....	20
2.1.3 Spraševanje pripravnikov in obljuba pokorščine	20
2.1.4 Litanije vseh svetnikov.....	22
2.2 Osrednji del – konstitutivni element mašniškega posvečenja	22
2.2.1 Polaganje rok.....	24
2.2.2 Posvetilna molitev za mašniško posvečenje.....	26
2.2.2.1 Anamneza – spomin na delo Boga.....	28
2.2.2.2 Epikleza – klicanje Svetega Duha.....	35
2.2.2.3 Prošnja.....	39
2.2.2.4 Doksologija – trinitarični sklep.....	39
2.3 Ponazorilni obredi.....	40
2.3.1 Izročitev štole in mašnega plašča	40
2.3.2 Maziljenje rok	41
2.3.3 Izročitev patene in keliha	42
2.3.4 Poljub miru.....	43
3. TEOLOGIJA PREZBITERATA	44

3.1	Prezbiterat – druga stopnja svetega reda.....	45
3.1.1	Prezbiterat in episkopat.....	46
3.1.2	Prezbiterat in diakonat.....	49
3.1.3	Prezbiterat in laiki.....	52
3.2	Kristološki vidik prezbiterata.....	54
3.3	Pneumatološki vidik prezbiterata.....	56
3.4	Ekleziološki vidik prezbiterata.....	58
3.5	Prezbiterat in evharistija.....	59
3.6	Teološko-pastoralni vidik duhovniške službe pri evharistiji.....	61
3.7	Teološko-pastoralni vidik duhovniške službe pri drugih zakramentih in zakramentalih.....	63
3.7.1	Duhovnik in zakrament krsta.....	64
3.7.2	Duhovnik in zakrament sprave.....	65
3.7.3	Duhovnik in bolniško maziljenje.....	69
3.7.4	Duhovnik in sveti zakon.....	71
	SKLEP.....	74
	POVZETEK.....	75
	KLJUČNE BESEDE.....	75
	SUMMARY.....	76
	KEY WORDS.....	76
	SEZMAN REFERENC.....	77
	PRILOGE.....	80
i.	Komentarji k obredu mašniškega posvečenja.....	80
ii.	Oratio Consecrationis presbyterorum (l. 1968).....	83

UVOD

Apostolom in prvi Cerkvi je Jezus Kristus zaupal v varstvo sedmero zakramentov, po katerih ostaja vidno navzoč v svetu. Cerkev je tako skozi 2000 let zgodovine oskrbnica in delivka zakramentov. Deli jih po služabnikih, naslednikih apostolov, ki so tudi sami s polaganjem rok poskrbeli za svoje naslednike v sveti službi. Tako so tudi v našem času od Boga poklicani in s strani Cerkve prepoznani, nekateri izmed ljudstva po polaganju škofovih rok posvečeni za služenje Božjemu ljudstvu kot duhovniki v redu prezbiterata, drugi v stopnji svetega reda. Ob spremljanju mašniških posvečenj opazamo, kako je obred teološko in liturgično bogat, z mnogimi svetopisemskimi vzori v posvetilni molitvi in številnimi ponazorilnimi obredi. Zato se zdi navzočim vernikom nekako skrivnosten. Ob tem ugotavljamo, da poleg komentarjev, ki spremljajo obred mašniškega posvečenja, ni neke obširnejše razprave, v kateri bi bila obred in njegova zgradba podrobneje predstavljena in razložena. Zato želimo v tem delu predstaviti obred mašniškega posvečenja s teološkega in liturgičnega vidika ter tako podati duhovno razlago obreda, kot jo moremo zaznati v posameznih liturgičnih knjigah in teologiji II. vaticanskega koncila.

V prvem poglavju je predstavljen prezbiterat kot zakrament služenja: najprej skupno duhovništvo celotnega Božjega ljudstva, nato službeno duhovništvo posvečenih služabnikov in njun medsebojni odnos. Za obe vrsti oziroma obliki služenja smo poiskali in predstavili svetopisemske temelje ter vzore iz Stare in Nove zaveze.

Drugo poglavje je osredotočeno na osrednja dela in konstitutivna elementa posvečenja: posvetilno molitev in obred polaganja rok. Poleg njiju so predstavljeni še ponazorilni obredi, ki spremljajo obred posvečenja in simbolno izrazijo ter dopolnjujejo skrivnost, ki se pri obredu izvrši.

V tretjem poglavju so predstavljeni: teologija prezbiterata, odnos prezbiterata do episkopata, diaconata in laikov ter kristološki, pneumatološki in ekleziološki pogled na prezbiterat, teološko-pastoralni vidik duhovnikove službe pri delitvi zakramentov in zakramentalov.

Dela smo se lotili sistematično s preučevanjem cerkvenih dokumentov, liturgičnih, pastoralnih in teoloških besedil ter Svetega pisma; spremljanjem obhajanja

obredov posvečenja in soudeležbo pri bogoslužju in zakramentih, vezanih na prezbiterat.

Predstavljeno delo se lahko nadgradi in razširi z dodatnimi vidiki, primerjavo oblike obredov posvečenja in odnosov med stopnjami svetega reda skozi zgodovino Katoliške cerkve in pri drugih krščanskih skupnostih.

Namen dela je ob poglobljanju v omenjeno temo globlje vstopiti v skrivnost zakramenta. Diplomaska naloga nas želi privedi h globljemu (s)poznanju sedanje oblike obreda posvečenja in nam približati službo ter odnos duhovnika do Cerkve in sveta danes.

1. PREZBITERAT – ZAKRAMENT SLUŽENJA OBČESTVU

»Zakrament je osebno dejanje nebeškega Kristusa, uresničeno v moči delovanja Svetega Duha, ki ga v simbolni obliki udejanji Cerkev kot občestvo, in je usmerjeno v odločilne situacije v življenju posameznega vernika, da se v njih in po njih na osebni način uresniči milostna odrešenjska skrivnost« (PDT2 2003, 217).

Prezbiterat ali duhovniška služba je kot služba služenja občestvu postavljena že v Stari zavezi. Po Božjem navodilu to službo vzpostavi Mojzes z oddelitvijo Levijevega rodu za liturgično službo v shodnem šotoru. Levijev rod je bil tu »postavljen ljudem v korist glede tega, kar se nanaša na Boga: da daruje daritve in žrtve za grehe« (Heb 5,1). Še pred njimi pa imamo podobo velikega duhovnika Melkizedeka, ki je predpoda novozevnega velikega duhovnika Kristusa, ki ima večno in neminljivo duhovništvo. Tako je Gospod Jezus že na začetku svojega javnega delovanja postavil dvanajstere kot »klice novega Izraela in hkrati izvor svete hierarhije« (M 5). Te dvanajstere, imenovane tudi apostoli, je v času svojega javnega delovanja pripravljaj, ob mizi zadnje večerje pa postavil za svečnike – duhovnike nove zaveze, sklenjene v njegovem telesu in krvi. V prvi Cerkvu so bili kristjani »stanovitni v nauku apostolov in v občestvu, v lomljenju kruha in v molitvah« (Apd 2,42), danes, ko se za naslednike apostolov štejejo škofje, zato velja, da »duhovniki izvršujejo svojo službo znotraj duhovniškega zbora, pod vodstvom svojega škofa« (KKC 877).

Zakrament svetega reda spada skupaj z zakramentom svetega zakona po pojmovanju in razdelitvi zakramentov med zakramente služenja in je naravnian na zveličanje drugih. Če obenem prispevata k osebni zveličanju, dosejata to po služenju drugim; sta posebna zakramenta za graditev Božjega ljudstva (KKC 1534). »V teh dveh zakramentih morejo tisti, ki so že bili s krstom in birmo posvečeni za skupno duhovništvo vseh vernikov, prejeti posebna posvečenja. Tisti, ki prejmejo zakrament svetega reda, so posvečeni zato, da bi v Kristusovem imenu »bili pastirji Cerkve z Božjo besedo in milostjo« (C11). Po drugi strani pa »krščanska zakonca poseben zakrament

okrepi in tako rekoč posveti za dolžnost in dostojanstvo njunega stanu« (CS 28, 2; KKC 1535).

»Zakrament svetega reda je dejanje, s katerim Oče Jezusa Kristusa, po novem poslanju Svetega Duha, preoblikuje krščenega človeka po podobi svojega Sina, ki je postal človek in je večni veliki duhovnik, in to z namenom služenja skupnosti, da bi gradil skupnost novega Božjega ljudstva. To je najbolj res za škofe, ki so nasledniki apostolskega zbora. Enako res pa je to tudi za vsakega duhovnika in diakona, ki so sodelavci škofov po njihovi lastni poklicanosti. Služba, ki izhaja iz svetega reda, je določena v odnosu do Kristusa in Cerkve. V odnosu do Kristusa govorimo o nadomestnem deleženju na enem in večnem duhovništvu Kristusa, ki ga predstavlja in nadaljuje v zgodovini. V odnosu do Cerkve pa pomeni razširjanje njene splošne zakramentalnosti v splošnem duhovništvu in za širjenje Božjega kraljestva. Teologija obravnava ta zakrament na treh nivojih zgodovine odrešenja: na zgodovinsko-odrešenjskem, cerkvenostnem in liturgično-zakramentalnem« (PDT2 314).

Duhovništvo ni samo sebi namen, ampak je dar za druge in je v službi človeka. Duhovnik kaže človeku pot, smer, sporoča, kaj je prav in kaj narobe, in vse to se trudi storiti v ljubezni in z ljubeznijo (Nadškofija Maribor). Zato se kot »služabnik zakramenta« ob mašniškem posvečenju »pusti zvezati« s sveto vezjo in zaradi evangelija prenaša »celo verige, kakor bi bil hudodelec« (2 Tim 2,9). Svoje življenje izroči Kristusu za služenje skupnosti Cerkve in je pridružen njegovi službi. Papež Frančišk pravi, da je duhovništvo, ki ni služenje, v nasprotju s samim seboj. Zato mora duhovnik svoje poslanstvo jemati kot služenje (Nadškofija Maribor). In tako lahko po duhovništvu v Cerkvi Kristus nadaljuje svojo odrešenjsko službo oziroma svoje služenje nam vsem. Po duhovniku Kristus namreč sam služi svoji Cerkvi, ki je njegovo skrivnostno telo, ter prihaja nasproti svojemu ljudstvu v podeljevanju zakramentov in sveti službi.

1.1 Skupno ali krstno duhovništvo

Glede skupnega duhovništva koncil pravi: »Kristusovega duhovništva so različno deležni tako služabniki svetišča kakor verno ljudstvo« (C 62, 2). Verniki laiki so še posebej poklicani, da je po njih Cerkev navzoča v vseh porah življenja. Sveto

pismo Nove zaveze vabi vse kristjane, da darujejo daritve nove vrste – v upodobitvi po Kristusu in v povezanosti z njim naj darujejo svoje lastno življenje v iskanju in izpolnjevanju konkretne Božje volje. Apostol Peter jih spodbuja, »naj darujejo duhovne daritve« (1 Pt 2,5), »zavržejo sleherno hudobijo« (1 Pt 2,1) in »se oklenejo dobrih del« (1 Pt 3,11). Povsod, kjer Sveto pismo govori o skupnem duhovništvu, ima pred očmi kristjane v množini, kot skupnost. Nikdar ne gre za individualno duhovništvo, marveč v polnem pomenu za skupno duhovništvo, za duhovništvo celotnega Kristusovega telesa, ki je Cerkev. Hkrati pa Sveto pismo zelo jasno uči, da so kristjani sposobni uresničiti svoje duhovništvo izključno le v zedinjenju s Kristusom in vedno samo v odvisnosti od njega. Kajti Kristus, veliki duhovnik in edini srednik med Bogom in človekom, je iz Cerkve napravil »duhovniški narod«, »kraljestvo in duhovnike za svojega Boga in Očeta«.¹ Zato je celotna skupnost verujočih duhovniška in povabljena, da aktivno sodeluje pri cerkvenem bogoslužju. Verniki izvršujejo svoje krstno duhovništvo – vsak po svoji poklicanosti – po svoji deležnosti pri poslanstvu Kristusa, duhovnika, preroka in kralja. Po zakramentih krsta in birme ga živijo in vršijo v vsakdanjem življenju, ko kot očetje in matere in kot verni laiki v okolju, v katerem živijo, s svojim življenjem, delom in besedo oznanjajo »velika Božja dela«, pričujejo za Kristusa ter prinašajo Kristusa svetu in Kristusu svet. S tem postajajo luč sveta in sol zemlje ter dajejo svetu »okus« po Kristusu (KKC 1546).

Z močjo splošnega duhovništva so vsi člani pridruženi Kristusovi žrtvi (njegovi smrti in vstajenju), s katero se ustvarja popolno darovanje Bogu in popolna skupnost z njim. Zato so vsi verniki »mostovi«, posredniki med Bogom in ljudmi (Župnija sveti Lenart).

Skupno oziroma splošno duhovništvo se vsem vernikom izroča v krstu in birmi (Adam 1979, 133). KKC v točki 784 pravi: »Kdor se po veri in krstu pridruži Božjemu ljudstvu, prejme delež pri eni sami poklicanosti tega ljudstva: pri njegovi duhovniški poklicanosti: ›Kristus Gospod, izmed ljudi vzeti veliki duhovnik, je novo ljudstvo 'napravil za kraljestvo in duhovnike Bogu in svojemu Očetu'. Tisti, ki so krščeni, so namreč s prerojenjem in z maziljenjem s Svetim Duhom posvečeni za duhovno stavbo in za sveto duhovništvo.« In s tem na »svoj način deležni Kristusove duhovniške, preroške in kraljevske službe, vsak po svoji zmožnosti pa je poklican k izvrševanju poslanstva, ki ga je Bog zaupal Cerkvi, da ga spolnjuje v svetu« (KKC 871).

---

¹ Raz 1,6; prim. Raz 5,9–10; 1 Pt 2,5.9.

To izvrševanje je posebej vidno pri izvrševanju kraljevske službe, »službe upravljanja s premoženjem« in drugih skrbi za gmotne stvari, ki jih prezbiter pa tudi škof lahko in morata v čim večji meri delegirati svojim neposvečenim sodelavcem. Ti morejo biti navzoči »v posebnih svétih cerkvenih zborov, na škofijskih sinodah, pri pastoralnih svétih; pri izvrševanju ›in solidum‹ pastoralne skrbi v kaki župniji; možno je njihovo sodelovanje v gospodarskih svétih in udeležnost pri cerkvenih sodiščih« (KKC 911). To pa ni mogoče (namreč delegirati) pri izvrševanju Kristusove duhovniške in preroške službe, ki sta pri bogoslužnih opravilih močno vezani na posvečene služabnike, duhovnike Cerkve (Pažin 2010, 331–332).

1.2 Službeno duhovništvo

Kristus in njegova nevesta Cerkev sestavljata eno samo mistično osebo. Zato Cerkev deluje v zakramentih kot duhovniška skupnost. V moči krsta in birme se duhovniško ljudstvo usposablja za obhajanje liturgije, obenem pa so nekateri verniki odlikovani in zaznamovani s svetim redom in v Kristusovem imenu postavljeni, da bi bili z Božjo besedo in milostjo pastirji in voditelji bratom (KKC 1119). To posebno duhovništvo, ki ga imenujemo službeno duhovništvo, poleg splošnega duhovništva obstaja v Cerkvi od vsega začetka in se podeljuje s posebnim zakramentom svetega reda, ki »obsega episkopat, prezbiterat in diakonat« (ZCP 1009, §1).

Katoliški nauk »priznava, da obstajata dve stopnji službene deležnosti pri Kristusovem duhovništvu: škofovstvo in prezbiterat (mašništvo). Diakonatski je določen za to, da jima pomaga in jima služi. Zato izraz *sacerdos* v sedanji rabi označuje škofove in duhovnike, ne pa diakonov. Kljub temu katoliški nauk uči [...], da se vse tri stopnje podeljujejo z zakramentalnim dejanjem, ki se imenuje ›ordinacija‹, ›posvečenje‹, to je z zakramentom svetega reda« (KKC 1554).

Na to razliko učinkov zakramenta svetega reda glede na stopnjo posvečenja (episkopat, prezbiterat, diakonat) je opozoril tudi papež Benedikt XVI. z apostolskim pismom *Omnium in mentem*,² v katerem je objavil nekatere spremembe v Zakoniku cerkvenega prava iz leta 1983. Spremenil je kan. 1008 in dodal kan. 1009, §3, s čimer je

---

² Papež Benedikt XVI. je apostolsko pismo *Omnium in mentem* (*V vednost vsem*) izdal v obliki »moto proprio« 26. oktobra 2009.

zakonik »uskladil« s spremembami, navedenimi v prenovljenem Katekizmu Katoliške cerkve iz leta 1997. Kanon 1009, §3,³ ki dopolnjuje prva dva paragrafa tega kanona, se v slovenskem jeziku glasi: »Tisti, ki so postavljeni v sveti red episkopata ali prezbiterata, prejmejo poslanstvo in pravico, da delujejo v osebi Kristusa Glave; medtem ko diakoni služijo Božjemu ljudstvu v strežništvu svetega bogoslužja, besede in ljubezni« (Slatinek 2010, 141–142).

Škofje kot nasledniki apostolov s svojimi pomočniki, duhovniki in diakoni so tisti člani Božjega ljudstva, ki so prevzeli službo v korist občestva in mu služijo kot učitelji in voditelji, »da bi se vsi, ki spadajo k Božjemu ljudstvu in jim zato pripada resnično krščansko dostojanstvo, svobodno in urejeno trudili za isti cilj in tako dospeli do zveličanja« (C18). Tisti, ki so z zakramentom svetega reda posvečeni za voditelje in učitelje Kristusove skupnosti, na poseben način predstavljajo prisotnost Jezusa Kristusa, ki je v polnem smislu edini Duhovnik in Glava Cerkve. Jamčijo, da je v zakramentih Kristus sam tisti, ki deluje po Svetem Duhu v korist Cerkve (KKC 1120). Zbor škofov, na čelu katerih je rimski škof (papež), in zbor duhovnikov, katerim predseduje krajevni škof, vidno predstavljata Jezusa Kristusa kot edinega voditelja in Glavo Cerkve. So znamenje edinosti Cerkve, ki jih v eno povezuje Kristusov Duh. Zbor škofov s papežem na čelu in zbor duhovnikov v edinosti s škofom so znamenje »apostolske tradicije«. Na poseben način pričujejo za vse tisto, kar so apostoli prejeli od Jezusa Kristusa in predali svojim naslednikom.

Duhovnik je z zakramentom svetega reda posvečen, da vodi Božje ljudstvo v določeni krščanski skupnosti, da vodi bogoslužja, posebno evharistijo. »V moči posvečenja svetega reda podeljuje vse zakramente razen svetega reda in birme (v izrednih primerih duhovnik lahko podeli sveto birmo, npr. pri krstu odraslih in v smrtni nevarnosti).⁴ Na poseben način mu pripada delitev zakramenta spovedi in bolniškega maziljenja ter maševanje. Zakrament svetega reda prezbiterata podeljuje škof s polaganjem rok in posvetilno molitvijo« (Župnija sveti Lenart).

Z zakramentom svetega reda posvečeni duhovnik deluje »in persona Christi Capitis« (KKC 1547), zato zanj velja, da je »zakramentalna vez, ki liturgično dejanje

---

³ Qui constituti sunt in ordine episcopatus aut presbyteratus missionem et facultatem agendi in persona Christi Capitis accipiunt, diaconi vero vim populo Dei serviendi in diaconia liturgiae, verbi et caritatis.

⁴ Velja dodati, da duhovnik veljavno birmuje, če »ima to pravico po splošnem pravu ali po posebnem dovoljenju pristojne oblasti« (ZCP 882) ali »po škofovem pooblastilu« (ZCP 884, §1).

povezuje s tem, kar so govorili in delali apostoli, in prek njih s tem, kar je govoril in delal Kristus, izvir in temelj zakramentov« (KKC 1120).

Službeno duhovništvo je pravo služenje (C 23) in je v celoti odvisno od Kristusa in njegovega edinega duhovništva (KKC 1551) ter deluje v imenu vse Cerkve, ko postavlja pred Boga molitev Cerkve in daruje evharistično žrtev (1552). Ker celotna Cerkev ponavzočuje Kristusovo telo, tudi duhovniki, ki so služabniki tega telesa, ne ponavzočujejo le Kristusa, ampak morejo ponavzočevati celotno Cerkev (1553).

1.3 Odnos med službenim duhovništvom ter skupnim (krstnim) duhovništvom vseh udov Cerkve

Cerkev kot Kristusovo telo je organsko občestvo vseh udov; vsakdo služi življenju skupnosti, če v polnosti živi svojo vlogo in svojo posebno poklicanost (1 Kor 12,12 sl.; CD 139, 27). Če skupno duhovništvo izhaja iz dejstva, da je krščansko ljudstvo Bog izbral kot most do človeštva in je tega duhovništva s krstom deležen vsak kristjan, ki je vključen v to ljudstvo, je službeno duhovništvo sad izvoljenosti in posebne poklicanosti: »Jezus je poklical k sebi svoje učence in si jih je izmed njih izbral dvanajst« (Lk 6,13). Zahvaljujoč službenemu duhovništvu se verniki zavedajo svojega splošnega duhovništva in ga tudi uresničujejo (Ef 4,11.12). Duhovnik jih spominja, da so Božje ljudstvo, in jih spodbuja k »darovanju duhovnih daritev« (1 Pt 2,5), po katerih nas Kristus sam usposablja za večni dar Očetu (1 Pt 3,18). Brez navzočnosti Kristusa, ki ga predstavlja duhovnik kot zakramentalni voditelj občestva, to občestvo ne bi bilo v polnosti cerkveno občestvo (CD 99, 2).

Skupno duhovništvo je duhovništvo vseh krščenih, tako laikov kot posvečenih služabnikov, ki deležijo službeno duhovništvo. Med seboj sta naravnana eden na drugega, kajti oba, vsako na svoj poseben način, sta deležna edinega Kristusovega duhovništva. Tako so vsi krščeni poklicani, da izvršujejo skupno duhovništvo, ki je res duhovništvo v pravem pomenu, vendar se po nauku koncila in sinode razlikuje od službenega ne le po stopnji, ampak po bistvu. V kakšnem smislu? »Medtem ko se skupno duhovništvo vernikov uresničuje v razvijanju krstne milosti, življenja iz vere, upanja in ljubezni, življenja po Duhu, pa je službeno duhovništvo v službi skupnega duhovništva in je usmerjeno na razvijanje krstne milosti vseh kristjanov. Službeno

duhovništvo je eno od sredstev, po katerih Kristus nenehno gradi in vodi svojo Cerkev. Zaradi tega se prenaša naprej po posebnem zakramentu, zakramentu svetega reda« (KKC 1547).

»Službeni duhovnik namreč s sveto oblastjo, ki jo ima, oblikuje duhovniško ljudstvo in ga vodi, opravlja kot Kristusov namestnik evharistično daritev in jo v imenu vsega ljudstva daruje Bogu: verniki pa v moči svojega kraljevega (krstnega) duhovništva sodelujejo pri darovanju evharistije in to duhovništvo uveljavljajo v prejemanju zakramentov, v molitvi in zahvaljevanju, s pričevanjem svetega življenja, z zatajevanjem samega sebe in dejavno ljubeznijo« (C 10). Službeno duhovništvo naj bi omogočalo uveljavljanje skupnega duhovništva vseh vernikov, da bi bila celotna Cerkev bolj in bolj sposobna za resnični »zakrament tistega odrešenja, ki prihaja do nas od Boga po Kristusu« (Šks I, 3, 2), in bi tako »Božji odrešitveni sklep bolj in bolj dosegal vse ljudi vseh časov in krajev na zemlji« (C 33,4).

V primerjavi s skupnim duhovništvom je službeno nekaj drugotnega, podrejenega. Službeno duhovništvo ni cilj, ampak sredstvo, postavljeno za vzpostavljanje zveze med Kristusovo eksistenco in eksistenco kristjanov. Službeno se imenuje, ker je postavljeno v službo Kristusovega duhovništva in s tem v službo skupnega duhovništva vseh udov Cerkve. Službeno duhovništvo deleži iz Kristusovega duhovništva, brez njega bi bilo brez vsebine. Za eksistenco kristjanov je nujno, zato je duhovnikova posebna naloga, da – v edinosti s svojim škofom, katerega sodelavec je – obhaja, oznanja, uresničuje in ponavzočuje Kristusovo delo odrešenja. V tem je njegova vloga v skupnosti edinstvena in nenadomestljiva (Pažin 2010, 348–349). V njej kot pastir ljudstvu služi od znotraj ter spremlja Božjo čredo. Večkrat mora hoditi pred ljudstvom in mu odpirati pot, drugič hoditi za njim, da kdo ne zaostane ali se izgubi, nemalokrat pa mora biti sredi ljudstva, da more dobro začutiti utrip ljudi (Radio Vatikan, 2016).

Glede odnosa med skupnim in službenim duhovništvom ter vlogo slednjega v Cerkvi Zvonko Pažin v članku *Prezbiter, navjestitelj i slavitelj Kristova djela spasenja* opozarja, da je nerazumljivo, kako se včasih v nekaterih delih Evrope v imenu skupnega duhovništva in enakosti Božjih otrok zmanjšuje vloga duhovnika. Tako se zdi, da je »napredno«, če pri maši pridiga laik in – kar je še huje – sprejema oziroma dopušča se, da je bolj ali manj enakovredno v nedeljo obhajati sveto mašo ali besedno bogoslužje (ki ga vodi laik). Vse v duhu deklerikalizacije. Osnovna napaka pri tem pa ni toliko

pravne narave ali jurisdikcije, ampak se s tem ruši temeljna teologija bogoslužja. V Cerkvi so bili od začetka posvečeni služabniki, ki so razlagali Božjo besedo in obhajali evharistijo (lomili kruh), pri čemer se ni nikoli razmišljalo, da je nekdo zaradi svoje službe pomembnejši ali zato bližje Bogu, kajti »različne so službe, Gospod pa je isti« (1 Kor 12,5) (Pažin, 349).

1.4 Svetopisemski temelj prezbiterata

Prezbiterat in s tem duhovniška služba, kot jo poznamo danes, izhaja iz Nove zaveze. Duhovniško službo v svetišču in voditeljsko službo pri vodenju ljudstva pa poznamo že v Stari zavezi. Maziljenje Arona in njegovih sinov je podoba skrbi, da ne bi Božjemu ljudstvu manjkalo služabnikov za opravljanje daritev in svetih obredov. Postavitve (dvain)sedemdesetih preudarnih mož v puščavi v pomoč Mojzesu pri vodenju ljudstva je podoba vzpostavitve sveta duhovnikov,⁵ ki krajevnemu škofu »kot pomočniki« pomagajo opravljati pastirsko, učiteljsko in kraljevsko službo.

1.4.1 Duhovniška služba v Stari zavezi

»Prvo« daritev Bogu in podobo vseh poznejših daritev v Stari zavezi sta darovala Kajn in Abel (1 Mz 4,3–4). Sledijo: Abraham, ki po Božjem naročilu daruje sina Izaka (1 Mz 22); Mojzes, ki z Bogom sklene zavezo (2 Mz 24); Aron in rod Levijevih sinov, ki jim je poverjeno bogoslužje v shodnem šotoru (2 Mz 29).⁶

Službo duhovnika – služabnika ljudstva prepoznamo (najdemo) že Stari zavezi, kjer je bil Izrael med vsemi ljudstvi izbran za »Bogu posvečeno ljudstvo«. Bog je izvoljeno ljudstvo vzpostavil kot »kraljestvo duhovnikov in svet narod« (2 Mz 19,6), ki se nenehno spominja velikih Božjih del. Mojzes je po Božjem navodilu za službo velikega duhovnika mazilil brata Arona (3 Mz 8). Znotraj izraelskega ljudstva pa je izbral Levijev rod in ga oddelil za liturgično službo v svetišču. Sprva v shodnem šotoru, nato v jeruzalemskem templju, okoli katerega Izrael organizira svoje življenje. Služba

---

⁵ ZKC 495–502.

⁶ V Stari zavezi so darovali še: Jakob (1 Mz 35,14), kralj David (2 Sam 6,17), prerok Elija na gori Karmel (1 Kr 18), Manoah (Sod 13,19), Elkana (1 Sam 1,21), Samuel (1 Sam 7,9), Savel (1 Sam 13,9), kralj Salomon (1 Kr 8,62–64).

Levijevih sinov »se pojavi« kot pomoč (služba) duhovništvu izraelskega naroda. Verjetno izhaja že iz Mojzesove dobe, najbujnejši razvoj pa doživi v dobi monarhije. Na začetku ni jasne razdelitve med duhovniki in leviti, ki so pozneje pojmovani kot »pomočniki« (*nethunim*) duhovnikov. Oboji izhajajo iz Levijega rodu in so izvzeti za kultno službo, kar pomeni, da so »darovani Gospodu, da opravljajo službo pri shodnem šotoru« (4 Mz 18,6), torej postavljeni v službo svetišča. Bili so odgovorni za bogoslužje, za opravljanje daritev in vseh dolžnosti pri šotoru. V zameno za to pa duhovniki niso imeli dediščine pri zemlji, ampak so za preživetje smeli vzeti določen delež pri daritvah, ki jim je pripadal, leviti pa so prejeli desetino od vsega, kar so darovali Izraelovi sinovi. Sami so nato desetino od prejete desetine darovali Gospodu kot svoj dar (4 Mz 18). »Njihova naloga je bila dvojna: služba Bogu in blagoslavljanje skupnosti. Prinaša darove (*avodah*) Bogu v imenu ljudstva in stoji pred Bogom, da prinaša ljudstvu njegov blagoslov (*berakah*)« (PDT2 315).

To duhovništvo pa je bilo nesposobno za izvrševanje odrešenja, saj je bilo treba daritve venomer ponavljati in ni bilo mogoče doseči dokončnega posvečenja (KKC 1539–1540). Kljub temu »liturgija Cerkve vidi v Aronovem duhovništvu in v levitski službi, kakor tudi v postavitvi (dvain)sedemdesetih »starešin« (4 Mz 11,24–25), predpodobe posvečenega duhovništva Nove zaveze« (KKC 1541). Še starejša podoba duhovništva in predpodoba velikega duhovnika Kristusa je v Stari zavezi Melkizedek, kateremu je sam oče Abraham dal desetino od vsega (1 Mz 14,18–20).

Avtor Pisma Hebrejcem tako opiše njegovo veličino: »Ta Melkizedek, kralj v Salemu, duhovnik Najvišjega Boga, je šel naproti Abrahamu, ko se je ta vračal iz poboja kraljev, in ga je blagoslovil; in njemu je Abraham odmeril desetino od vsega. Melkizedekovo ime pomeni najprej kralj pravičnosti; kralj Salema pa pomeni tudi kralj miru. Brez očeta je, brez matere, brez rodovnika, brez začetka dni in brez konca življenja; podoben pa je Božjemu Sinu in ostane duhovnik za vselej« (Heb 7,1–3). Melkizedek, kralj in duhovnik, se v Svetem pismu omenja v več vlogah: kot Abrahamov varuh, kot Davidov predhodnik in kot predpodoba Mesije/Gospodovega maziljenca. Njegovo srečanje z Abrahamom in pogostitev s kruhom in vinom predstavlja zavezo. Melkizedek nad Abrahamom izgovori besede blagoslova: »Blagoslovi naj te, Abram, Bog Najvišji, ki je ustvaril nebo in zemljo! In slavljen bodi Bog Najvišji, ki ti je dal v roke nasprotnike« (1 Mz 14,19–20). Po teh besedah v Bogu, s katerim je blagoslovljen, Abraham prepozna Boga, ki ga je poklical iz Ura na

Kaldejskem, čeprav se mu do tedaj Bog še ni razodel. Sam obed kruha in vina ter blagoslov imata obliko obrednega dejanja, obhajilne daritve. Kruh in vino, ki ju je Melkizedek daroval, v Svetem pismu označujeta najprej vse tisto, kar potrebuje človek za življenje. Zato obilje kruha pomeni Božji blagoslov, medtem ko je njegovo pomanjkanje skoraj vedno posledica kazni za greh. Kruh je za svetopisemkega človeka več kot le navadna jed, je »cvet prehrane in osnovni pogoj za življenje«, je znamenje preobrazbe in z zaužitjem omogoča nadaljevanje življenja. In ni le sad zemlje, ampak tudi delo človeških rok. Prav zato se kruh v starih kulturah vedno lomi in ne reže, saj je nož orodje za ubijanje. Poleg kruha velja tudi vino za Božji dar človeku, saj mu razveseli srce in brez njega ni nobenega svečanega dogodka. Kruh ima v Svetem pismu vedno pomembno vlogo. Tako so v jeruzalemskem templju skupaj s pitnimi daritvami polagali »hlebe obličja«, od katerih so smeli jesti le Aronovi sinovi. Ti hlebi so bili znamenje občestva ljudstva z Bogom in izraz zahvale Bogu Stvarniku za vse prejete darove (Holc 2014, 14–15).

1.4.2 Duhovniška služba v Novi zavezi

Po Mojzesovem vzoru si je tudi Jezus »pridružil« (dvain)sedemdeset mož »in jih poslal pred seboj po dva in dva v vsako mesto in kraj, kamor je sam nameraval iti« (Lk 10,1). »Da bi Božje ljudstvo pasel in vedno množil, je Kristus Gospod v svoji Cerkvi ustanovil različne, v dobro vsemu telesu naravnane službe. Nositelji svete oblasti namreč služijo svojim bratom, da bi se vsi, ki spadajo k Božjemu ljudstvu in jim zato pripada resnično krščansko dostojanstvo, svobodno in urejeno trudili za isti cilj in tako dospeli do zveličanja« (C 18).

V Novi zavezi imamo poleg tempeljskega duhovništva, ki ga poznamo iz Stare zaveze, tudi novozavezno, ki pa se kaže v drugi perspektivi, »ker je Kristus začetnik novega odnosa do Boga. Prav zato novozavezni pisci niso uporabljali besede *hiereus* (razen v Heb). Seveda pa analogne naloge duhovništva ostanejo, ker gre za odrešenje. Nova zaveza poudarja trojno službo: oznanjevanje, kult in vodstvo. Ker imajo te službe novo vsebino, se pisci izogibajo besedi *hiereus* (duhovnik)« (PDT2 317).

To trojno razumevanje in poudarjanje apostolskega poslanstva je lepo razvidno v novozaveznih spisih. Ob sklepu Matejevega evangelija tako spremljamo Jezusovo naročilo in poslanje apostolov: »Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence:

krščujte jih v ime Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal« (Mt 28,19–20). Evangelij izpostavi tudi Petrovo službo oblasti in vodenja z opisom Jezusove poveritve ključev nebeškega kraljestva Petru (Mt 16,19) in skrbi za blagor zaupane mu božje črede (Jn 21,15–17). Po opisu Apostolskih del je »prva skupnost stanovitna v nauku apostolov in občestvu, v lomljenju kruha in v molitvah« (Apd 2,42), služba apostolov pa v največji meri sestavljena iz poučevanja in oznanjevanja evangelija ter oblikovanja in vodenja skupnosti (1 Tim 4,12–13; 1 Pt 5,1–3; Apd 15,6–29) (Pažin, 331–332).

Vse predpodebe starozaveznega duhovništva najdejo svojo izpolnitev v Jezusu Kristusu, »edinem sredniku med Bogom in ljudmi« (1 Tim 2,5). »On je torej Odrešenik, duhovnik in kralj po svojem učlovečenju. Prejel pa je duhovno maziljenje, ne tvarno. Tiste, ki so bili pri Izraelcih duhovniki in kralji, so mazilili z oljem, ki jih je naredilo za duhovnike in kralje. Nihče pa ni imel obojnega naslova: vsak je bil ali duhovnik ali kralj. Polnost obojega ima samo Kristus, tisti, ki je prišel dopolnit postavo« (Molitveno bogoslužje 1977, 28).

Zato na »Melkizedeka, ›duhovnika Boga Najvišjega« (1 Mz 14,18), krščansko izročilo gleda kot na predpodobo duhovništva Jezusa Kristusa, edinega ›velikega duhovnika po Melkizedekovem redu« (Heb 5,10; 6,20), ›svetega, nedolžnega, brezmadežnega« (Heb 7,26), ki je »z eno daritvijo za vselej naredil popolne tiste, ki jih posvečuje« (Heb 10,14), to je po eni sami žrtvi na križu« (KKC 1544). Jezus pri mizi zadnje večerje tako kot Melkizedek »daruje« kruh in vino, ki pa dobita nov pomen, ko svojim apostolom naroči, naj se kruh – njegovo darovano telo – odslej obnavlja v njegov spomin. S tem dejanjem kruh skupaj z vinom postane znamenje nove zaveze z Bogom ter predstavlja Kristusovo navzočnost, znamenje odrešenja in »liturgije«, dokler On sam ne pride v slavi; ko bodo znamenja ponehala, vera pa se bo spremenila v gledanje (Holc 2013, 16).

To Kristusovo duhovništvo je zakoreninjeno v odrešenjskem delu. Kristus je duhovnik lastne daritve, saj je »po večnem Duhu sam sebe daroval Bogu v brezmadežno daritev« (Heb 9,14). Duhovništvo Nove zaveze pomeni zato deležnost pri tem enkratnem Kristusovem duhovništvu (Zupančič 2004, 269). »Po evangelijih je Kristus sam prenesel na apostole strukturo svojega poslanstva in svoje bivanje v poslanstvu. Ta vezanost na Gospoda, ki človeku omogoča, da stori to, česar sam ne zmore, ampak naredi Gospod, pomeni isto kakor zakramentalna struktura. Hkrati je

postalo jasno, da gre tu za povsem nov način služenja, ki ga ni mogoče pojasniti samo kristološko. Zakramentalna služba Cerkve je izraz novosti Jezusa Kristusa in njeno ponavzočevanje skozi čas zgodovine« (Benedikt XVI. 2009, 275). »Zato je samo Kristus resničen duhovnik, drugi pa so njegovi služabniki« (KKC 1545). In zato »je studenec celotnega duhovništva: kajti duhovnik pod postavo je bil njegova predpoda, duhovnik nove postave pa deluje v njegovi osebi« (1548).

Krščanska skupnost sama sebe razume kot novozavezno Božje ljudstvo, kot duhovniški narod, ki po Jezusu Kristusu, ki ni prišel »razvezat postavo ali preroke; temveč dopolnit« (Mt 5,17), dovršuje starozavezne obljube, dane izraelskemu narodu, in kaže na njihovo izpolnitev. Novozavezno duhovništvo ni več vezano na en kraj, en tempelj, en narod ali en Levijev rod, ampak na osebo Jezusa Kristusa, ki je središče novozaveznega »kulta« in duhovništva, tistih, ki vanj verujejo. In duhovniški zarod ni več Levijev rod ali izraelski narod, ampak temelji na zakramentu krsta in se nadaljuje po apostolih in njihovih naslednikih. Dvanajsteri apostoli, izbrani od Jezusa kot »kali novega Izraela in hkrati izvor svete hierarhije« (M 5), nakazujejo nov začetek in so nadaljevanje ter obenem nasprotje starozavezne skupnosti dvanajsterih očakov. Jezus jih poimensko izbere, da bi bili z njim in bi jih lahko pošiljal (Mr 3,13–15). V svetopisemski govorici »poznati ime« pomeni poznati tistega, ki nosi to ime. Ko Jezus izbere in pokliče dvanajstere vsakega po imenu, s tem jasno nakaže »pomembnost« vsakega izmed njih kot posameznika. Hkrati poudari, da je novozavezno duhovništvo v neposrednem odnosu z njim in njegovim (po)klicem. Apostol je namreč tisti, ki je izbran in poslan, podobno kot Kristus od Očeta. Dvanajsteri so izbrani in poslani, da Jezusu pomagajo izpolniti Očetovo naročilo, ki pa ni le oznanjanje, ampak tudi udejanjanje, uresničenje odrešenja. Zato je naloga apostolov poleg evangelizacije zakramentalno nadaljevanje pashalne skrivnosti odrešenja v vseh časih in prostorih: obhajanje evharistije, odpuščanje grehov, misijonsko poslanstvo in oznanjevanje resnice med vsemi narodi. Apostoli pa poslanstva niso le vršili, ampak so ga skupaj z duhovniško oblastjo prenašali na druge, tako širili krog sodelavcev apostolskega zbora, jih pošiljali tja, kjer sami niso mogli biti stalno navzoči, in skrbeli, da bi evangelij ostal neokrnjen in da bi se delili duhovni darovi. Takšno posredovanje poslanstva s polaganjem rok in epiklezo so apostoli poverili tudi svojim naslednikom, da bi tako nikoli ne zmanjkalo sodelavcev in bi se oznanjevanje moglo nadaljevati (PDT2 315–

317). Tako lahko sklenemo, da sta kontinuiteta in eshatološka novost tisti vezi, ki med seboj povezujeta in ločujeta starozavezno in novozavezno duhovništvo.

Če želimo spregovoriti o začetku službenega duhovništva, se moramo vrniti v dvorano zadnje večerje, kjer Jezus svojim učencem umiva noge, nato pa jih ob pashalni mizi pogosti in jim ob koncu večerje, potem ko razlomi kruh, jim ga razdeli ter ponudi kelih, od katerega sam ne užije, da naročilo: »To delajte v moj spomin« (Lk 22,19). Pri sinoptikih in Pavlu v poročilih o zadnji večerji (Mt 26,26–28; Mr 14,22–24; Lk 22,19–20; 1 Kor 11,23–25) beremo, kako je Jezus poleg zakramenta svojega telesa postavil tudi zakrament svetega reda – službeno duhovništvo, ko je apostolom naročil, naj to daritev njegovega telesa in krvi obnavljajo v njegov spomin, dokler ne pride. Z besedami: »To delajte v moj spomin,« Jezus vključi apostole v svojo daritev in jih postavi za duhovnike nove zaveze (KKC 611). Pri evangelistu Janezu, ki ob opisu zadnje večerje opusti opis same večerje, navede pa umivanje nog apostolom kot izraz Jezusove velike ljubezni do njih in zgled ponižnega služenja, v velikoduhovniški molitvi zasledimo posvečenje apostolov, ko Jezus moli zanje k Očetu z besedami: »Posveti jih z resnico; tvoja beseda je resnica. Kakor si mene poslal na svet, tako sem jaz nje poslal na svet. Zanje se posvečujem, da bi bili tudi oni posvečeni v resnici« (Jn 17,17–19).

Danes velja, kot poudarja II. vatikanski koncil, »da od Boga postavljeno cerkveno službo opravljajo škofje, prezbiterji in diakoni, ki so tri stopnje enega zakramenta svetega reda (C 28). Kot nasledniki apostolov imajo škofje polnost cerkvene službe (C 20). Duhovniki so sicer s škofom povezani v duhovniškem dostojanstvu, vendar od njega odvisni. Zakrament svetega reda jih posvečuje za oznanjevalce evangelija, pastirje vernikov in voditelje bogoslužja, zato so pravi duhovniki nove zaveze (C 28; D 4–6). Diakoni so posvečeni, da bi se posvečali prvenstveno strežništvu (diakoniji), pomagajo pa tudi pri bogoslužju, oznanjujejo Božjo besedo in skrbijo za cerkveno dobrotelost (C 29)« (Kvaternik 2007).

2. LITURGIČNA RAZLAGA OBREDA MAŠNIŠKEGA POSVEČENJA

Posvečenje, podeljeno kandidatu, je zakramentalno dejanje. Zaradi vzvišenosti in pomembnosti dejanja za Cerkev, ki po škofovih rokah »pridružuje« sodelavce, je njegovo mesto v središču evharističnega bogoslužja (KKC 1572).

Pri obredu mašniškega posvečenja si stojita nasproti škof – podeljevalec zakramenta in do tedaj še diakon – prejemnik zakramenta svetega reda druge stopnje. Pri tem razlikujemo prvenstvenega delivca, ki je Kristus, in drugotnega delivca, ki je človek.

»Služabnik svetih redov je posvečeni škof« (ZCP 1012). »Ker je zakrament svetega reda zakrament apostolske službe, pripada škofom kot naslednikom apostolov, da predajajo naprej ›duhovni dar‹ in ›apostolsko seme‹. Veljavno posvečeni škofje, torej tisti, ki so v nepretrgani vrsti apostolskega nasledstva, podeljujejo veljavno tri stopnje zakramenta svetega reda« (KKC 1576).

Od delivca zakramenta se zahteva:

- potrebno zakramentalno moč ali sposobnost za obhajanje zakramenta. Pri zakramentih, za katere se zahteva moč zakramenta svetega reda, je potrebna tudi pravna sposobnost, da bi bilo zakramentalno dejanje veljavno in dopustno;

- pravi namen, da je dejanje storjeno svobodno in zavestno ter v imenu Kristusa in Cerkve;

- moralno sposobnost (moralno stanje delivca in njegova vera).

Za vredno podeljevanje zakramentov velja, da je delivec v stanju milosti; da dela iz ljubezni tisto, za kar je prejel nalogo in poslanstvo; ter da ne podeli zakramentov, kadar jih ne sme (PDT2 223–224).

Prejemnik svetih redov je v rimskokatoliški in pravoslavnih Cerkvah lahko le krščen moški (ZCP 1024), ki ima po škofovem mnenju potrebne lastnosti za opravljanje službe in primerno izobrazbo ter vzgojo; ki je opravil teološke študije, čuti v sebi duhovni poklic in je bil s strani cerkvene oblasti prepoznan za primernega. Dopustno je, da stopnje svetega reda prejmejo samo tisti, ki »imajo po pametni presoji lastnega škofa

ali pristojnega višjega redovnega predstojnika ob upoštevanju vsega neokrnjeno vero, pravi namen, potrebno znanje, so na dobrem glasu, nravno neoporečni, preskušeni v krepostih in imajo druge telesne in duševne lastnosti, ki so primerne za prejem svetega reda« (ZCP 1029). Ob tem je potrebna tudi svobodna in prostovoljna odločitev (1026). Za vreden in dejaven prejem zakramentov pa je po besedah koncila potrebna tudi naravna dispozicija. Kdor je nima, sprejme zakrament veljavno, a nevredno (PDT2 225). Za prejem vseh zakramentov velja, da je prejemnik samo človek, in sicer živ človek.

Delivec druge stopnje zakramenta svetega reda je škof, »soposvečevalci« pa so prisotni duhovniki, ki na ordinanda položijo roke in s tem pokažejo, da ga sprejemajo v red prezbiterjev. Duhovniško posvečenje se lahko podeli le tistim, »ki so spolnili petindvajset let in so dovolj zreli, poleg tega mora biti vsaj šest mesecev med diakonatom in prezbiteratom« (ZCP 1031). Obenem velja, da »dopustno prejme sveti red samo, kdor je prejel zakrament svete birme« (1033).

Obhajanje posvetitev mašnikov »naj bo ob čim večji udeležbi vernikov na nedeljo ali praznik, razen če je iz pastoralnih razlogov boljše drugače« (Posvetitve 49), na druge dneve, ne izvzemši delavnikov (ZCP 1010). Sam obred mašniškega posvečenja je vključen v središče svete maše in se začne pred evharističnim bogoslužjem. Vsebuje tri dele: uvodne obrede, osrednji del – posvečenje in ponazorilne obrede. V tem delu bomo predstavili vse tri enote obreda, osredotočili pa se bomo na osrednji del: polaganje rok in posvetilno molitev, ki sta bistvena – konstitutivna elementa, zato ju bomo natančneje predstavili.

2.1 Uvodni obredi

Uvodni obredi mašniškega posvečenja nas pripravijo in uvedejo v začetek obreda posvetitve. Pričnejo se takoj po oznanjenem evangeliju. Vsebujejo naslednje elemente:

- klicanje, predstavitev in sprejem pripravnikov,
- homilijo,
- spraševanje pripravnikov in obljubo pokorščine,
- litanije vseh svetnikov.

2.1.1 Klicanje, predstavitev in sprejem pripravnikov

Duhovniška poklicanost prihaja samo od Boga: »Niste vi mene izvolili, ampak jaz sem vas izvolil« (Jn 15,16). Pismo Hebrejcem poudari to značilnost duhovništva: »Nihče si te časti ne jemlje sam, ampak ga kliče Bog, kakor Arona« (Heb 5,4). Bog si edino sam izbere posrednika, od katerega bo sprejemal daritve, žrtve in pravne žrtve. Ta pogoj za pristop k duhovništvu je v Svetem pismu močno poudarjen: »Gospod je rekel Mojzesu: »Arona in njegove sinove postavi, da opravljajo svojo duhovniško službo. Če pa se približa kdo, ki ni posvečen, mora umreti« (4 Mz 3,5.10). Bog zato ne sprejme tistih, ki jih ni poklical in ne prenaša vsiljivcev.⁷ Prav zato se nihče ne more sam predlagati ali priporočiti, da bi bil potrjen pred Bogom in bi sprejel čast duhovniške službe, ampak mora biti izbran (Ferraro 102). Hkrati pa velja, da se v to službo nihče ne podaja na lastno pest, ampak samo zato, ker se zaveda Božjega klica in sme računati na Božjo pomoč (Radio Ognjišče, 2012). Ker želi Cerkev to poklicanost in izbranost ponazoriti, »uporablja« obred klicanja, predstavitev in sprejema pripravnikov.

Uvodni obred se začne s klicanjem pripravnikov za mašnike. Najprej diakon izreče povabilo: »Pristopijo naj tisti, ki bodo posvečeni za mašnike« (Posvetitve 50). Pristopiti pred škofa pomeni izpostaviti se, stopiti iz vrste. Kandidat ni več samo anonimni del skupnosti, ampak konkretno nekdo.

Nato diakon pokliče vsakega posebej po imenu.⁸ Kandidat z odgovorom: »Tukaj sem,« izrazi svoj: »Tukaj sem – to, kar sem, in takšen, kot sem, z vsemi darovi in šibkostmi, ki pa sem jih pripravljen dati na razpolago za službo skupnosti.« Nato stopi pred škofa, se mu predstavi in se mu v znamenje spoštovanja prikloni. Priklon je izraz ponižnosti in drža prosilca. Zgodba prvega človeka Adama nam kaže, da z napuhom ne pridemo do Boga. Do njega pridemo tako, kot nam je pokazal drugi Adam, Kristus, ki se je ponižal, sklonil k človeku. To je gesta ponižne ljubezni, ki umiva noge. Napuh, ki je v bistvu napačen in se v njem človek »dela« Boga, je presežen v Božji ponižnosti. Kdor želi priti blizu Bogu, se mora naučiti zreti kvišku in se prikloniti. V tem je globina

---

⁷ Primer kralja Ozija, ki je zlorabljal duhovniško službo, ko je daroval kadilo, ter bil zato kaznovan z gobavostjo (2 Krn 26,16–21).

⁸ Ime označuje konkretno osebo, ki to ime nosi: poimenovati pomeni poznati, sprejeti za svoje.

geste, drži sama nakaže svojo duhovno razsežnost. Z njo je fizično izražena krepost ponižnosti.

Ko se vsi predstavijo škofu, sledi dialog med škofom in enim izmed odgovornih duhovnikov. Ta škofa nagovori z besedami: »Prečastiti oče, sveta mati Cerkev želi, da te naše brate posvetite za službo mašnikov.«⁹ Ta prošnja je ostanek iz dobe zakramentarijev, ko je ljudstvo predlagalo kandidate, ki so jih prepoznali kot primerne. Po legendi sta bila na tak način za škofa izbrana sv. Martin in Ambrož, ko je bil ta še katehumen. Obenem pa »sveta mati Cerkev« s to prošnjo izraža željo in potrebo po pastirjih. Škofovo (retorično) vprašanje: »Ali veš, da so vredni?« je prav tako ostanek iz časa, ko je ljudstvo izbiralo kandidate. Zato sledi v odgovoru omemba ljudstva in zagotovilo: »Povprašali smo vernike in odgovorne može, zato lahko izjavim, da so vredni.« Škof nato sprejme kandidate z besedami: »S pomočjo Gospoda Boga in našega Odrešenika Jezusa Kristusa izberemo te naše brate za mašnike.« S temi besedami škof kot tisti, ki ima polnost Svetega Duha, v »imenu Boga« opravi izbiro in potrditev kandidatov za primerne časti in dostojanstva duhovniške službe. Ljudstvo svoje veselje nad izbiro izrazi z besedami: »Bogu hvala« (Posvetitve 50).

Duhovništva si človek ne izbere sam, ampak je le odgovor na Jezusovo voljo in na njegov klic: »Hodi za menoj!« (Štrukelj 2009, 294). Susan K. Wood razdeli te, ki pričajo o primernosti kandidatov, na tri skupine: krščansko ljudstvo, vzgojitelje – formatorje in duhovnika, ki kandidate predstavi in zanje pričuje¹⁰ v imenu teh skupin. To pričevanje skupaj s strinjanjem navzočega občestva, ki z besedami »Bogu hvala« odobri izbiro in izrazi veselje nad izbiro, predstavlja trenutek, ko Cerkev sprejme kandidate (2000, 93).

Obred, ki smo ga opisali, ponazarja že omenjeno dejstvo, da se noben kandidat ne more sam »predlagati« in »izbrati« za službo duhovništva, ampak ga mora prepoznati za primerne in ga predlagati nekdo drug. V našem primeru je to občestvo Cerkve oziroma v njenem imenu »odgovorni možje«, ki se na željo celotnega občestva, ne le cerkvene hierarhije, s prošnjo obračajo na škofa, ki s »pomočjo« Boga opravi izbiro in sprejme kandidata.

---

⁹ Martin Zlobko v diplomskem delu *Liturgično-teološka razlaga obreda diakonskega posvečenja* ugotavlja, da latinski izdaji *Editio typica* iz l. 1968 in 1990 na tem mestu uporabljata latinski osnovnik, ki ga v slovenščino prevajamo z besedo »breme«. Breme mašniške službe.

¹⁰ »Povprašali smo vernike in odgovorne može, zato lahko izjavim, da so vredni.«

2.1.2 Homilija

Homilija, ki sledi, je namenjena ljudstvu in izbranim kandidatom. V njej škof razloži Božjo besedo, ki je bila pravkar oznanjena, spregovori o mašniški službi, o nalogah, ki jih bodo mašniki opravljali v korist Božjega ljudstva. V slovenskem obredniku *Posvetitve*, prevedenem iz latinske izdaje, je zapisan primer homilije, sestavljene iz dveh delov, ki je podana kot osnutek. V njej je predvideno, da se v prvem delu škof obrne na ljudstvo in mu predstavi mašniško službo, ki jo bodo prejeli izbrani kandidati, v drugem delu pa se obrne na izbrane kandidate in jih spodbudi, naj kot sodelavci škofov, katerim so pridruženi v duhovniški službi in služenju Božjemu ljudstvu, opravljajo duhovniško službo kar najbolje po vzoru Kristusa učitelja, duhovnika in pastirja, da bo mogel Kristus odsevati iz njihovih življenj (Wood 94). Ta osnutek homilije škofa ne zavezuje. Zato lahko nagovori ljudstvo in kandidate s svojimi besedami, kakor vidi, da je primerno glede na situacijo, in »kakor mu da Duh govoriti«. Pomembno je le, da spregovori o mašniški službi in ne o drugih stvareh.

2.1.3 Spraševanje pripravnikov in obljuba pokorščine

Po homiliji sledi spraševanje pripravnikov in obljuba pokorščine. Škof jih povabi, naj pred vsem občestvom izpovedo, da hočejo sprejeti naloge in obveznosti v redu mašnikov ter jih stalno, vestno, vredno in modro opravljati; pobožno obhajati Kristusove skrivnosti, deliti zakramente, oznanjati, moliti, posnemati Kristusa in se darovati za zveličanje ljudi. Vprašanja se vsebinsko nanašajo na trojno Kristusovo službo: pastirsko, duhovniško in učiteljsko. Odgovori oziroma izrečene obljube predstavljajo vrednote, vgrajene v duhovniško službo (Adam 144; Wood 94). Pripravniki na škofova vprašanja odgovarjajo: »Hočem.« Odgovor pomeni, da želijo s svobodno in osebno odločitvijo vršiti poslanstvo Kristusovega duhovnika. Četrtilič pa privolitvi »Hočem« dodajo »z Božjo pomočjo«. S tem izrazijo zavest majhnosti pred skrivnostjo in »težo« službe, ki jo sprejemajo. Obenem izrazijo zaupanje v Boga, da more On, ki jih je poklical v svojo sveto službo, tudi storiti, da bodo ostali zvesti in se mu vedno bolj priličevali. Obenem pa te obljube poudarjajo tudi »kolegialno naravo duhovništva v povezanosti s službo škofa« (Wood 95).

Sledi obljuba spoštovanja in pokorščine ordinariju,¹¹ ko vsak posebej (tako svetni klerik kot redovnik) pristopi k škofu ter kleče pred njim položi svoje sklenjene roke v njegove roke. To je gesta popolne izročitve, izraža popolno zaupanje in spominja na izročitev življenjske poti pri redovnih zaobljubah, kjer kandidat kleče položi svoje roke v roke višjega redovnega predstojnika in s tem ponazori svojo življenjsko izročitev Bogu po predstojnikih. Prav tako klerik na nek način izroča svoje življenje Cerкви in Bogu po rokah navzočega škofa. Pri tem se zaveda, da službe, ki jo sprejema, ne bo vršil iz lastne moči, ampak v imenu Drugega. Duhovnik je vedno služabnik skrivnosti. Kristus je edini pravi duhovnik. Škof, ki v imenu Cerkve sprejme njegovo »izročitev«, mu s to gesto pokaže, da ga sprejema in bo od tega dne na nek način kot oče skrbel zanj, klerik pa mu bo izkazoval dolžno spoštovanje in pokorščino. Adam izvor te kretnje pripisuje starogermanskemu običaju, ko je vazal pri prenosu fevda svoje sklenjene roke položil v kraljeve in mu tako obljubil vdanost in pokorno zvestobo (139). Wood dopolnjuje: »Obljuba pokorščine škofu izhaja iz časa laične investiture, ko so bili kleriki predmet civilne oblasti in so se šteli kot služabniki (sužnji) fevdalnega lastnika. Obljuba škofu je nasprotovala laični ureditvi in je poudarjala, da je duhovnik pod oblastjo škofa in da mu pripada« (96). K temu lahko dodamo, da je pokorščina »najbolj bistveno in najbolj razločilno dejanje celotne posvetitve. Terja namreč izročitev samega sebe v najbolj notranjem smislu, v vsaki misli, v celotnem ravnanju« (Štrukelj 2004, 259). Adrienne von Speyr ob tem pravi: »Ko pride človek v radikalnost pokorščine, mu je podeljeno tisto, po čemer je v svoji najgloblji notranjosti že vedno hrepenel: ne več razpolagati s seboj. To nikakor ni odsotnost lastne volje, pač pa se zdi prav moja resnična volja, ki je v tem, da se na meni zgodi Božja volja, volja cerkvenih predstojnikov« (259). Pri izpolnjevanju obljube spoštovanja in pokorščine je pomembno, da je ta prežeta z duhom sodelovanja; da duhovnik ni le izpolnjevalec ukazov in želja, ampak tisti, ki se odgovorno trudi, da bo sodelovanje zbora duhovnikov s škofom obrodilo čim več odrešenjskih sadov (D-uvod 3) in bo duhovnik postajal vedno bolj podoben Kristusu, ker je v njem isto mišljenje, kot je v Jezusu Kristusu, ki je »sam sebe izničil tako, da je prevzel podobo služabnika in postal podoben ljudem. Po zunanosti je bil kakor človek in je sam sebe ponižal tako, da je postal pokoren vse do smrti, in sicer smrti na križu« (Flp 2,7–8).

---

¹¹ Za svetne klerike je to škof (posvečevalec), za redovnike pa njim lasten višji redovni predstojnik.

2.1.4 Litanije vseh svetnikov

Litanije v grščini pomenijo prošnjo. Gre za dialoško molitev, v kateri se obračamo na Boga, Devico Marijo in svetnike. Litanije vseh svetnikov so bile v Franciji v 8. stoletju glavna molitev prošnjih dni pred vnebohodom. Karel Veliki jih je ukazal kot obvezne: ob posvečevanju cerkva, pri ordinacijah, redovniških obredih in pri umirajočih. Danes vse to velja, poleg tega pa jih molimo še pri velikonočni vigiliji in krščevanju. Tako je prvotna ljudska pobožnost postala del liturgične pobožnosti in uzakonjenega obreda. Leta 1969 smo ob prenovi koledarja dobili krajšo in daljšo obliko, tako sedaj uporabljamo za prošnje pobožnosti daljšo obliko, za liturgične pa krajšo.

Pri mašniškem posvečenju se litanije pojejo nad izvoljenimi, medtem ko ti ležijo – prostrirajo – na tleh na obličju. Ta duhovnikova kretnja je častno dejanje, vidno znamenje spokornosti, popolne odpovedi sebi in popolne podaritve Bogu. V slovenski izdaji *Posvetitve* iz l. 1979 so za obred škofovskega, mašniškega in diakonskega posvečenja predvidene kratke litanije, ki ne navajajo imena vseh apostolov in svetnikov.¹² Razvrstitev vzklikov v teh litanijah je sledeča: prošnja k Bogu, prošnja k Mariji in angelom, prošnje svetnikom, ponovno prošnji vzkliki k Bogu, sledi prošnja za Cerkev, na koncu pa vzklik Jahveju. Pri posvečenju se v litanije lahko vnese imena svetnikov, kot so zavetnik cerkve, zavetniki tistih, ki bodo posvečeni, ali za druge potrebe in primerne priložnosti ter se jih doda na pravo mesto v litanije po vsebinskem in kronološkem vrstnem redu. Medtem ko kandidati ležijo na tleh, verno ljudstvo v cerkvi kleči. Velja pa navodilo, da v velikonočnem času ljudstvo ne poklekne, ampak stoji (*Posvetitve* 1979, 54).

2.2 Osrednji del – konstitutivni element mašniškega posvečenja

---

¹² Litanije so sestavljene iz več delov, sklopov. Najprej so vzkliki k posameznim Božjim osebam, Kristusu in Sveti Trojici, sledijo vzkliki k Mariji in imena svetnikov, ki so po prenovi razvrščena po stanovih v različne skupine (očaki in preroki; apostoli in Jezusovi učenci; mučenci, škofje in cerkveni učitelji; duhovniki in redovniki; laiki), znotraj katerih se imena svetnikov vrstijo kronološko, po časovnem zaporedju. Zadnji del litanij, ki je najstarejši, so prošnje za Cerkev: Vodi in ohrani svojo sveto Cerkev ...

Litanijam sledi osrednji in bistveni obred zakramenta svetega reda, ki sestoji iz polaganja škofovih rok na glavo ordinanda in posvetilne molitve za duhovnika (ZCP 1009, §2), v kateri Cerkev prosi Boga za izlitje Svetega Duha in njegovih darov, lastnih službi, za katero je kandidat posvečen (KKC 1573). Pri delitvi zakramentov Cerkev uporablja snov (dejanje, gesto) in slovilo (besede, formulo). Pri posvetitvi mašnikov je snov polaganje škofovih rok na glavo izbranega, ki se izvrši molče nad vsakim posvečencem pred posvetilno molitvijo; slovilo pa so besede posvetilne molitve. Bistvene in zato potrebne za veljavnost dejanja so: »Prosimo, Vsemogočni Oče, podeli tem svojim služabnikom dostojanstvo mašništva; obnovi v njihovih srcih Duha svetosti, od tebe podeljeno službo druge stopnje duhovništva naj sprejmejo in s svojim zgledom spodbujajo h krepostnemu življenju« (Posvetitve 1979, 37). Te besede sestavljajo epiklezo – prošnjo za izlitje Svetega Duha in prejem Božjih darov za novoposvečene. Ker je Sveti Duh – Duh posvečevalec, je epikleza središče in srce posvetilne molitve in po pozitivnem nagnjenju tvori bistven del, potreben za veljavnost mašniškega posvečenja.¹³ Epikleza je razdeljena na štiri prošnje za štiri Božje darove, naj Sveti Duh posveti izbrane za: vodenje, darovanje, obhajanje, oznanjevanje; naj jim pomaga, da bodo mogli to izvrševati; naj bodo v moči njegove svetosti ljudstvu zgled.¹⁴

Pri mašniškem posvečenju posvetilno molitev moli samo škof posvečevalec (Posvetitve 54). Adam ob aktualni posvetilni molitvi (v našem obredniku iz l. 1979) obžaluje, da ostaja močno pod vplivom vzporednih starozaveznih starih posvetilnih molitev. Trdi, da duhovniške službe ne moremo primerjati niti z duhovniško in levitsko ureditvijo niti z ustanovitvijo sedemdesetih izbranih mož ob Mojzesu ali jih imeti za predpodebe, ne da bi se izpostavili nevarnosti nesporazumov in zmot. Obžaluje, da je molitev precej siromašna in borna, zato si želi, da bi imeli odgovorni pri reviziji obreda več poguma za izboljšanje obreda v duhu II. vatikanskega koncila, ki omogoča spremenitev spremenljivih delov bogoslužja (144).

Nam se zgledi v besedilu posvetilne molitve zdijo primerni in nas ne motijo, ker odgovarjajo na trojnost službe, ki jo novoposvečeni prejemajo. Gotovo pa bi se lahko obogatilo in razširilo prošnje po epiklezi, ki so v primerjavi s prošnjami v posvetilni molitvi diakonov in škofa zelo skromne in so omejene strogo na službo oznanjevanja.

---

¹³ Pavel VI, *Apostolska konstitucija »Pontificalis Romani«*, AAS 60 [1968] 372–373; Pij XII., *Apostolska konstitucija »Sacramentum Ordinis«*, AAS 40 [1948] 7.

¹⁴ Bolj podrobno bomo epiklezo predstavili v poglavju »2.2.2.2 Epikleza – klicanje Svetega Duha«.

Drži, da duhovnik s posvečenjem še vedno ostane tudi diakon in da vsebina prošenj ob takratni posvetilni molitvi še vedno »velja« ter da se v epiklezi prosi, naj Bog obnovi v njih srcih Duha svetosti, da bi mogli voditi, delovati, oznanjati in biti zgled, vendar bi ne bilo narobe, če bi kakšno od prošenj ponovili. Kajti kar velja za diakona, gotovo še v večji meri velja za duhovnika, ki je in deluje v osebi Jezusa Kristusa in ga s svojim življenjem in delovanjem predstavlja ljudem.

2.2.1 Polaganje rok

Polaganje rok je poleg govorjenja najmočnejše izrazno sredstvo v Svetem pismu in spada med najstarejše (bogoslužne) kretnje, pomeni pa posredovanje moči in službe s strani tistega, ki polaga roke, na tistega, ki je deležen polaganja (4 Mz 27,18–23; 5 Mz 34,9).¹⁵ V starozaveznem bogoslužju so polagali roke pri obredih raznih daritev,¹⁶ posvečevanju levitov (4 Mz 8,10) in blagoslovih (1 Mz 27,27–29,¹⁷ 1 Mz 48,14–16¹⁸). V Novi zavezi Jezus polaga roke na bolnike in jih ozdravlja ter na otroke in jih blagoslavlja. Apostoli polagajo roke na krščence in ti prejmejo Svetega Duha. S polaganjem rok so posvečevali tudi nove služabnike oltarja (1 Tim 4,14; 1 Tim 5,22) in skrbeli za nasledstvo pri oznanjevanju. Cerkev je tako skozi vso zgodovino uporabljala polaganje rok tudi kot znamenje podelitve Svetega Duha, to je posvečenja. Zato je to dejanje pomenljivo tudi pri podeljevanju zakramenta svete birme in svetega reda. Pri svetem redu pomeni izročitev posebne duhovne moči oziroma službe tistim, ki jih je Bog izbral (Orašem 1995, 46–48). Poleg naštetih zakramentov Cerkev deli tudi zakramenta svete spovedi¹⁹ in bolniškega maziljenja s polaganjem rok na glavo prejemnika ter slovilom – besedami molitve.

Pri mašniškem posvečenju se zakramentalno dejanje polaganja rok izvrši v popolni tišini in sveti zbranosti. Škof z mitro na glavi in brez pastoralja stoji ob sedežu, vsak od pripravnikov pristopi, se prikloni pred škofom in poklekne pred njim. Nato škof vsakemu izbranemu posebej položi roke na glavo in mu s to kretnjo podeli del od svojega Duha (1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6). Ko škof položi roke na vse pripravnike, to

---

¹⁵ Mojzes postavi Jozueta za naslednika pri vodenju ljudstva.

¹⁶ 3 Mz 1,4; 4,4 – polaganje rok na glavo žrtve žgalne daritve.

¹⁷ Izakov blagoslov. Skupaj z blagoslovom mu je oče predal tudi oblast, mesto glavarja družine.

¹⁸ Izrael blagoslovi Jožefa ter njegova sinova Efraima in Manaseja.

¹⁹ Pri sveti spovedi je zaradi uvedbe mreže to polaganje rok na glavo penitenta samo nakazano z dvignjeno roko spovednika.

storijo za njim tudi vsi navzoči škofje in duhovniki. »Duhovniki, ki so s posvečenjem stopili v red mašnikov, so vsi med seboj povezani v tesnem zakramentalnem bratstvu; posebej še v škofiji, v kateri služijo pod svojim škofom, sestavljajo en zbor duhovnikov« (D 8). Zato vsi navzoči duhovniki polagajo roke na kandidata in s tem liturgičnim izrazom pokažejo na enost duhovniškega zbora, v katerega kandidati vstopajo. Hipolitovo apostolsko izročilo pojasnjuje to gesto: »V vsem imajo skupnega in istega Duha.« S to gesto prezbiterji sprejmejo izvoljene v duhovniški zbor (Wood 97).

Polaganje rok pri mašniškem posvečenju na glavo klečečega pripravnika nam nazorno pokaže, kako se oblast nad zakramenti in služba delita od zgoraj navzdol, viden pa je tudi odnos, ki je med škofom in novim duhovnikom, namreč odnos »gospodarja nad služabnikom«, saj so duhovniki poleg diakonov postavljeni v službo in pomoč škofom.

2.2.2 Posvetilna molitev za mašniško posvečenje²⁰

Aktualna posvetilna molitev za prezbiterat je zelo popravljena stara rimska molitev iz Gelazijevega zakramentarija iz 8. stoletja, ki je vsebovala mnogo spominov na starozavezne duhovnike, kar je deloma ostalo še v sedanji, v kateri sta od treh svetopisemskih podob duhovniške službe dve iz Stare zaveze (Smolik, 141). Današnja oblika v slovenskem prevodu se glasi takole:

- 1 Bodi pri nas, Gospod, sveti Oče, vsemogočni večni Bog!
- 2 Ti daješ časti in deliš vsa dostojanstva. Po tebi vse napreduje, ti vse utrjuješ in v
- 3 primerno določenem redu človeški rod bogatiš z vedno večjimi in boljšimi darovi.
- 4 Tako so se po ustanovi skrivnostnih znamenj razvile stopnje duhovništva in
- 5 službe strežništva; postavil si vélike duhovnike ljudstvu za voditelje; v pomoč in
- 6 oporo pri delu pa si jim izbral može drugega reda in drugega dostojanstva.
- 7 Tako si v puščavi po razumnosti sedemdesetih preudarnih mož povečal Mojzesu
- 8 modrost, da je z njihovo pomočjo med ljudstvom zlahka vodil neštevilne množice.
- 9 Na Aronova sinova si izlil obilje milosti, podeljenih očetu, da bi bilo dovolj
- 10 duhovnikov in bilo poskrbljeno za stalno opravljanje daritve in svetih obredov.
- 11 Z isto previdnostjo si ti, Gospod, apostolom svojega Sina pridružil za
- 12 spremljevalce učitelje vere, tako da so s pomočniki v oznanjevanju napolnili ves
- svet.
- 13 Zato te prosimo, Gospod, podeli takih pomočnikov tudi naši slabosti, saj jih
- 14 potrebujemo toliko več, kolikor slabotnejši smo.
- 15 Prosimo, vsemogočni Oče, podeli tem svojim služabnikom dostojanstvo
- 16 mašništva; obnovi v njihovih srcih Duha svetosti, od tebe podeljeno službo druge
- 17 stopnje duhovništva naj sprejmejo in s svojim zgledom spodbujajo h krepostnemu
- življenju.
- 18 Naj bodo skrbni sodelavci škofovskega zbora, da besede veselega oznanila
- 19 pridejo v vse kraje sveta in da vsi narodi, združeni v Kristusu, postanejo eno
- 20 samo sveto Božje ljudstvo.

---

²⁰ Posvetilno molitev mašniškega posvečenja smo vzeli iz slovenskega obrednika *Posvetitve* iz l. 1979.

- 21 Po našem Gospodu Jezusu Kristusu, tvojem Sinu, ki s teboj v občestvu Svetega
22 Duha živi in kraljuje vekomaj.

Besedilo posvetilne molitve se deli na tri dele. Ob pogledu nanjo opazimo, da velik del molitve obsega anamneza, spomin na čudovita Božja dela, ki vsebuje tri svetopisemske like in tri aplikacije »postavitev« v Božjo službo. Najprej lik Mojzesa, kateremu pri vodenju ljudstva pomaga sedemdeset starešin; nato Arona, kateremu sinovi pomagajo pri opravljanju bogoslužja, in apostolov, ki jim drugi učenci pomagajo pri oznanjevanju evangelija. S tem so nakazana tri področja pastoralne dejavnosti cerkvene službe (vodenje, bogoslužje in oznanjevanje). Osrednji del in srce molitve je epikleza – klicanje Svetega Duha, ki tvori tudi bistveni del, potreben za veljavnost mašniškega posvečenja. V prošnji, ki sklene molitev, je nakazana podrejenost mašniškega reda škofovskemu, bistvena misijonska vrednost duhovništva za širjenje in oznanjevanje evangelija, iz česar se poraja edinstvo Cerkve pod vodstvom enega pastirja in njeno posvečevanje po obredju in zakramentih vere (Posvetitve 55; Gelineau 1973, 460–461; Ferraro 89–92).

Strukturo molitve za duhovniško posvečenje delimo na štiri dele:²¹

- 1) anamneza – spomin na dela Boga Očeta;
- 2) epikleza – klicanje Svetega Duha;
- 3) prošnja;²²
- 4) doksologija – trinitarični sklep.

V shemi bomo pogledali, kako so sestavljeni posvetilna molitev in njeni posamezni deli, kakšni so zgledi in svetopisemska dejstva, ki jih molitev predoči, ter kakšne povezave in vzporednice (do)prinaša k sedanjemu obhajanju.

2.2.2.1 Anamneza – spomin na delo Boga

V prvem delu molitve se v »prologu« (a) obračamo na Boga Očeta, ki je vir vsega duhovnega dostojanstva, s prošnjo, naj bo pri nas, kar pomeni, da človek

---

²¹ Giuseppe Ferraro, v: *Le preghiere di ordinazione al diaconato, al presbiteriato e all'episcopato*. 1977, 88. Posvetilno molitev razdeli na tri dele, vendar smo jo mi razdelili na štiri dele – dodali smo doksologijo, ki molitev trinitarično sklene.

²² Ta del molitve v obliki prošnje in dobre želje povzame teme, ki so podane v anamnezi znotraj molitve same. Nakazana je podrejenost duhovnikov škofu; duhovnik ni sam svoj pastir, ampak škofov sodelavec; bistvena je misijonska vrednost duhovništva za širjenje in oznanjevanje evangelija, iz česar se poraja edinstvo Cerkve pod vodstvom enega pastirja in njeno posvečevanje po obredju in zakramentih vere.

pričakuje od Boga, da je navzoč in delujoč. Nato naštevamo njegova odrešitvska dejanja. Poudarimo stopnje posvečenja in njihovo poslanstvo, posebno drugo stopnjo, ki je podrejena prvi – pomoči škofu. Sledita (b) predpodobi iz Stare zaveze: kako si je Mojzes izbral (dvain)sedemdeset mož, da so mu pomagali voditi ljudstvo, posebej pa je izpostavljena služba Arona in njegovih naslednikov, pri čemer gre za opravljanje svetih obredov, ter novozavezna Jezusova izbira pomočnikov za poučevanje in oznanjevanje evangelija. Tako imamo v anamnezi »predstavljen« tri podobe in z njimi tri vloge novozaveznega duhovnika: Mojzes in starešine – vodstvena, Aron in njegovi sinovi – obredna ter apostoli in učenci – evangelizacijska vloga. Na koncu je aktualizacija s prošnjo Bogu (c), naj takih mož nakloni tudi predsedujočemu škofu, ki vodi bogoslužje (Posvetitve 55).

a. Prolog

V uvodu anamneze se že s prvimi besedami obrnemo na Boga Očeta s trojnim nagovarjanjem: »Gospod, sveti Oče, vsemogočni večni Bog.« Ta je po Sinu, kot bomo sklenili v doksologiji, naslovnik celotne posvetilne molitve (Posvetitve 55).

V trojnem nazivanju Boga Očeta se kot prvo ime pojavi »Gospod«, ki je v Svetem pismu, posebej v Stari zavezi, pogost nadomestek za naziv Jahve – Božje ime, ki ga judje sprva iz spoštovanja, pozneje pa iz strahu,²³ da bi ga izgovorili po nemarnem, niso uporabljali oziroma izgovarjali. Drugo ime »sveti Oče« se v Stari zavezi pojavi šele po rešitvi iz Egipta. Najbrž so ga prvič uporabili v obredu kronanja kralja, ki so ga imenovali »(posinovljen) sin Božji«. Izhod iz Egipta prerok Ozej opiše takole: »Iz Egipta sem poklical svojega sina« (Oz 11,1).²⁴ Izrael se ima zaradi rešitve, izvolitve in poklicanosti za »Jahvejevega sina« in »prvorojenca« (2 Mz 4,22). V Novi zavezi pa ime »Oče«, »Abba« zelo rad in v molitvi pogosto uporablja Jezus. Tudi učence nauči molitev, v kateri naj se na Boga obračajo kot na »Očeta« (Lk 11,2). Tretje ime »Vsemogočni večni Bog« pa že izraža Božji atribut, v katerem se Bog loči od ustvarjenega sveta, ki je minljiv in mu je tako kot človeku odmerjen čas »trajanja«. Na Boga kot vsemogočnega se pozneje v posvetilni molitvi obrnemo tudi s prošnjo za dar dostojanstva mašništva in ostale darove za novoposvečene (Grabner-Haider idr. 1984, 502–503, 749).

---

²³ V skladu z Božjo zapovedjo, ki pravi: »Ne izgovarjaj po nemarnem imena Gospoda, svojega Boga, kajti Gospod ne bo pustil brez kazni tistega, ki po nemarnem izgovarja njegovo ime!« (2 Mz 20,7).

²⁴ Drug prevod: »Od tedaj, ko je (Izrael) zapustil Egipt, sem ga imel za sina.«

Ker je Bog tisti, od katerega je vse, kar smo in kar imamo, se tudi v začetku posvetilne molitve obračamo nanj in mu priznavamo, da je on vir vsega duhovnega dostojanstva, vsega napredka, vseh darov, ki jih prejemamo in so naravnani na človekovo rast in duhovno izpopolnitev. Takšen uvod daje molitvi duhovniški ton. Pridevki *honorum auctor* in *distributor omnium dignitatum* Boga Očeta namreč označujejo v odnosu do ustanovitve duhovništva. Uporabljeni izrazi *honor*, *dignitas*, *ordo* in *meritum* pomenijo stvarnost duhovništva in njegovih stopenj. Izraz *sacerdotales gradus* vsebuje najvišjo stopnjo duhovništva ter tisto, ki je neposredno pod njo, na tretjem mestu pa jima sledi *officia levitarum* (Ferraro 89–90). Vsaka stopnja ima svoje poslanstvo. Pozorni bomo predvsem na drugo stopnjo, ki je podrejena prvi: v pomoč »velikemu duhovniku« – škofu.

b. Tri anamneze

Uvodu molitve, v kateri smo se obračali na Boga Očeta, sledijo tri anamneze, ki govorijo o nalogah duhovnikov, in sicer dve iz Stare in ena iz Nove zaveze. Prva je ustanovitev skupine (dvain)sedemdesetih pod Mojzesom, ki so imeli nalogo voditi in vladati ljudstvo. Druga je postavitve Aronovih sinov za duhovnike skupaj z njihovim očetom s kulturnimi nalogami. Tretja pa je poslanstvo učencev skupaj »z« in »pod« vodstvom apostolov z nalogo oznanjati evangelij vsemu svetu (Ferraro 90).

Kristusovo trojno službo, ki po deleženju pripada tudi službenim duhovnikom, močno poudari dokument škofovske sinode o službenem duhovništvu: »Cerkev, po daru Svetega Duha organsko urejena v celoto, je na različne načine deležna službe Kristusa Duhovnika, Preroka in Kralja, da v njegovem imenu in moči izpolni poslanstvo odrešenja duhovniškega ljudstva« (C 10). »Škofje in – po stopnji nižji – duhovniki namreč postanejo v moči zakramenta duhovništva, ki jim podeli maziljenje Duha ter jih priliči Kristusu, deležni posvečevalne, učiteljske in voditeljske službe. Izvajanje te službe pa natančneje določa hierarhična skupnost (C 24, 27, 28)« (Šks I, 4, 1 in 6).

V diskusijah o problematiki službenega duhovništva je bilo rečeno, da je zadnji koncil pojasnil »trojnost, za katero se je pred koncilom zdelo, da jo je absolutno nemogoče sprejeti zaradi naše polemike s protestanti, trojne funkcije, lastne in temeljne za duhovništvo, duhovniške, kraljevsko-pastirske in zakramentalne funkcije«. Študij

molitve pri mašniškem posvečenju, ki je zaradi svoje starosti²⁵ izraz cerkvenega izročila, ki se je nedotaknjeno in živo ohranilo skozi stoletja po bogoslužju, kaže, da so o trojni duhovniški službi jasno učili že tedaj (Ferraro 93–94).

Prva anamneza

Če se na kratko ustavimo ob posamezni anamnezi, lahko izpostavimo naslednje like oziroma poudarke. V prvi anamnezi se posvetilna molitev sklicuje na izbiro sedemdesetih starešin, ki jo po Božjem naročilu izvrši Mojzes, da bi postali njegovi pomočniki pri vodenju ljudstva (Posvetitve 55). Mojzes se tu pojavi kot pastir – prerok, ki mu je dana polnost Božjega duha. V dogodkih ne posreduje le, da bi ljudstvu posredoval Božjo besedo ali voljo, temveč tudi, da bi deloval. Je nad vsemi preroki; medtem ko se je Bog drugim prerokom razodeval v videnjih ali z njimi govoril v sanjah, z Mojzesom govori iz obličja v obličje, jasno in ne v ugankah ter mu omogoči vstop v kontemplacijo svoje podobe (4 Mz 12,6–8). Daru duha je bil deležen v taki polnosti in preobilju, da je že deleženje tega duha sedemdeset starešin zamaknilo v preroško ekstazo in jih povežalo z njegovo vlogo Izraelovega voditelja. Lik Mojzesa je kompleksen: hkrati je pastir ljudstva, prerok, ki uživa intimnost pogovora z Bogom, obdarjen s polnostjo Božjega duha, v njegovem delovanju pa najdemo tudi duhovniške vidike. Prav Mojzes je bil tisti, kot izvemo v nadaljevanju, ki je izvršil duhovniško posvečenje Arona in njegovih sinov ter pri tem obredu opravil tudi podaljšano žrtvovanje, značilno za duhovništvo (Ferraro 96).

O dogodku nam poroča 4 Mz 11,16–17, kjer je podano Božje naročilo Mojzesu, v vrsticah 24–25 pa njegova izpolnitev.

Osrednji del prve anamneze je dar duha starešinam. Za nas je ob tem zanimiva vzporednica med izbiro sedemdesetih mož, njihovo predstavitev v shodnem šotoru in podelitvijo Božjega duha, ki je bil v Mojzesu, starešinam ter obredom posvečenja duhovnikov. Kakor se v puščavi vrši izbira starešin s strani Mojzesa, se pri obredu posvečenja s strani krajevnega ordinarija. Starešine so nato predstavljene v shodnem šotoru, kandidati za posvečenje pa v cerkvi pred škofom in zbranim Božjim ljudstvom. Na starešine se po izbiri razdeli Božji duh, ki je bil nad Mojzesom, prav tako so novoposvečeni deležni Božjega duha, ki je v škofu po polaganju njegovih rok. In prav

---

²⁵ Nekateri strokovnjaki pravijo, da je avtor molitve sv. Leon Veliki. Prim. B. Kleinheyser, *Die Priesteweihung im römischen Ritus, Eine liturgiehistorische Studie*, Trier 1962, 69–71.

dar duha je osrednji element posvečenja. Pri sedemdeseterih starešinah gre za istega duha, ki je v Mojzesu, pastirju in Božjem preroku med ljudstvom. Ta Duh se predstavi kot dar, ki jih usposobi za vodenje ljudstva. Poleg tega se izrazi kot dar preroštva, ki jih spravi v ekstazo, v preroško zamaknjenost in nato v preroško aktivnost, da tudi sami prerokujejo, vendar le za kratek čas. Dar duha starešinam se postavlja v tok razvoja delovanja in razodevanja Božjega duha v Stari zavezi. V tem primeru pa se Duh razodene na poseben način: s tem ko starešinam podeli sposobnost vodenja ter preroško ekstazo, združi skupaj institucijo in karizmo, oblast in svobodo, službo in poklicanost; (starešine) postanejo Mojzesu podrejeni sodelavci. Ta dar, poslan od Boga od zgoraj v shodni šotor, naredi sedemdeset starešin deležnih Mojzesovih dolžnosti in nalog na javen in slovesen način pred vsem ljudstvom. Ta karizma je bistveno namenjena dobremu skupnosti in ne tistim, ki jo prejemajo (Ferraro 98).

Molitev pri mašniškem posvečenju se naslanja na najstarejše patristične tradicije, ko da svetopisemskemu dogodku aktualno interpretacijo glede duhovniške tipologije: starešine so podoba duhovnikov, Mojzes pa škofa (99). Zato lahko zaključimo, da je naloga, ki se je glede mašnikov spominjamo ob tipologiji Mojzesa in starešin, pastoralno vodenje Božjega ljudstva.

Druga anamneza

Kot smo že nekoliko nakazali pri opisu Mojzesa v prvi anamnezi, se v drugi spomnimo na poklicanost in duhovniško posvečenje Arona in njegovih sinov, ki ga je po Božjem naročilu izvršil Mojzes, ter na izvrševanje njihove službe (Posvetitve 55).

Božje naročilo Mojzesu najdemo v 2 Mz 29, izpolnitev pa v 3 Mz 8. Že naslednje poglavje 3 Mz 9, ki sledi obhajanju njihovega duhovniškega posvečenja, nam poda izvajanje duhovniške službe Arona in njegovih sinov. Če izhajamo iz svetopisemskega poročila, lahko izluščimo, da je osrednje dejanje izbranih svetopisemskih odlomkov (2 Mz 29 in 3 Mz 8–9) duhovniško posvečenje in izvrševanje duhovništva. Obred opravi pastir in prerok Mojzes, ki deluje kot posvečujoči duhovnik. Po tem dejanju pa ostane duhovništvo pridržano Aronu in njegovim sinovom. Glede posvečenja moramo biti pozorni na to, da le Aron prejme veliko duhovništvo. Samo njega Mojzes preobleče v opravo, ki pripada le njemu. Samo on je maziljen na glavi (3

Mz 8,12).²⁶ Končno sam daruje daritve in blagoslovi ljudstvo. Tudi njegovi sinovi so posvečeni v prave duhovnike, vendar so podrejeni svojemu očetu. Preoblečeni v znamenja duhovništva so skupaj z Aronom opravljali daritveno službo. Daritve darujejo zato, da bi se razodela Božja slava, da bi Bog dal čutiti svojo navzočnost sredi ljudstva, očiščenega grehov. Med ostalimi duhovniškimi nalogami se le bežno omeni dolžnost poučevanja postave²⁷ (Ferraro 102–105).

Kakor smo bili pri prvi anamnezi v pripadajočem svetopisemskem odlomku pozorni na element izbire in potrditve ter podelitve Duha in smo iskali vzporednice z obredom posvečenja duhovnikov, lahko ob svetopisemskih odlomkih, na katere se nanaša druga anamneza, izpostavimo ponazorilne obrede pri posvečenju. Ceremonija posvečenja Arona in njegovih sinov vsebuje naslednje elemente: umivanje telesa, oblačenje v duhovniška oblačila, maziljenje²⁸ ter daritve.²⁹ Pri obredu posvečenja duhovnikov so (vzporedno naštetim) prisotni obred izročitve in oblačenje v duhovniška oblačila, maziljenje rok in daritev – izročitev patene in keliha. Nato pa novoposvečeni duhovnik sam prisostvuje evharistični daritvi (Posvetitve 40).³⁰

Naloga Arona in njegovih sinov, predstavljena v odnosu do službenega duhovništva prezbiterjev v Cerkvi, je kulturna, zakramentalna in liturgična. Nauk te anamneze, izrečene pri mašniškem posvečenju, lahko povzamemo takole:

- »Aron, veliki duhovnik Boga sredi izvoljenega ljudstva, je podoba škofa kot velikega duhovnika v Cerkvi;³¹
- Aronovi sinovi, ki so kot duhovniki podrejeni avtoriteti njihovega očeta, so podoba mašnikov, pravih duhovnikov po deleženju pri polnosti duhovništva škofov, ki jim jo daje Bog;
- daritvena bogoslužna služba izraelskega duhovništva je podoba liturgičnega služenja službenih duhovnikov v Cerkvi, ki dosega svoj višek v obhajanju evharistije in

---

²⁶ »Zlil je mazilnega olja Aronu na glavo in ga mazilil, da bi ga posvetil.«

²⁷ »Poučevati morate Izraelove sinove v vseh zakonih, ki jim jih je Gospod povedal po Mojzesu« (3 Mz 10,11).

²⁸ Maziljenje so opravljali z »mazilnim oljem«, čigar sestava je opisana v 2 Mz 30,22–25. Olje je naravni simbol hrane, luči, moči in zdravila, ki predstavlja Božje delovanje v tistem, ki sprejema maziljenje. Prihod duha je v Stari zavezi pogosto omenjen kot posledica maziljenja. Tako najdemo pri Izaiju: »Duh Gospoda Boga je nad menoj, ker me je Gospod mazilil« (Iz 61,1).

²⁹ Spravne daritve za greh, žgalne daritve, mirovne daritve in daritve za umestitev duhovnikov. S krvjo slednje Mojzes namaže uho, roko in nogo Arona in njegovih sinov.

³⁰ Bolj podrobno bomo ponazorilne obrede predstavili v poglavju »2.3 Ponazorilni obredi«.

³¹ To spričuje dejstvo, da je ta ideja skoraj edina, ki je na dolgo razvita v molitvi pri škofovskem posvečenju, kakor jo prinaša Leonov zakramentarij [*Sacramentario Leoniano*]. Z dolgim dodatkom je bila vključena v Rimski pontifikal in ostala v uporabi vse do objave apostolske konstitucije Pavla VI. *Pontificalis Romani*.

zakramentov kot trenutkov daritve, ki se dviga z zemlje v nebo, od ljudi k Bogu Očetu v daritvi, in v posvečenju, ki se spušča iz neba na zemljo, od Boga Očeta k ljudem« (Ferraro 107–108).³²

Tretja anamneza

Vir tretje anamneze je Nova zaveza. Iztočnice so kompleksne. V »učiteljih vere« in »pomočnikih v oznanjevanju«, ki jih omenja anamneza, namreč lahko prepoznamo poslanstvo sedemdesetih (oziroma dvainsedemdesetih) učencev, ki ga najdemo pri Luku, in izbiro sodelavcev v Apostolskih delih, ki jo apostoli izvršijo po binkoštih. V poslanstvu sedemdesetih lahko opazimo dve vzporednici: prva je v samem evangeliju med poslanstvom sedemdesetih in dvanajstih; druga pa med evangelijem, Jezusovo izbiro učencev ter 4 Mz, kjer Mojzes izbere in postavi starešine (Posvetitve 55; Ferraro 109).

Kot smo že dejali, se tretja anamneza poleg izbire (dvain)sedemdesetih nanaša oziroma nas spominja tudi na izbiro sodelavcev, ki jo apostoli izvršijo po binkoštih, ko so se razkropili ven iz Jeruzalema. Ob ustanavljanju novih cerkvenih skupnosti so jim z obredom polaganja rok in molitvijo postavljali predstojnike.³³ Ti so kot nekakšen senat vodili lokalno Cerkev, imeli nalogo vodenja, poučevanja in skrbi za bolnike z molitvijo in maziljenjem. Vse to pa v imenu in pod vodstvom apostolov, kar se je z določeno samostojnostjo ohranilo do danes v odnosu župnikov do škofa in škofov do papeža. Podoba duhovniškega sveta, ki je postavljen v pomoč škofu, so bili starešine ob apostolih, saj skozi celotno 15. poglavje Apostolskih del, ki pripoveduje o jeruzalemskem koncilu, beremo, kako starešine razpravljajo skupaj z apostoli. Sklepi teh razprav so nato oznanjeni kot odloki apostolov in starešin (113–114).

Poleg krajevnih starešin apostoli izberejo in v službo evangelija postavijo tudi druge sodelavce, ki so »stalno na poti« kot apostol Pavel, ter jim »podelijo« različne naloge, ki jih vsakokrat določijo apostoli, med njimi pa ima posebno mesto

---

³² Kakor je duhovništvo Arona in njegovih sinov, ki opravljajo takšne daritve, podoba prihodnjega duhovništva, tako so tudi same daritve simbol daritve nove zaveze, ki bo združila vse elemente levitske daritve v novo sintezo, ki se bo zgodila v Kristusovi osebi. Njegova daritev, ki se ponavzočuje v evharistiji, je namreč zadoščevanje za greh, kjer je žrtev sam Kristus pod podobo kruha in vina; zahvala kot starozavezna žgalna daritev; skupnost občestva z življenjem Kristusa, mrtvega in vstalega; dar v obliki darovanja prvin. Vse to dela prisotno vsem generacijam daritev, ki jo je enkrat za vselej izvršil Božji Sin in ki ljudem omogoča, da se združijo v življenje vstalega Gospoda, potem ko so se združili z njegovo smrtjo.

³³ »V vsaki Cerkvi sta določila starešine in jih z molitvijo in postom priporočala Gospodu, v katerega so verovali« (Apd 14,23).

evangelizacija. Nekateri izmed teh »potujočih« sodelavcev so: Juda in Sila (Apd 15,39) ter Timotej in Erast (Apd 19,22). Med (dvain)sedemdesetimi Jezusovimi učenci in sodelavci apostolov pa je vidna razlika, da je prve poslal Kristus sam z nalogo prerokov in predhodnikov, druge pa so izbrali apostoli z nalogo vodenja in poučevanja v krajevnih Cerkvah, ki so bile že ustanovljene, ali pa za potujoče oznanjevanje (114).

Če bi v tretji anamnezi iskali vzporednico med svetopisemskim odlomkom, na katerega se ta nanaša, in našo situacijo, bi lahko dejali, da kakor je Gospod pridružil apostolom svojega Sina spremljevalce, tako danes njihovim naslednikom – škofom z isto previdnostjo in po polaganju njihovih rok pridružuje spremljevalce in sodelavce pri učenju in oznanjevanju vere.

c. Sklepni del – prošnja Bogu

Ob sklepu anamneze naredi molitev prehod v epiklezo, ko posvečujoči škof prosi Boga Očeta, naj duhovniške zglede, ki smo jih obudili v spominu iz zgodovine odrešenja, aktualizira v sedanjosti Cerkve po zakramentalnem bogoslužju, ki se vrši v kandidatih za prezbiterat. Iz oblike prve osebe množine, ki jo škof uporabi, ko se v molitvi obrača na Boga, lahko sklenemo, da pri posvečanju novomašnikov škof ne deluje kot samostojna oseba, ampak kot del škofovskega zbora, v katerega je sam včlenjen po škofovskem posvečenju (Posvetitve 55; Ferraro 90–91).

2.2.2.2 Epikleza – klicanje Svetega Duha

Sledi epikleza – klicanje Svetega Duha, ki je osrednji del in srce molitve pri posvečenju in ki po pozitivnem nagnjenju tvori bistveni del, potreben za veljavnost mašniškega posvečenja. Epikleza je razdeljena na štiri prošnje, božje darove, od katerih je zadnji dejavna posledica prejšnjih:

- dar mašniškega dostojanstva, da bi bili del duhovniškega zbora,
- obnovitev daru Svetega Duha,
- dar duhovništva druge stopnje,
- zgled življenja mašnikov za vernike (Posvetitve 55; Ferraro 91–92).

S posvečenjem prejme diakon dar mašniškega dostojanstva, postane Kristusov duhovnik, tako ni več »samo« strežnik, ampak postane v polnosti služabnik oltarja. Kot

smo že opozorili v poglavju »Službeno duhovništvo,« kjer smo omenili apostolsko pismo papeža Benedikta XVI. *Omnia in mentem*, gre pri mašniškem posvečenju za drugo stopnjo svetega reda in prvo stopnjo duhovništva, saj diakoni, ki so prva stopnja svetega reda, niso posvečeni za duhovništvo, ampak za strežništvo.³⁴ Da bi to tudi pravno uredil oziroma uskladal z naukom Katekizma Katoliške cerkve, je papež v Zakoniku cerkvenega prava spremenil besedilo kan. 1008 ter dodal kanon 1009, §3.³⁵ Besedilo kan. 1008 se je doslej glasilo: »Po božji ureditvi z zakramentom svetega reda nekateri izmed vernikov postanejo posvečeni služabniki z neizbrisnim znamenjem, ki ga prejmejo; posvečeni in pooblaščen so, da vsak na svoji stopnji v osebi Kristusa Glave s spolnjevanjem službe učenja, posvečenja in vodstva pasejo božje ljudstvo.« Novo besedilo se glasi: »Po božji ureditvi z zakramentom svetega reda nekateri izmed vernikov postanejo posvečeni služabniki z neizbrisnim znamenjem, ki ga prejmejo; posvečeni in pooblaščen so, da vsak na svoji stopnji z novim in posebnim naslovom služijo božjemu ljudstvu.« S tem je spremenil formulacijo kanona, ki ne poudarja več, da zakrament svetega reda podeljuje prejemniku pravico delovati v osebi Kristusa Glave, ampak pove bolj splošno, da je prejemnik svetega reda pooblaščen služiti Božjemu ljudstvu. S tem diakonom ni storil nobene krivice in jim ni odvzel pravice do vodstvene oblasti. Poudaril je le »koncilsko trditev, da se diakonom s polaganjem rok daje samo pravica za strežništvo (in ne za duhovništvo), medtem ko škofom in duhovnikom pripada pravica, da delujejo v osebi Kristusa Glave« (Slatinek, 141–142).

Druga prošnja v epiklezi, ki kliče k obnovitvi (daru) Svetega Duha, je vzeta iz psalma *Miserere*,³⁶ s tem da prosto združi dve vrstici:

- 12b: stanovitnega duha **obnovi v moji notranjosti;**
- 13b: svojega **svetega duha** ne vzemi od mene
in povzame:
- **obnovi v njihovi notranjosti Svetega Duha.**

---

³⁴ Bolj podrobno bomo to razložili v poglavju »Prezbiterat in diakonat«.

³⁵ »Tisti, ki so postavljeni v sveti red episkopata ali prezbiterata, prejmejo poslanstvo in pravico, da delujejo v osebi Kristusa Glave; medtem ko diakoni služijo Božjemu ljudstvu v strežništvu svetega bogoslužja, besede in ljubezni.«

³⁶ Psalm 51 (50).

Preden se ustavimo ob pomenu te prošnje znotraj molitve pri mašniškem posvečenju, pogledjmo nekatere opombe k vrsticam 12–14 psalma *Miserere*, čigar vrstice so strogo strukturirane:

12 a Čisto srce, o Bog, mi ustvari,

b stanovitnega duha obnovi v moji notranjosti.³⁷

13 a Ne poženi me izpred svojega obličja,

b svojega svetega duha ne vzemi od mene.³⁸

14 a Vrni mi veselje svojega odrešenja,

b z voljnim duhom me podpiraj.

Te vrstice predstavljajo enega od vrhuncev starozaveznega nauka o duhu:

- **stanovitnega duha** obnovi v moji notranjosti (*ruah nakon; pneuma euthes*);
- svojega **svetega duha** ne vzemi od mene (*ruah qadosh; pneuma hagion*);
- z **voljnim duhom** me podpiraj (*ruah n^e dibah; pneuma hegemonikon*).

Psalmist prosi Boga za novo stvarjenje lastne notranjosti, ki jo je uničil greh: »Čisto srce, o Bog, mi ustvari.« Srce predstavlja središče človekove eksistence, sedež vseh čustev, misli, želja, hotenja. Človek si ne more sam priskrbeti čistega srca z obredi in moralnimi dejanji. Potrebuje Božje stvariteljsko dejanje. Psalm uporablja glagol »bara«, ki pomeni le Božje delo, enkratno dejanje, svobodno vsakršne predpostavke, vsake vezi in pogojevanja, nad vsako zmožnostjo. Ko prosi za to novo stvarjenje čistega srca, sledi trojna prošnja za duha stanovitosti, svetosti, voljnosti ali pokorščine. Če se postavimo v kontekst kralja Davida,³⁹ v katerem je po tradiciji nastal ta psalm, dobi prošnja za stalnost daru Duha v posvetilni molitvi svojo pomenljivo aplikacijo. Navzočnost »njegovega Svetega Duha« v Davidovem življenju namreč pomeni, da David »hodi z Gospodom«, da »Gospod(ov Duh)« hodi z Davidom. S tem pa je tudi deležen izpolnitve prejetih obljub. Odtegnitev Duha je okusil kralj Savel, ko je bil nepokoren Gospodu. Odtegnitev Duha pomeni zavrnitev s strani Gospoda, njegova navzočnost pa učinkovito moč, ki izhaja od Boga in prežema vsako čustvo, misel in hotenje človeka. Ta duh tukaj sprejme trojno oceno:

---

³⁷ Jer 31,33; 32,39; Ezk 11,19; 36,26; 2 Kor 5,17.

³⁸ Iz 63,11; Mdr 1,5; 9,17; Rim 8,9; 8,14–16.

³⁹ Ps 132 (131) opeva dobrote, ki jih je Gospod izkazal Davidu. Prav tako Ps 89 (88),2–38. V nadaljevanju psalma v vrsticah 39–52 se pokažejo posledice zavrnitve s strani Gospoda.

- duh stanovitnosti: odrešuje vsake nestanovitnosti in nestalnosti v posvetitvi in spolnjevanju Božjih zakonov;
- duh svetosti: daje svetost bivanju, človeku daje dihati v sferi Božjega življenja in svetosti, je garant občestva človeka z Bogom, njegovim Gospodom;
- duh voljnosti v pokorščini: utrjuje človeka, da bi postal radodaren in bi neprisiljeno sprejel Božje ukaze.

Vrstice 12–14 Psalma 51 »povzemajo in strnejo« ves starozavezni nauk o duhu, ki pri Jeremiju in Ezekielu (Jer 31,33; 32,39; Ezk 11,19; 36,26) na poseben način odmeva in poglobi nauk o duhu v odnosu do novega srca, novega duha, nove zaveze (Ferraro 123–126).

V temi zadnje prošnje se razodeva »rezultat« prejetih darov glede na prve tri prošnje. S prejetimi darovi dostojanstva in službe mašništva ter Svetega Duha je duhovnik namreč postavljen med ljudi kot pastir, kot svetilnik in vzor, kot tisti, ki med ljudmi s svojo osebo in službo kaže na Kristusa in ga prinaša med ljudi. Če se naslonimo na Jezusove besede, lahko na tem mestu za duhovnike rečemo: »Vi ste sol zemlje. Če pa se sol pokvari, s čim naj se osoli? Ni za drugo, kakor da se vrže proč in jo ljudje pohodijo. Vi ste luč sveta. Mesto, ki stoji na gori, se ne more skriti. Svetilke tudi ne prižigajo in ne postavljajo pod mernik, temveč na podstavek, in sveti vsem, ki so v hiši. Takó naj vaša luč sveti pred ljudmi, da bodo videli vaša dobra dela in slavili vašega Očeta, ki je v nebesih« (Mt 5,13–16).

Pomen klicanja Duha v posvetilni molitvi

Sedaj, ko smo osvetlili izvor in biblični pomen klicanja duha v psalmu, lahko razumemo pomen, ki ga ima epikleza v molitvi pri mašniškem posvečenju.

V začetku epikleze, ko prosimo Boga Očeta »dostojanstva pripadnosti mašniškemu redu«, nam prva izmed treh anamnez kliče v spomin podelitev duha sedemdesetim starešinam (prezbiterom), ki jih je Mojzes izbral v času izhoda. Tam duh pomeni usposobljenost za vodenje ljudstva, je torej dar vodenja. Drugi dve anamnezi, ki kličeta v spomin naloge bogoslužja in oznanjevanja evangelija, s tem dopolnjujeta podobo duhovniške službe. Duha, ki je v središču posvetilne molitve, se kliče in daje zato, da bi v kandidatih ustvaril stvarnost »prezbiterov« in »starešin«, da bi jim podelil

»duhovništvo druge stopnje« in jih postavil za sodelavce škofov v trojni nalogi vladanja krščanskega občestva, opravljanja bogoslužja in zakramentov ter oznanjevanja evangelija. Gre za pomen, prisotnost, učinkovitost Svetega Duha pri mašniškem posvečenju (Ferraro 128).

Turnšek to potrdi, ko pravi: »Gesta polaganja rok in epikleza podeljuje kandidatu Božjo karizmo, ki usposobi kandidata in ga pošilja v določeno situacijo Cerkve« (PDT 317).

2.2.2.3 Prošnja

Sklepni del molitve pri mašniškem posvečenju v obliki prošnje in dobre želje povzema in ponovi teme, ki so vsebovane v anamnezi znotraj molitve same. Ta del molitve vsebuje edino pomembnejšo novost nedavne liturgične reforme. Nakazana je podrejenost mašniškega reda škofovskemu, misijonska vrednost duhovništva za širjenje in oznanjevanje evangelija, iz česar se poraja edinost Cerkve pod vodstvom enega pastirja Kristusa in njeno posvečevanje po obredju in zakramentih vere. Pred reformo se je ta del glasil: »Sint providi cooperatores ordinis nostri; eluceat in eis totius forma iustitiae ut bonam rationem dispensationis sibi creditae reddituri aeternae beatitudinis praemia consequantur.«⁴⁰ Tako je bil le želja posvečenim, ki je vsebovala njihove kreposti na sintetičen način ter večno nagrado, ki jo bodo dosegli z zvestim izvrševanjem svojih dolžnosti (Ferraro 129). Danes se v tem delu molitev glasi: »Sint probi cooperatores ordinis nostri, ut verba Evangélii, usque ad extrémum terræ pervéniant et natiónum plenitúdo, in Christo congregáta, in unum pópulum Dei sanctum convertátur«⁴¹ (De ordinatione 1968, 60; Posvetitve 55; Ferraro 92).

2.2.2.4 Doksologija – trinitarični sklep

V začetku posvetilne molitve smo se s trojnim nazivanjem obračali na Boga Očeta, čigar so vse dobrine in vsi darovi, ob sklepu pa prošnjo sklenemo s trinitaričnim sklepom, ki je dejanje zahvaljevanja in poveličevanja Svete Trojice. Po besedah

---

⁴⁰ (Da bi) bili pozorni sodelavci našega reda in bi z najlepšim sijajem zasijala pravičnost v njih, da bodo nekoč lahko podali dober račun o zaupanem jim skrbništvu ter dosegli nagrado večne sreče.

⁴¹ Naj bodo skrbni sodelavci škofovskega zbora, da besede veselega oznanila pridejo v vse kraje sveta in da vsi narodi, združeni v Kristusu, postanejo eno samo sveto Božje ljudstvo (Posvetitve 55).

carigrajskega koncila, ki je glede Svetega Duha zatrdil, »da ga z Očetom in Sinom molimo in slavimo«, velja: kdor je »skupaj« z drugimi »enako« češčen, ne more biti drugim podrejen, ampak jim je enak. Zato je trinitarična doksologija pravšnji prostor za pravilno razumevanje imanentne Trojice, kajti z njo izkazujemo isto češčenje vsem trem osebam Trojice (PD1 169).

S trinitaričnim sklepom sklenemo in obenem pokažemo na trinitarično razsežnost zakramenta duhovniškega posvečenja in utemeljitev duhovniške službe. Kajti duhovniki, »primerno svojemu deležu oblasti, izvršujejo službo Kristusa Pastirja in Glave, zbirajo Božjo družino kot enodušno bratsko skupnost in jo po Kristusu v Svetem Duhu vodijo k Bogu Očetu« (C 28).

2.3 Ponazorilni obredi

Mašniki so po posvetilni molitvi že posvečeni. Podobno kot ostale zakramente obdajajo tudi posvečenje dodatni ponazorilni obredi. Dejanju posvetitve mašnikov sledi več obredov, ki simbolno izražajo in dopolnjujejo skrivnost, ki se je izvršila. Ti obredi so:

- izročitev štole in mašnega plašča;
- maziljenje s sveto krizmo na dlaneh;
- izročitev patene in keliha;
- poljub miru (Posvetitve 56–58).

2.3.1 Izročitev štole in mašnega plašča

Posvečeni duhovnik bo odslej nosil mašniška oblačila. Štolo, ki jo nosi nad albo, si bo poravnal na duhovniški način in si prek nje nadel mašni plašč. Novoposvečenemu pri oblačenju pomaga nekdo od navzočih duhovnikov (Posvetitve 56).⁴²

Štola je liturgično oblačilo v obliki traku. Razvila se je iz starodavne ovratnice oziroma ogrinjala, ki so ga nosili na ramenih za toploto. Danes nima nobenega praktičnega pomena, temveč je le znamenje, da ima tisti, ki jo nosi, pravico in dolžnost

---

⁴² V ljubljanski nadškofiji je običaj, da novoposvečenemu mašniška oblačila pomaga obleči domači župnik.

deliti svete skrivnosti. Je znamenje vseh treh stopenj svetega reda ter simbol Gospodovega jarma in svetih dolžnosti, ki jih duhovniki sprejemajo s posvečenjem (Oražem 1995, 120–121). »Mašnik nosi štolo okoli vratu in mu visi pred prsmi, diakon pa nosi štolo prek leve rame čez prsi na desno stran telesa, kjer je speta« (RMu 340).

Mašni plašč ali kazula je obleka za mašnika pri maši in pri drugih svetih obredih, ki so naravnost povezani z mašo. Nosi se ga nad albo in štolo (RMu 337). Mašni plašč se je razvil iz rimske penule. To je bila volnena zvonasta obleka brez rokavov, ki je človeka pokrivala krog in krog in je segala do kolen. Na sredi je imela izrez, da so jo oblekli čez glavo. Ker pa je duhovnika ovirala pri bogoslužju, so jo pričeli v 13. stoletju prirezovati, pozneje pa, ko so jih pričeli delati iz težkega in togega brokata in močnega žameta, so jih v 17. in 18. stoletju skrajšali in zožili v obliko škapulirja ali violine. Ker takšni plašči niso bili ne lepi ne dostojni za bogoslužje, so v 19. stoletju pričeli ponovno uvajati t. i. gotske plašče, ki so veliko lepši in bolj dostojni mašnikovi službi (Oražem 1995, 121–122).

2.3.2 Maziljenje rok

Maziljenje⁴³ s sveto krizmo je znamenje nevidne Božje milosti za ljudi in stvari, ki so z njo maziljeni. Sv. Gregor iz Nise pravi: »Pojem maziljenja nakazuje, da ni nobene razdalje med Sinom in Duhom. Kakor namreč med površino telesa in maziljenjem z oljem ne razum ne čutenje ne zaznata nič vmesnega, tako je neposreden Sinov stik z Duhom, tako da je nujno, da tisti, ki naj po veri naveže stik s Sinom, sreča po stiku najprej olje. Dejansko ni nobenega delčka, ki bi bil brez Svetega Duha. Zato tisti, ki sprejmejo Sinovo gospostvo, le-to izpovejo v Svetem Duhu, saj Duh prihaja od vsepovsod naproti tistim, ki se bližajo po veri« (KKC 690). Sv. Gregor s tem lepo opiše bližino in intimnost duhovnika s Kristusom. Duhovnik s posvečenjem postane *alter Christus*, posebej je to vidno pri delitvi zakramentov, ki jih deli *in Persona Christi*. Zato je pri prejemu zakramenta druge stopnje svetega reda maziljenje s krizmo znamenje posebnega maziljenja s Svetim Duhom, ki napravlja mašnikovo službo rodovitno ter »simbolizira posebno udeležbo duhovnika v Kristusovem duhovništvu« (Wood 106). Gre za neizbrisno znamenje izvolitve s strani Boga, zato je duhovnik bolj kot kdorkoli drug poklican in povabljen k svetosti (Zupančič 2004, 272).

---

⁴³ Glej tudi KKC 695.

Človek uporablja olje že od nekdaj in za različne namene: kot zdravilo, kot jedilo in kot svetilno sredstvo. V svetopisemski in antični simboliki je olje znamenje izobilja in veselja, olje očiščuje, napravlja človeka gibčnega; je znamenje ozdravljenja, ker blaži bolečine in rane ter podeljuje lesk lepoti, zdravju in moči (KKC 1293). V Stari zavezi so z njim mazilili Božje maziljence – kralje, preroke in duhovnike –, ki so podoba prihodnjega Božjega Maziljenca, ter bogoslužne predmete. S tem so jih posvetili (Oražem 1995, 88–90). Ker duhovnikove roke posvečujejo, vsak dan držijo in delijo Gospodovo telo in kri, odvezujejo ljudi grehov, prinašajo mir in blagoslavlja, škof novoposvečenim, ki klečijo pred njim, na obe dlani s sveto krizmo naredi znamenje križa. Maziljenje rok spremlja besedilo obreda: »Gospod Jezus Kristus, ki ga je Oče mazilil s Svetim Duhom in z močjo, naj te varuje, da boš posvečeval krščansko ljudstvo in daroval Bogu sveto daritev« (Posvetitve 56).

Olje – sveto krizmo, s katero se mazili dlani novoposvečenih duhovnikov, škof posveti (na veliki četrtek) pri krizmeni maši, ki jo obhaja skupaj z vsemi duhovniki, ki sestavljajo duhovniški zbor škofije. Krizmi, iz oljk iztisnjenemu olju, so dodani balzam ali druge prijetno dišeče snovi. Vonj, ki ga širi sveta krizma, in tisti, ki je z njo maziljen, predstavljata blagodišeč vonj, prijetno žrtev, ki je Bogu všeč. Takšno naj bi bilo življenje posvečenih (Oražem 1995, 89–92).

2.3.3 Izročitev patene in keliha

Po maziljenju dlani škof vsakemu posvečenemu, ki kleči pred njim, izroči v roke kruh na pateni ter vino in vodo v kelihi z besedami: »Sprejmi dar svetega ljudstva, da ga daruješ Bogu. Umevaj, kar boš delal; ravnaj se po tem, kar opravljaš; živi po skrivnosti Gospodovega križa« (Posvetitve 57).

Od zadnje večerje naprej, ko je Jezus učencem razlomil kruh in jim dal piti iz keliha, Cerkev kot mašni dar na oltar prinaša kruh in vino, ki po duhovnikovih besedah postaneta telo in kri Jezusa Kristusa. Novoposvečeni duhovnik, ki bo *in persona Christi* opravljal sveto daritev, zato kot prvi dar prejme ravno te darove, ki so simboli duhovnikove dolžnosti, da predseduje evharističnemu praznovanju in sledi križanemu Kristusu (Wood 106–107). Izročitev patene in keliha, ki so jo imeli poprej za bistveno znamenje pri posvečenju, se je v sedanjem obredu posrečeno ohranila kot pojasnjevalni simbol (Adam 145). Na to je opozoril tudi papež Pij XII. v *Sacramentum ordinis* leta

1947 in jasno izrazil, da zakramentalno znamenje sestoji iz polaganja rok in ne iz sprejemanja patene in keliha ali maziljenja rok (PDT1 318).

2.3.4 Poljub miru

Po izročitvi darov svetega ljudstva podeli škof vsem novoposvečenim v znamenje pridružitve duhovniškemu stanu in veselja nad novimi sodelavci pri oltarju poljub miru. Za njim to gesto storijo še vsi (v prezbiteriju) navzoči duhovniki, ki s tem izrazijo veselje nad vsakim novim članom v duhovniškem zboru. Ta pozdrav pomeni sprejem v posamezen red. Poljub miru kot znamenje veselja in sprejema v posamezni red poznamo tudi pri posvečenju diakonov in škofov, le da pri posvečenju škofa poljub miru z novoposvečenim izmenjajo vsi navzoči škofje in v primeru diakonov poleg škofa posvečevalca vsi navzoči diakoni. Vsi posvečeni v nadaljevanju opravljajo službo, ki jim pripada (Posvetitve 47, 58, 74).⁴⁴

---

⁴⁴ V ljubljanski nadškofiji je navada, da novoposvečeni duhovniki med veroizpovedjo držijo v rokah svečo, ki jo po izpovedi vere izročijo škofu. »Dejansko je bil to dar novoposvečenih ordinariju, ki je posvetil izbrane, kasneje pa se je premaknil za izpoved vere. Tako je izročitev prižgane sveče prišla na vrsto med samim bogoslužnim opravilom pri darovanju. Med poizvedovanjem smo ugotovili, da je ta navada v ljubljanski nadškofiji verjetno prisotna že vse od ukinitve nižjih redov. Po starem obredu so bogoslovcem delili nižje in višje redove. Pri sprejetju tonzure in prvega nižjega reda (ostiariat) so tako bogoslovci že bili sprejeti med klerike. Navodilo o sprejemanju nižjih in višjih redov pa uporablja med samim obredom (če je ta med sveto mašo) izročanje sveč bogoslovcev svojemu ordinariju. Prižgane sveče so novoposvečeni prinesli svojemu škofu pred darovanjem, ko se je to že začelo. Ker so po preureditvi nižjih in višjih redov uvedli službo lektorja in akolita ter preuredili sveti red diakonata, prezbiterata in episkopata, so v ljubljanski nadškofiji ohranili obred izročanja prižganih sveč ordinariju. To dejanje se opravi po samem obredu posvečenja, in sicer med izpovedjo nicejsko-carigrajske veroizpovedi« (Zlobko 2009, 68–69). Prav tako je ta obred prisoten pri diakonskih posvečenjih v ljubljanski nadškofiji. »Danes pa se obred izročitve prižgane sveče novoposvečenih diakonov ali mašnikov svojemu ordinariju uporablja še v novomeški škofiji« (Zlobko 69).

3. TEOLOGIJA PREZBITERATA

V pismu Hebrejcem beremo, da je Jezus »z eno daritvijo za vselej naredil popolne tiste, ki jih posvečuje« (Heb 10,14), to je po eni sami žrtvi na križu. V veroizpovedi pa po pričevanju pisma izpovedujemo njegovo smrt in vstajenje ter zmago nad smrtjo.

Kristus je enkrat umrl za ljudstvo in s tem naredil popolne vse, ki vanj verujejo. Zato je Kristusova odrešilna daritev ena sama, izvršena enkrat za vselej, kakor je eno samo njegovo učlovečenje. In vendar postaja navzoča v evharistični daritvi Cerkve, v kateri se vedno znova obhaja in obnavlja spomin odrešenja. Isto velja za eno samo Kristusovo duhovništvo: navzoče postaja po službenem duhovništvu, ne da bi se pri tem zmanjšala njegova enkratnost. Tomaž Akvinski ob tem zapiše: »In zato je samo Kristus resničen duhovnik, drugi pa so njegovi služabniki« (KKC 1545).⁴⁵

Ker Jezus nikoli ne deluje sam, ampak je – kakor verujemo – eno z Očetom in Svetim Duhom, lahko trdimo, da ima skrivnost duhovništva svoj izvor v Sveti Trojici in je hkrati posledica učlovečenja. Ko namreč Sin postane človek, ko je Očetov edinorojeni in večni Sin rojen iz žene, vstopi v stvarjenjski red in postane s tem duhovnik, edini in večni veliki duhovnik (Zupančič 2004, 269).

Osnovna dejstva glede zakramenta svetega reda so: poslanje apostolov, evangelij, tradicija, življenje Cerkve. Izhodišče je Jezusovo naročilo in poslanje apostolov, ki pa je v bistvu posredovanje evangelija (Mr 16,15). Apostolat in posredovanje evangelija sta dve strani iste resničnosti, osebni in objektivni vidik, ki sta neločljivo povezana. Za širjenje in nadaljevanje poslanstva apostoli poiščejo naslednike, škofe, ki postanejo člani apostolskega nasledstva. S tem pa takoj vstopi tudi pomen tradicije. Posledici tega nasledstva sta namreč katoliškost in apostolskost duhovniške službe. Iz celotnega nauka Cerkve je razvidno, da je v občestvu Cerkve eno samo duhovništvo, a se uresničuje v treh različnih stopnjah: episkopatu, prezbiteratu in diakonatu, ki pomenijo tristopenjsko deležnost pri Kristusovem duhovništvu. Prezbitrat in diakonat sta udeleženi pri škofovskem posvečenju, zato razmerje med

---

⁴⁵ *Et ideo solus Christus est verus sacerdos, alii autem ministri eius.*

škofi, duhovniki in diakoni ni razmerje med gospodarjem in služabniki, ampak imajo skupno poslanstvo, ne da bi pri tem trpela nadpastirska avtoriteta (C 28). Delež Kristusovega posvečenja in poslanstva, ki so ga apostoli in njihovi nasledniki škofje prejeli, morejo ti zakonito izročiti v različnih stopnjah nosilcem različnih služb v Cerkvi. Tako je bila škofovska »služba v podrejeni stopnji izročena duhovnikom, da bi v duhovniškem redu kot sodelavci škofovskega reda pravilno izvrševali od Kristusa zaupano apostolsko poslanstvo« (D 2) (PDT1 319–320).

3.1 Prezbiterat – druga stopnja svetega reda

Prezbiterat je danes najbolj razširjena in prepoznavna stopnja svetega reda. Ko govorimo o svetem redu, marsikdo najprej pomisli na mašnika, duhovnika, saj so duhovniki najbolj v stiku z ljudmi; ljudje jih najbolj poznajo in so z njimi najbolj povezani po zakramentih, zakramentalih in blagoslovih.

Duhovniki so v moči zakramenta svetega reda (druge stopnje) deležni vesoljnih razsežnosti poslanstva, ki ga je Kristus zaupal apostolom. Duhovni dar, prejet pri posvečenju, jih pripravlja »za najobširnejše in vesoljno poslanstvo zveličanja do konca sveta« (D 10), »s celim srcem pripravljene povsod oznanjati evangelij« (DV 20).

»Svojo sveto službo opravljajo predvsem v evharističnem bogoslužju ali sinaksi; pri njej nastopajo v Kristusovi osebi in razglašajo njegovo skrivnost, pridružujejo molitve vernikov daritvi njihove Glave in edino daritev nove zaveze, namreč daritev Kristusa, ki je sam sebe enkrat za vselej daroval Očetu kot brezmadežno žrtev (C 28). Iz te edine daritve črpa svojo moč vsa njihova duhovniška služba (D 2)« (KKC 1566).

Po že omenjenem motu propriu papeža Benedikta XVI., s katerim usklajuje kan. 1008 in 1009 ZCP s členom 875 dopolnjene in uradne izdaje Katekizma Katoliške cerkve iz leta 1997, je prezbiterat druga stopnja svetega reda in prva stopnja duhovništva. Na diakone se namreč »polagajo roke ne za duhovništvo, ampak za strežništvo« (C 29). Tisti, ki prejmejo duhovniško posvečenje, prejmejo od Kristusa »poslanstvo in pooblastilo (>sveto oblast<, >potestas sacra<), da delujejo >in persona Christi Capitis< (to je v osebi Kristusa glave, kot zastopniki Kristusa glave), diakoni pa prejmejo moč za služenje Božjemu ljudstvu v >diakoniji< bogoslužja, besede in ljubezni, v občestvu s škofom in njegovim duhovniškim zborom« (Radio Ognjišče, 2010).

Da bi mogel to poslanstvo v polnosti izvršiti, veljajo za duhovnika besede, ki jih je papež Benedikt XVI. zapisal še kot kardinal: »Duhovnik mora biti človek, ki pozna Jezusa Kristusa od znotraj, ki ga je srečal in se ga je naučil ljubiti. Zato mora biti duhovnik predvsem mož molitve, zares »duhoven« človek. Brez močne duhovne substance ne more trajno obstati v svojem služenju. Od Kristusa pa se mora tudi naučiti, da v njegovem življenju ne gre za samouresničevanje in za uspeh. Naučiti se mora, da ne gradi zase zanimivega ali prijetnega življenja, da si ne ustvarja skupnosti občudovalcev ali privrženecv, ampak da deluje za drugega, za katerega dejansko gre. To je sprva v nasprotju z naravnim težiščem naše eksistence, trajno pa se pokaže, da nas naposled osvobajata prav ta nepomembnost lastne osebe« (Benedikt XVI. 2009, 282).

3.1.1 Prezbitariat in episkopat

Duhovniki kot sodelavci škofovskega reda⁴⁶ »sicer nimajo najvišje stopnje duhovništva in so v izvrševanju svoje oblasti odvisni od škofov; vendar pa so z njimi povezani v duhovniškem dostojanstvu in so v moči zakramenta svetega reda, v podobnosti s Kristusom, najvišjim in večnim duhovnikom, posvečeni za oznanjevanje evangelija, za pastirje vernikov ter za obhajanje bogoslužja kot pravi duhovniki nove zaveze« (C 28). »Svojo službo izvršujejo znotraj duhovniškega zbora (*presbyterium*) škofije, pod vodstvom svojega škofa« (KKC 877). To občestvo se najbolj kaže v liturgičnem somaševanju, povezanost s škofom pa izpovedujejo vsakič, ko obhajajo evharistično daritev in ga imenujejo v evharistični molitvi (D 7).

Odnos duhovnikov – prezbiterev do škofa je v podobnem odnosu kot zbor škofov s papežem, skupaj tvorijo duhovniški zbor, prezbitarij, vendar so duhovniki brez (krajevnega) škofa nezborni, so brez glave. Kakor škof ni posvečen sam zase, da bi bil sam, ampak je posvečen za neko skupnost, krajevno Cerkev, kjer je njena glava ter vidno počelo in temelj edinosti (C 23), obenem pa pripada zboru škofov, prav tako duhovnik ni sam zase, ampak samo v zboru duhovnikov krajevne cerkve.⁴⁷ Ker duhovniki deležijo pri škofovem duhovništvu in poslanstvu, ga tudi priznavajo kot svojega očeta in ga spoštljivo ubogajo. Pri izvrševanju poslanstva so njegovi skrbni

---

⁴⁶ Ta opredelitev je zakramentalna in je ne smemo imeti zgolj za stvar organizacije.

⁴⁷ Da je nekdo lahko veljavno posvečen v diakona ali duhovnika, mora pripadati neki škofiji ali redovni skupnosti, katere ordinarij mu izda odpustnico. Za posvečenje škofa je potrebno papeževo pismo, v katerem izda naročilo (ZCP 1013, 1015, 1018–1023).

sodelavci ter njegova pomoč in orodje z različnimi nalogami, med opravljanjem katerih ga v posameznih krajevnih občestvih ponavzočujejo, so z njim zvezani v duhu zaupanja in velikodušnosti ter tako delno prevzemajo njegove naloge in skrb za zaupani jim del črede. Obenem pa škof gleda na duhovnike, svoje sodelavce, kot na sinove in prijatelje (C 28). V skrbi zanje jim je dolžan dajati zgled svetosti v ljubezni, ponižnosti in preprostosti življenja, prav tako pa skrbeti za njihove duhovne, umske in gmotne potrebe, da morejo duhovniki sveto in pobožno živeti in zvesto vršiti svojo službo (Š 15–16). Razmerje med njim in duhovniki mora temeljiti predvsem na vezeh nadnaravne ljubezni, tako da bo zaradi enotnosti namenov duhovnikov in škofa pastoralno delo čim bolj plodovito. Zato naj jih, če je le mogoče, redno sklicuje k razgovoru in skupnemu načrtovanju (28). Na poseben način pa so duhovniki s svojim škofom povezani kot župniki na župnijah, kjer v njegovem imenu in pod njegovo oblastjo skrbijo za duše na zaupanem jim delu krajevne Cerkve (30).

II. vatikanski cerkveni zbor v C 20 pravi, da »med različnimi službami, ki se prav od prvih časov opravljajo v Cerkvi, zavzema po pričevanju izročila prvo mesto naloga tistih, ki so postavljeni v škofovstvo in ki imajo po nepretrganem nasledstvu od začetka poganjke iz apostolskega semena. Tako se apostolsko izročilo do današnjih dni po vsem svetu razodeva in ohranja po tistih, ki so jih apostoli postavili za škofe, in po njihovih naslednikih.« Ta služba apostolov je bila »v podrejeni stopnji izročena duhovnikom, da bi v duhovniškem redu kot sodelavci škofovskega reda pravilno izvrševali od Kristusa zaupano apostolsko poslanstvo« (D 2).

Polnost službenega duhovništva se podeljuje s škofovskim posvečenjem, ki je najvišja stopnja zakramenta svetega reda (C 26). Škofovsko posvečenje pridruži kristjana zboru škofov, ki nasleduje zboru apostolov, ki je v povezanosti z rimskim škofom s svojimi pomočniki duhovniki in diakoni prevzel službo v korist celotne skupnosti (20).

Skozi zgodovino se je razvijal pogled na zakrament svetega reda, pripadajočo oblast podeljevanja njegovih stopenj in uveljavljanje prezbiterata. Zasuk od episkopata kot nasledstva apostolov, ki je bil prvotno edina stopnja, k prezbiteratu se začinja že pri sv. Hieronimu, se nato nadaljuje v galskem besedilu iz 5. stol. »Statuta ecclesiae antiquae«; v srednjem veku pa botruje temu delitev na oblast nad *corpus Christi verum* in nad *corpus Christi mysticum*, razlika, ki temelji na razliki med *sacramentum* in *jurisdictio*. »S posvečenjem bi se torej prejela zakramentalna oblast, ne pa oblast

jurisdikcije. Ker pa škof dobi izrecno oblast tudi nad Cerkvijo, se na nek način izmakne zakramentu v ožjem pomenu besede. Zato je sedaj beseda ›duhovnik«, ki je v antični Cerkvi pomenila predvsem škofa, začela označevati prezbiterja. Pri škofu je torej v ospredju *potestas*. Duhovništvo pa je izrecno vezano samo na oblast posvečevanja. Pastirska služba je iz tega izločena in vezana izključno na jurisdikcijo glede mističnega telesa Cerkve. Iz tega sledi tudi individualizacija duhovniške službe, ki izgubi značaj *communia*. Za II. vatikanski koncil je najznačilnejša fraza glede nauka o posvečenju: ›Tisto Božje poslanstvo, ki ga je Kristus zaupal apostolom, bo trajalo do konca sveta (Mt 28,20). Evangelij namreč, ki naj ga ti posredujejo, je za vse čase za Cerkev počelo vsega življenja. Zaradi tega so apostoli v tej hierarhično urejeni družbi skrbeli za postavitev naslednikov« (PDT2 319).

Če bi iskali razliko med škofom in duhovnikom, bi jo našli v tem, da prvi na osnovi ordinacije prejme celotno in polno odgovornost za občestvo, da mu škofovsko posvečenje podeli »skupaj s posvečevalno službo tudi službi učiteljstva in vodstva, ki pa se po svoji naravi moreta opravljati le v hierarhičnem občestvu z glavo in udi zbora« (C 21), duhovniki pa so izbrani kot škofovi pomočniki, sodelavci in predstavniki z dolžnostjo, da vsem oznanjajo Božji evangelij, izpolnjujoč Gospodovo naročilo: »Pojdite po vsem svetu in oznanjajte evangelij vsemu stvarstvu« (Mr 16,15). Ob tem pa ne učijo svoje modrosti, marveč Božjo besedo in vse nenehno spodbujajo k spreobrnjenju in svetosti (D 4). Razlika je torej glede na raven odgovornosti. Tridentinski koncil k temu doda, »da je škofe Sveti Duh postavil, da vodijo Božjo Cerkev in da so višji od prezbiterjev«. Razliko torej prikaže kot Božje in ne človeško delo (PDT2 117).

Prav zato je kolegialnost med škofom in duhovniki nekaj samoumevnega (PDT1 122), saj jih povezuje isto duhovništvo, ista služba, hierarhično občestvo in ena evharistija. Zaradi potreb in oblik apostolskega delovanja je med duhovniki in škofom zelo pomembna medsebojna edinost. Noben duhovnik ne more ločeno in posamič v celoti izpolniti svojega poslanstva, ampak le z združenimi močmi, skupaj z drugimi duhovniki, pod vodstvom tistih, ki vodijo Cerkev (D7). In potem lahko posamezni duhovnik skupaj z Jezusovimi učenci reče: »Nekoristni služabniki smo; naredili smo, kar smo bili dolžni narediti« (Lk 17,10).

3.1.2 Prezbyterat in diakonat

Prezbyterat je druga stopnja svetega reda, ki po posvečenju sledi prvi – diakonatu. Diakonati ima svoj izvor v postavitvi sedmerih diakonov v Apd 6,1–7. Ime prvotno pomeni služabnik in takšna je tudi služba diakona, saj je postavljen v pomoč škofu in duhovniku. Zato se na diakone polaga roke »ne za duhovništvo, ampak za strežništvo«. Katekizem takole opredeljuje hierarhično in pravno mesto diakonov: »Diakoni so posvečeni nositelji cerkvene službe za naloge služenja Cerkve; diakoni ne prejmejo službenega duhovništva, pač pa jim posvečenje podeli pomembne naloge pri službi Božje besede, bogoslužja, dušnopastirskega vodenja in del ljubezni do bližnjega – naloge, ki so jih dolžni spolnjevati pod pastoralno avtoriteto svojega škofa« (KKC 1596). Zato lahko diakon v Cerkvi opravlja vse cerkvene dejavnosti, za katere ni potrebno mašniško posvečenje. Pri bogoslužju vrši lastno službo: »pomaga mašniku in hodi ob njem; pri oltarju streže pri kelihu ali pri knjigi; oznanja evangelij in po naročilu mašnika lahko ima tudi homilijo; vernike vodi s primernimi opozorili in napoveduje namene pri prošnjah za vse potrebe; mašniku pomaga pri delitvi obhajila in očisti in pospravi svete posode; če ni nobenega drugega strežnika, opravlja službe drugih, kolikor je potrebno« (CD 94, 171). Poleg tega so področja diakonovega poslanstva: pomoč pri delitvi zakramentov in zakramentalov (krst, sveti zakon, pogreb, blagoslovi, pri čemer velja, da mora imeti pri podeljevanju zakramentov dovoljenje pristojne oblasti – župnika župnije, v kateri se podeljuje zakrament), posvečanje različnim službam ljubezni do bližnjega ter pomoč na področjih, kot so kateheza, karitas, šolstvo, gospodarstvo. Kjer ni duhovnika, lahko diakon vodi besedno bogoslužje (CD 106, 22–42).

Vsak prezbyter je bil vsaj šest mesecev diakon (ZCP 1031, §1), s posvečenjem v red prezbyterata postane prezbyter – duhovnik, obenem ostane diakon. Po potrebi, kadar pri somaševanju ni navzočega diakona, njegovo službo vrši eden od navzočih somašnikov (CD 94, 208). Poznamo dve vrsti diakonata: »prehodni« diakonat – diakonat kot stopnjo pred mašniškim posvečenjem in stalni diakonat,⁴⁸ ki je samostojna služba v Cerkvi (C 29).

---

⁴⁸ Stalni diakonat pomeni, da so možje posvečeni samo za prvo stopnjo svetega reda. Smejo biti samski ali poročeni. Vendar velja za neporočene postava celibata, pri poročenih kandidatih pa je potrebna starost vsaj 35 let in privolitev žene (ZCP 1031, §2; C 29). Več o stalnem diakonatu: CD 106, Stalni diakoni.

Po II. vaticanskem koncilu je latinska Cerkev »spet vzpostavila diakonat kot samostojno in trajno hierarhično stopnjo« (C 29), medtem ko so ga Cerkve Vzhoda vedno ohranjale. Ta stalni diakonat, ki ga je mogoče podeliti poročenim možem, sestavlja pomembno obogatitev za poslanstvo Cerkve. V resnici je primerno in koristno tiste može, ki v Cerkvi opravljajo resnično diakonsko službo, bodisi v liturgičnem in pastoralnem življenju bodisi v socialnih in karitativnih dejavnostih, »okrepiti s polaganjem rok, ki izvira iz apostolskega izročila, in jih tesneje povezati z oltarjem, da bodo svojo službo s pomočjo zakramentalne milosti učinkoviteje izvrševali« (M 16).

Ob ponovni vzpostavitvi stalnega diakonata je papež Pavel VI. izdal apostolsko pismo *Sacrum Diaconatus ordinem*,⁴⁹ v katerem med drugim zapiše, kako naj se kandidate pripravi na novo službo.⁵⁰ Dve leti pozneje je te »smernice povzela in pojasnila okrožnica *Come è a conoscenza*, ki jo je 16. julija 1969 izdala Kongregacija za katoliško vzgojo. V njej so bili predvideni »različni načini oblikovanja«, upoštevajoč »različne oblike diakonata« (za neporočene, za poročene, za »diakone, določene za misijonske dežele in dežele v razvoju«, ali za tiste, ki so poklicani, »da opravljajo svojo službo v deželah z neko stopnjo civilizacije in nekoliko višjo stopnjo kulture«). Glede teološke izobrazbe je bilo določeno, da mora biti višja, kot je predvidena za preproste katehete, na določen način mora ustrezati izobrazbi duhovnikov. Navedene so bile tudi vsebine, ki jih je treba upoštevati pri pripravi študijskih programov« (CD 106, 1).⁵¹

---

⁴⁹ Apostolsko pismo Pavla VI. *Sacrum Diaconatus ordinem* (18. junij 1967), v: *Posvetitve*, 15.20.

⁵⁰ Apostolsko pismo, ki govori o mladih kandidatih, v 2. poglavju določa:

Točka 6: »Fantje, ki se pripravljajo na diakonsko službo, naj se sprejmejo v poseben zavod, kjer se bodo preskusili, vzgojili v zares evangeljskem življenju in dobili pouk, potreben za koristno opravljanje svoje službe.«

Točka 9: »Posebna vzgoja za diakonat naj traja vsaj tri leta. Študijski red je treba tako sestaviti, da se bodo pripravniki urejeno in postopoma pripravljali za različna diakonska opravila. Celotni red je mogoče urediti tako, da bo v zadnjem letniku pouk v tistih službah, ki jih bodo diakoni v prvi vrsti opravljali.«

Točka 10: »Razen tega je treba dodati vaje za poučevanje otrok in drugih vernikov v krščanskem nauku, cerkvenem petju in vodstvu petja, branju Svetega pisma v zboru vernikov, cerkvenem govorništvu, delitvi tistih zakramentov, ki jih smejo deliti diakoni, obiskovanju bolnikov in sploh vseh opravil, ki jim smejo biti izročena.«

Isto apostolsko pismo določa v 3. poglavju, ki je namenjeno starejšim moškim, naslednje:

Točka 14: »Želeti je, da si tudi taki diakoni pridobijo nadpovprečno znanje glede vsega, kar je zgoraj v t. 8, 9 in 10, ali da znajo vsaj toliko, kolikor jim je treba po sodbi škofovske konference za opravljanje njihove službe. Zato naj nekaj časa preživijo v posebnem zavodu, kjer se bodo naučili vsega, kar bodo potrebovali za vredno opravljanje diakonske službe.«

Točka 15: »Če to morda ne bi bilo mogoče, naj pripravnika sprejme v poučevanje vzoren duhovnik, ki bo zanj skrbel, ga učil in bo mogel dati spričevalo o njegovi modrosti in zrelosti. Vedno pa je treba zelo paziti, da bodo sveti red sprejeli samo sposobni in izkušeni možje« (CD 106, 1).

⁵¹ Okrožnica opozarja, da morajo študijski programi obsegati Sveto pismo, dogmatiko, moraliko, cerkveno pravo in liturgiko kakor tudi »tiste strokovne predmete, ki bodo kandidate usposabljali za

Diakoni, ki so prva stopnja svetega reda, niso posvečeni za duhovništvo, ampak za strežništvo, za službo oltarne mize in Božje Besede. V poglavju »1.2 Službeno duhovništvo« smo že omenili apostolsko pismo papeža Benedikta XVI. *Omnium in mentem*, ki je sad pravne ureditve oziroma uskladitve ZCP s spremembo oziroma določbami, ki jih je v 875. člen KKC leta 1997 v dopolnjeno in uradno izdajo vnesel papež Janez Pavel II. Določbe se glasijo: »Od Kristusa škofje in duhovniki prejmejo poslanstvo in pooblastilo (›sveto oblast‹, ›potestas sacra‹), da delujejo ›in persona Christi Capitis‹ (to je v osebi Kristusa glave, kot zastopniki Kristusa glave), diakoni pa prejmejo moč za služenje Božjemu ljudstvu v ›diakoniji‹ bogoslužja, besede in ljubezni, v občestvu s škofom in njegovim duhovniškim zborom.« Da bi to pravno uredil oziroma uskladal z naukom Katekizma Katoliške cerkve, je papež v Zakoniku cerkvenega prava spremenil besedilo kan. 1008 ter dodal kan. 1009, §3.⁵² Besedilo kan. 1008 se je doslej glasilo: »Po božji ureditvi z zakramentom svetega reda nekateri izmed vernikov postanejo posvečeni služabniki z neizbrisnim znamenjem, ki ga prejmejo; posvečeni in pooblaščen so, da vsak na svoji stopnji v osebni Kristusa Glave s spolnjevanjem službe učenja, posvečenja in vodstva pasejo božje ljudstvo.« Novo besedilo se glasi: »Po božji ureditvi z zakramentom svetega reda nekateri izmed vernikov postanejo posvečeni služabniki z neizbrisnim znamenjem, ki ga prejmejo; posvečeni in pooblaščen so, da vsak na svoji stopnji z novim in posebnim naslovom služijo božjemu ljudstvu.« S tem je spremenil formulacijo kanona, ki ne poudarja več, da zakrament svetega reda podeljuje prejemniku pravico delovati v osebi Kristusa Glave, ampak pove bolj splošno, da je prejemnik svetega reda pooblaščen služiti božjemu ljudstvu. S tem diakonom ni storil nobene krivice in jim ni odvzel pravice do vodstvene oblasti. Poudaril je le »koncilsko trditev, da se diakonom s polaganjem rok daje samo pravica za strežništvo (in ne za duhovništvo), medtem ko škofom in duhovnikom pripada pravica, da delujejo v osebi Kristusa Glave« (Slatinek 141–142).

Diakoni tako s posvečenjem prejmejo moč za služenje Božjemu ljudstvu v diakoniji ali služenju bogoslužja, besede in ljubezni. Papež Benedikt XVI. je hotel, da s to odredbo »po eni strani jasneje zasije enotnost teološkega nauka in pravne zakonodaje,

---

določene službe, na primer psihologijo, katehetsko pedagogiko, retoriko, cerkveno petje, ustanavljanje katoliških organizacij, cerkveno upravo, vodenje cerkvenih knjig (krstne, birmske, poročne, mrliške) itd.«

⁵² »Tisti, ki so postavljeni v sveti red episkopata ali prezbiterata, prejmejo poslanstvo in pravico, da delujejo v osebi Kristusa Glave; medtem ko diakoni služijo Božjemu ljudstvu v strežništvu svetega bogoslužja, besede in ljubezni.«

po drugi strani pa koristnost pastoralnih predpisov, po katerih so cerkvene odredbe naravnane na blagor duš. Najvišja oblast Cerkve zaradi učinkovitejšega zagotavljanja potrebne enotnosti nauka in pastoralne namembnosti včasih določi primerne spremembe pravne zakonodaje ali vanje vnese kakšno dopolnilo.« Namen te nove odredbe ni degradacija diakonov, ampak po eni strani hoče teologijo diakonata »tesneje povezati z naukom II. vatikanskega koncila«, po drugi strani pa boljše pojasnjuje profil služb, se pravi »posebnost in različnost škofovstva, duhovništva in diakonata«. Zdaj je jasno določeno, da škofje in duhovniki delujejo v osebi Kristusa Glave (kot zastopniki Kristusa Glave), diakoni pa prejmejo moč za služenje Božjemu ljudstvu v »diakoniji« bogoslužja, besede in ljubezni. Z eno besedo: diakoni so posvečeni za strežništvo ali diakonijo, kar je na zunaj opazno tudi pri obredu posvečenja, saj v primerjavi z mašniškim posvečenjem, pri katerem škofu posvečevalcu sledijo s polaganjem rok vsi navzoči duhovniki in tako sprejmejo novomašnika v duhovniški zbor, pri diakonskem posvečenju roke na pripravnika položi samo škof »in tako izrazi, da je diakon v svojih nalogah »diakonije« na poseben način vezan na škofa« (KKC 1569; Posvetitve 44; 54; Radio Ognjišče, 2010).

3.1.3 Prezbitrat in laiki

Laiki so v Cerkvi vsi verniki, zaznamovani z krstom, razen udov svetega reda in redovniškega stanu, potrjenega v Cerkvi. Po krstnem studencu so deležni Kristusove duhovniške, preroške in kraljevske službe ter imajo po posebni poklicanosti nalogo iskati Božje kraljestvo, s tem da se ukvarjajo s časnimi rečmi in jih urejajo v skladu z Božjo voljo; da vse časne stvarnosti, s katerimi so povezani, tako osvetljujejo in usmerjajo, da se vedno vršijo in razvijajo v skladu s Kristusom ter so v slavo Stvarniku in Odrešeniku (C 31). In celo razlike, ki po Gospodovi volji obstajajo med udi njegovega telesa, med laiki in posvečenimi služabniki, služijo edinosti in poslanstvu tega telesa.

»V Cerkvi sicer obstaja različnost službe, a enota poslanstva. Kristus je apostolom in njihovim naslednikom poveril nalogo, da v njegovem imenu in z njegovo oblastjo učijo, posvečujejo in vodijo. Laiki, deležni Kristusove duhovniške, preroške in kraljevske službe, pa spolnjujejo v Cerkvi in v svetu delež pri poslanstvu vsega Božjega ljudstva. Apostolat dejansko izvršujejo tako, da se trudijo za evangeliziranje in

posvečevanje ljudi, in hkrati s tem, da časni red prekvašajo ter izpolnjujejo z duhom evangelija. Tako njihovo delovanje v tem redu očitno priča za Kristusa in je ljudem v zveličanje. Ker pa je za stan laikov značilno, da živijo sredi sveta in svetnih opravil, jih Bog kliče, da prežeti s Kristusovim duhom apostolsko delujejo v svetu kakor kvas« (LA 2).

V župniji, cerkveni skupnosti je veliko priložnosti, da se laiki pokažejo kot sodelavci posvečenih služabnikov. Zato koncil duhovnikom naroča, naj bodo takšni predstojniki, da ne bodo iskali svojega, ampak kar je Jezusa Kristusa. Naj z vernimi laiki sodelujejo in med njimi živijo po Jezusovem zgledu, ki je želel biti služabnik vseh. Naj laikom priznavajo dostojanstvo, ki jim gre, naj jim radi prisluhnejo in jih upoštevajo, priznavajo njihovo izkušnost in pristojnost na mnogih področjih človekovega delovanja in skupaj z njimi prepoznavajo znamenja časa. Pomagajo naj jim pri prepoznavanju duhov, ali so od Boga, in naj z veseljem priznajo in gojijo mnogovrstne karizme. Laikom naj z zaupanjem izročajo naloge v službi Cerkve, pustijo naj jim svobodo in področje dejavnosti ter jih spodbujajo, da se tudi na lastno pobudo lotevajo del. Končno pa so duhovniki postavljeni med laike, da jih vse vodijo k edinosti ljubezni. Iskati morajo skupno pot tako, da se nihče ne čuti izločen iz občestva skupnosti, braniti pravo vero in s posebno skrbjo obravnavati tiste, ki so opustili prejemanje zakramentov ali celo odpadli od vere. Takšnim se morajo približati kot dobri pastirji in jih »privesti« nazaj v varno zavetje Cerkve. Gojijo naj odnose z brati, ki niso v polni edinosti s Cerkvijo in naj bodo v skrbi odprti tudi za tiste, ki ne priznavajo Kristusa za svojega odrešenika (D 9). Ker so vernikom, ki so jih po zakramentu svetega krsta v Kristusu duhovno rodili (1 Kor 4,15), kot očetje, morajo tako zanje tudi skrbeti in jim služiti s poučevanjem, pričevanjem in delitvijo zakramentov (C 28). Verni laiki pa naj se zavedajo, da imajo dolžnost za svoje duhovnike skrbeti, jim kakor očetom skazovati otroško ljubezen, deliti z njimi skrbi in radosti ter jih z molitvijo podpirati. Naj se navadijo delati v župniji v tesni povezanosti z duhovniki ter jim s svojim izkustvom pomagajo tako pri dušnem pastirstvu kot pri upravljanju gmotnih zadev. Povabljeni so, da v okolju, kjer živijo, delujejo evangeljsko in misijonsko, da tako po njih Cerkev postane pričujoča in dejavna v tistih krajih in okoliščinah, kjer more samo po njih postati sol zemlje (C 33), da delajo za rast Božjega kraljestva in s svojim delom in darovi podpirajo misijonsko poslanstvo Cerkve. Dolžnost in čast kristjanov je namreč, da Bogu »vrnejo« nekaj od prejetih darov (D 9, LA 10).

Po družinah kot hišnih Cerkvah so povabljeni, da vsa svoja dela, molitve in apostolske pobude, zakonsko in družinsko življenje, vsakdanje delo, duševni in telesni počitek izvršujejo v Duhu, da nadloge življenja prenašajo potrpežljivo ter tako po Jezusu Kristusu prinašajo Bogu prijetne duhovne daritve (C 34).

Pri bogoslužju lahko laiki opravljajo pravo liturgično službo kot strežniki, bralci, zakristani, izredni delivci obhajila, razlagalci in člani pevskega zbora. Kajti pri obhajanju zakramentov opravlja bogoslužje celotno občestvo, vsak v skladu s svojo vlogo, toda v »edinosti Duha«, ki deluje v vseh. Koncil nas celo spodbuja, naj pri bogoslužnih opravilih vsak – bodisi delivec bodisi vernik –, ki opravlja svojo službo, dela samo tisto in vse tisto, kar mu gre po naravi stvari in po liturgičnih pravilih (B 28). V deželah in pokrajinah, kjer se čuti pomanjkanje duhovnikov oziroma nosilcev svetega reda – pri tem je posebej mišljena misijonska dejavnost Cerkve –, Cerkev predvideva sodelovanje laikov v večjem obsegu, vendar pod vodstvom posvečenega služabnika in s podeljeno kanonično misijo. V teh primerih lahko pastirji zaupajo izbranim in ustrezno usposobljenim krščanskim laikom, ki jih odlikuje zdrav nauk in zgledno življenje, da jih nadomeščajo pri nekaterih dolžnostih, ki so pridružene njihovi lastni pastirski službi, vendar se za njihovo izvajanje ne zahteva sveti red, kot so branje Božje besede, homilija, vodenje župnije in bogoslužja, prisostvovanje poroki in delitev krsta, apostolat bolnikov in vodenje pogreba; vendar samo toliko, kolikor zahteva potreba in korist Cerkve (CD 74, 21, 38).⁵³

3.2 Kristološki vidik prezbiterata

Služba in zakrament prezbiterata izhajata iz Kristusa, saj je on prvi prezbiter, veliki duhovnik nove zaveze in ustanovitelj novozaveznega duhovništva. Prav zato je za izvrševanje tolikšnega dela – podeljevanje ali priobčevanje svojega odrešenjskega dela – Kristus kot glava svojega telesa, kot pastir svoje črede, kot veliki duhovnik odrešenjske daritve in kot učitelj resnice vedno navzoč v svoji Cerkvi, zlasti v bogoslužnih opravilih. Pri daritvi svete maše je navzoč tako v duhovnikovi osebi, kajti »isti sedaj daruje po službi duhovnikov, kot je nekoč sam sebe daroval na križu«, kakor

---

⁵³ Za podrobnejši in obsežnejši opis možnosti sodelovanja laikov v službi Cerkve glej *Navodilo o sodelovanju laikov pri službi duhovnikov*, CD 74.

še posebno pod evharističnima podobama. Navzoč je s svojo močjo v zakramentih, tako da kadar kdo krščuje, Kristus sam krščuje. Zatorej po pravici bogoslužje velja za izvrševanje duhovniške službe Jezusa Kristusa; vidna znamenja v bogoslužju označujejo in vsako na svoj način povzročajo posvečenje človeka in tako skrivnostno telo Jezusa Kristusa, namreč glava in udje, izvršuje celotno javno bogoslužje (B 7).

Jezus sam je ustvaril novo podobo dvanajsterih, ki po njegovem vstajenju preide v službo apostolov – poslanih. S tem ko apostolom podeljuje svojo oblast, njihovo službo strogo vzporeja s svojim poslanstvom: »Kdor vas sprejme, mene sprejme« (Mt 10,40). In kakor Kristusovo poslanstvo izhaja iz Očeta – »Sin ne more storiti ničesar sam od sebe« (Jn 5,19.30) –, tako se ob poslanstvu učencev izpolnjujejo Jezusove besede: »Brez mene ne morete ničesar storiti« (Jn 15,5). Izraz »brez mene« je najbolj viden v podeljevanju zakramentov. Kako bi lahko duhovnik brez Kristusa iz lastne moči izrekel »Odpuščam ti tvoje grehe« ali »To je moje telo«? Kako bi mogel polagati roke in reči »Prejmi Svetega Duha«? Nič od tega, kar sestavlja njegovo delovanje, ni produkt duhovnikove lastne moči. Pri vsem tem je navzoč Kristus, v moči, osebi in občestvu katerega more duhovnik opravljati svoje poslanstvo in vršiti oblast, ki prihaja od Boga samega, ter kakor apostol Pavel reči: »Namesto Kristusa smo poslani, kakor da Bog opominja po nas. Prosimo v imenu Kristusa: spravite se v Bogu« (2 Kor 5,20). Ob tem se duhovnik mora zavedati, da daje, česar sam ne more dati; da opravlja, kar ne prihaja od njega, in da postaja nositelj nečesa, kar mu je izročil nekdo drug (Benedikt XVI. 273–276).

Koncil nas uči, da je Kristus sam glavni delovalec evharistije in delivec zakramentov. On je veliki duhovnik nove zaveze. On sam je tisti, ki nevidno predseduje celotnemu obhajanju evharistije. Njega ponavzočuje škof ali duhovnik, ko (delujoč *in persona Christi capitis*) predseduje zboru, spregovori po berilih, sprejme darove in izgovarja evharistično molitev. Ko s krstom včlenjuje ljudi v Božje ljudstvo, ko v zakramentu svete pokore spravlja grešnike z Bogom in Cerkvijo, ko z bolniškim maziljenjem krepča bolnike (KKC 1348, D5).

Leta 1970 je mednarodna komisija, ki je pred škofovsko sinodo preučevala vprašanja o službenem duhovništvu, postavila v središče svojega razmišljanja Kristusovo duhovništvo. »S tem je postavila kristološko-trinitarične temelje duhovniške službe. Poudarila je, da duhovniška služba ne more imeti nobene druge osnove kakor Kristusovo večno in absolutno duhovništvo. Samo Kristus, večni in veliki duhovnik, je

izvršil popolno daritev v darovanju samega sebe Očetovi volji. Toda ne smemo pozabiti, da dejanje daritve na križu vsebuje v sebi celotno Kristusovo življenje. To dejanje je najvišji izraz Kristusove ljubeče predanosti svojemu Očetu za odrešenje sveta. Tako je vse Jezusovo življenje duhovniško: žrtveno dejanje izraža podaritev sebe Bogu v korist vseh, da bi tako njegov Oče napravil celotno človeštvo deležno svojega Duha ljubezni. Zato moremo o postavitvi novozaveznega duhovništva govoriti v polnem smislu šele v zvezi s križem, ko je bila dovršena Jezusova smrtna žrtev« (Zupančič 273).

Da bi se duhovnik dobro upodobil po Jezusu Kristusu, čigar podoba je, se mu priporoča redno in vestno branje ter preučevanje Svetega pisma, molitveno premišljevanje in poglobljanje v sveta besedila. Nepoznavanje Svetega pisma namreč pomeni nepoznavanje Kristusa (BR 25).

Duhovnik, ki Kristusa pozna, ga želi v življenju posnemati in kot Kristus tudi ravnati, posebej v skrbi in pozornosti za uboge in šibkejše, ki potrebujejo pomoč, za mlade, ki iščejo svojo življenjsko pot in potrebujejo oporo, za zakonce in starše, ki vzgajajo nov zarod – zanje se priporoča, da jih zbira v prijateljskih skupinah, končno so duhovnikova skrb bolni in umirajoči – te naj po Jezusovem zgledu rad obiskuje, nanje polaga roke in opogumlja v Gospodu (D 6). Ob vsem tem naj si na sebi lasten način z izpolnjevanjem svojih dolžnosti v Kristusovem duhu prizadeva za lastno svetost in svetost njemu zaupanega ljudstva, kajti prav svetost duhovnika najbolj vpliva na plodovitost njegovega dela. Naj se po Jezusovem zgledu tudi sam odpoveduje lastni volji ter v ponižnosti in pokorščini išče Božjo voljo ter se v prostovoljnem celibatu in uboštvu, preprostem načinu življenja, kakor je preprosto in ubogo živel naš Gospod, popolnoma izroča v službo zaupanega mu Božjega ljudstva (12–17).

3.3 Pneumatološki vidik prezbiterata

Duhovništvo je dar Svetega Duha, zato so duhovniki posvečeni po Svetem Duhu in v moči Svetega Duha pri mašniškem posvečenju deležni daru Svetega Duha. Prav zato lahko škofje v njih gledajo potrebne pomočnike in svetovalce v svoji službi, ker so deležni istega Duha kakor oni sami. Pred očmi imamo podobo Mojzesa in starešin v

puščavi, ki so bili deležni istega Duha kot Mojzes, da bi mu lahko pomagali v njegovi službi (4 Mz 11,16–25).⁵⁴

Duhovnik pri posvečenju prejme »pečat Svetega Duha, ki napravi iz njega moža, zaznamovanega z neizbrisnim zakramentalnim znamenjem, da je tako za vedno služabnik Kristusa in Cerkve. Okrepljen z obljubo, po kateri bo Tolažnik za vedno ostal pri njem (prim. Jn 14,16–17), duhovnik ve, da ne bo nikoli zgubil učinkovite navzočnosti in moči Svetega Duha, da bo mogel opravljati svojo službo in živeti pastoralno ljubezen, ki je izvir, kriterij in merilo ljubezni in služenja, v popolnem darovanju samega sebe za zveličanje svojih bratov. Ta ljubezen opredeljuje duhovnikov način mišljenja, delovanja in odnosa z drugimi« (CD 139, 9). V moči zakramentalnega znamenja in istovetenja svojega namena z namenom Cerkve je duhovnik vedno tesneje v občestvu s Svetim Duhom v liturgičnem slavju, zlasti pri evharistični daritvi in obhajanju drugih zakramentov. Kristus je tisti, ki deluje v korist Cerkve po Svetem Duhu, delujočem v njegovi dejavni moči, ki ga prikliče duhovnik, predsedujoč v osebi Kristusa (*in persona Christi*) (D 5). To je posebej razvidno v evharistični molitvi, ko duhovnik kliče moč Svetega Duha na kruh in vino ter izgovarja Jezusove besede, po katerih se kruh spremeni v Kristusovo »darovano« in vino v Kristusovo »prelito« kri in se tako zakramentalno ponavzočuje njegova edinstvena odrešenjska daritev (CD 115, 13. 48).

Iz liturgičnih besedili iz najstarejših časov izvira prošnja Bogu: »Naj na mašnika, ki bo posvečen izlije Duha milosti in svéta, da bo ljudstvo podpiral in vodil s čistim srcem« (D 7). V sedanjem obredniku moli škof po litanijah v prošnji nad ležečimi kandidati za duhovništvo: »Gospod naš Bog, usliži nas in izlij blagoslov Svetega Duha in moč mašništva na te svoje služabnike« (Posvetitve 54). V epiklezi pa se prošnja za Duha ponovi, ko škof moli: »[O]bnovi v njihovih srcih Duha svetosti« (55). Ta Duh svetosti je Božji Sveti Duh, ki je že od začetka sveta plaval nad vodami, sedaj pa kakor Duh vodnik vodi in poučuje sveto Cerkev ter prihaja nad posvečene, da bi po njih skrbel za Cerkev.

II. vatikanski koncil v odloku »O službi in življenju duhovnikov« (D) duhovnike spodbuja k duhovnemu življenju in svetosti, ki jo morejo duhovniki doseči v poslušnosti Kristusovemu Duhu in utrjevanju v duhovnem življenju po opravljanju vsakodnevnih

---

⁵⁴ V 5 Mz 34,9 beremo, kako je bil Mojzesovega duha deležen Jozue, da je mogel po Mojzesovi smrti voditi izvoljeno ljudstvo: »Nunov sin Jozue pa je bil napolnjen z duhom modrosti, kajti Mojzes je položil roke nanj. In Izraelovi sinovi so ga poslušali in delali, kakor je Gospod zapovedal Mojzesu.«

opravil (po načelu »ohranjaj red in red te bo ohranjal«), ki jih prinaša njihova služba v občestvu s škofom in duhovniki. Prav njihova svetost lahko največ pripomore k plodovitosti njihove službe. Čeprav more Božja milost delo odrešenja izvršiti tudi po ne vrednih služabnikih, si Bog vendarle želi, razodevati svoja čudovita dela po tistih, ki so bolj poslušni nagibanju in vodstvu Svetega Duha in ki morejo zaradi svoje tesne zveze s Kristusom in zaradi svetosti svojega življenja reči z apostolom: »Živim, pa ne več jaz, ampak v meni živi Kristus« (Gal 2, 20) (12). Lep zgled pri tem nam je lahko sv. Janez Marija Vianej, arški župnik, ki je z zvestobo Bogu, spokornostjo, molitvijo in delom spreobrnil Ars in okolico.

3.4 Ekleziološki vidik prezbiterata

Prezbiterat in Cerkev predstavljata ali bolje rečeno ponavzočujeta Božje, nebeško življenje na zemlji. Duhovnik, ki deluje *in persona Christi*, predstavlja Kristusa, Cerkev pa je njegovo skrivnostno telo.⁵⁵ Duhovnik kot Božji služabnik je vdor večnosti v čas. Vendar noben duhovnik ne more oznanjati besede ali podeljevati zakramentov tako, da vse to ne bi bilo v najtesnejšem odnosu do tega, kar velja in se dogaja v nebesih, kjer se obhaja večno bogoslužje in bogočastje. In duhovnik je vsakdanja izpostavljenost tega. Je konkretna predstavitev naloge, da v življenju Cerkve uresničimo Božje življenje in dolžnosti, da v vsakdanjih delih vedno izžarevamo večni čut za Boga (Marija Zupančič 274–275).

Duhovniki so sad molitve Cerkve – tisti najžlahtnejši sad, ki se rodi iz semena, ki ga je Gospod vsadil v srca mladih. To kal pa je treba negovati, spremljati in zalivati z molitvijo. Jezus sam nam naroča: »Žetev je obilna, delavcev pa malo. Prosíte torej Gospoda žetve, naj pošlje delavce na svojo žetev« (Lk 10,2). Zato Cerkev duhovnika vidi kot (službenega) služabnika, ki je »v podobnosti s Kristusom, najvišjim in večnim duhovnikom, deležen njegovih nalog« (C 28), je del njenega hierarhičnega sestava in ima od Boga dano oblast podeljevati zakramente, obhajati bogoslužje, oznanjati evangelij ter poučevati in voditi Božje ljudstvo. Dano oblast duhovnik izvršuje v odvisnosti od škofa, čigar pomoč in orodje je ter njegovo ponavzočenje v posameznem

---

⁵⁵ Ker je duhovnik poklican iz nadnaravne in darovane ljubezni, ljubi Cerkev, kakor jo je ljubil Kristus, zato mora njej posvetiti vse svoje sposobnosti in se razdajati v pastoralni ljubezni vse do pripravljenosti vsak dan darovati svoje lastno življenje (CD 139, 28).

krajevnem občestvu (28). Za duhovnika področje oznanjevanja ni samo zakristija župnijske cerkve, kjer opravlja svoje poslanstvo, ampak je Kristusova Cerkev, vesoljna in katoliška, ki obsega ves svet. S posvečenjem in inkardinacijo v škofijo duhovnik tega ne sme pozabiti, saj je v moči zakramenta svetega reda poklican ostati odprt in skrbeti za misijonsko poslanstvo Cerkve, ki je poslana oznanjati veselo blagovest »do skrajnih mej sveta« (Apd 1,8). Vsak duhovnik je skupaj s svojim škofom deležen apostolskega poslanstva: »Pojdite po vsem svetu in naredite vse narode za moje učence. Krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih spolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal!« (Mt 28,19–20). Prav po delu, zaupanem apostolom in njihovim naslednikom, Kristus nenehno daje življenje svoji Cerkvi. V njej ima skrivnost duhovništva svoje naravno mesto (*locus*), kjer spolnjuje svojo nalogo. Kadar opravlja svojo službo v vsej njeni raznoličnosti, vstopa duhovnik po Kristusovi skrivnosti hkrati v skrivnost Cerkve, »ki se v veri zaveda, da ni sama od sebe, ampak po milosti Kristusa v Svetem Duhu«. Na ta način je duhovnik ne samo vcepljen v Cerkev, ampak je postavljen tudi na njeno čelo. Obhajanje evharistije je odlično znamenje duhovnikovega mesta v Cerkvi in odnosa do nje, saj »povabi ljudi, naj v molitvi in zahvali dvignejo svoja srca h Gospodu: pridruži si jih v molitvi, ki jo v imenu celotnega občestva po Jezusu Kristusu v Svetem Duhu naslovi na Boga Očeta« (RM 78). Obenem pa povabi ljudi k dejavnemu sodelovanju, da oblikujejo krščanske skupnosti za evangeljsko pričevanje in oznanjevanje vesele novice (CD 139, 13–16, 21).

Duhovnika s Cerkvijo v skupnem služenju povezuje in vodi Sveti Duh, saj je Cerkev kraj njegovega delovanja; živi iz Božje zvestobe dani besedi, ki jo po svojem Duhu nenehno izpolnjuje. Ta zvestoba pomeni vedno novo dejavno navzočnost, ki je za Cerkev stalni izziv. Brez Duha ni življenja v Cerkvi, ni dejavnosti v njenem telesu in ni duhovništva, ni Cerkve (PDT1, 573).

3.5 Prezbitrat in evharistija

Evharistija je vrhunec duhovnega življenja in cilj vseh zakramentov, saj obsega ves duhovni zaklad Cerkve, Kristusa samega, naše velikonočno Jagnje in živi kruh, ki s svojim mesom, po Svetem Duhu oživiljenim in oživljajočim, daje ljudem življenje, tako da jih vabi in navaja, naj obenem z njim darujejo sami sebe, svoja dela in vse stvarstvo.

Vsi zakramenti, vsa cerkvena opravila in dela apostolata pa so v tesni povezanosti z njo in so nanjo naravnana. Kajti nobeno krščansko občestvo ne more rasti, če nima svojih korenin in svojega središča v obhajanju evharistije; tu se mora začeti vsaka vzgoja občestvenega duha. Zato je »evharistija vrhunec in vir« vsega oznanjevanja za katehumene, ko se pripravljajo na udeležbo pri evharistiji, verniki pa, ki so že krščeni in birmani, se s sprejemanjem evharistije v polni meri vcepljajo v Kristusovo telo (D 5–6).

Ker je »evharistija vrhunec in vir vsega krščanskega življenja«, sta tudi prezbiterat in evharistija med seboj neločljivo povezana. Brez veljavno posvečenega (katoliškega ali pravoslavnega) duhovnika ni evharistije. Evharistija in sveta maša sta srčika in bistvo duhovnikovega poslanstva, kar je lepo vidno prav v slovenskem poimenovanju duhovnika kot mašnika. Duhovnik – mašnik je, kdor obhaja sveto mašo – evharistijo.

Če se ozremo k »rojstvu« zakramentov svete evharistije in svetega reda, vidimo, da imata oba zakramenta svoj izvor v Jezusu Kristusu in v dvorani zadnje večerje. Jezus je ob svojem slovesu apostolom zapustil svoje telo v sveti evharistiji, njih pa posvetil v duhovnike nove zaveze, sklenjene v svoji krvi. Duhovnik in evharistija sta zato med seboj tako močno povezana, da ni enega brez drugega. In prav zato je naloga in skrb Božjega ljudstva, da stalno prosi Gospoda žetve, naj pošlje delavcev na svojo žetev, naj vedno znova prebuja in kliče tiste, ki mu bodo služili kot služabniki nove zaveze in tako Božje ljudstvo hranili s »kruhom iz nebes«.

Duhovnik po posvečenju postane deležen Kristusovega duhovništva, zato pri sveti maši deluje *in persona Christi*, saj velja, da je »Kristus sam glavni delovalec evharistije. On je veliki duhovnik nove zaveze. On sam je tisti, ki nevidno predseduje celotnemu obhajanju evharistije. Njega ponavzočuje škof ali duhovnik, ko (delujoč *in persona Christi capitis* = v osebi Kristusa glave) predseduje zboru, spregovori po berilih, sprejme darove in izgovarja evharistično molitev« (KKC 1348). Ker je Kristus snovalec in veliki duhovnik nove zaveze, je navzoč »zlasti v bogoslužnih opravilih. Pri daritvi svete maše je navzoč tako v duhovnikovi osebi, kajti isti sedaj daruje po služabniku duhovništva, kot je nekoč sam sebe daroval na križu, kakor še posebno pod evharističnima podobama. Navzoč je s svojo močjo v zakramentih tako, da kadar kdo krščuje, Kristus sam krščuje. Navzoč je v svoji besedi, tako da on sam govori, kadar se v Cerkvi bere Sveto pismo. Zato je vsako bogoslužno opravilo kot dejanje Kristusa

duhovnika in njegovega telesa, ki je Cerkev, na najodličnejši način sveto dejanje« (B 7). V Jezusovi osebi duhovnik daruje in obhaja sveto daritev evharistije. Ko on daruje, Kristus daruje, in ko on posvečuje, Kristus posvečuje. Po njegovih rokah se kruh in vino ob posvetilnih besedah, ki jih duhovnik izgovarja v Jezusovi osebi – »To je moje telo«, »To je moja kri« –, spremenita v resnično telo in kri Jezusa Kristusa. Ker duhovnik pri obhajanju evharistije postane eno s Kristusom, je zanj to, da sme biti služabnik tega svetega obeda, najlepša in najvišja služba. Tudi zanj bo vsakokrat, ko bo obhajal sveto daritev, imel ta kruh dvojni pomen. Tudi njega bo najprej spominjal na križ: na koncu mora tudi duhovnik biti pšenično zrno Boga. Ne more se zadovoljiti z besedami in zunanji dejaji, pridati mora tudi del svoje srčne krvi – samega sebe (Štrukelj, 294). Za duhovnika mora evharistija postati življenje. Duhovnik sam mora postati evharistija – dar(itev).

3.6 Teološko-pastoralni vidik duhovniške službe pri evharistiji

Duhovnik je redni delivec svete evharistije, voditelj bogoslužja in *alter Kristus*, ko pri sveti maši upodablja Kristusa in v njegovi osebi posvečuje kruh in vino v Jezusovo Rešnje telo in kri, ter tisti, ki je povabljen, da sam postaja evharistija za druge.

Sveta evharistija je središče in srčika krščanskega življenja, zato se za duhovnika živo priporoča vsakdanje obhajanje svete maše, ker je to dejanje Kristusa in Cerkve.⁵⁶ V duhovnikovem življenju in delovanju pa je evharistija poleg kraja srečanja s Kristusom tudi kraj, kjer se sreča z Božjim ljudstvom, kateremu je postavljen za pastirja in kateremu lomi »kruh življenja«. Zato mora duhovnik živeti in delovati tako, da lahko ljudje iz njegovega življenja in odnosa do oltarja prepoznajo veličino in svetost evharistije. Kot služabnik Božjih skrivnosti je povabljen, da se ravna po tem, kar dela, in da se na vsakokratno obhajanje mašne daritve pripravi z molitvijo in premišljevanjem. Da premišluje to, kar počne, da veruje to, kar premišluje, in da živi

---

⁵⁶ Pavel VI. v *Mysterium fidei* zapiše: »Nobena maša namreč, tudi če jo duhovnik opravlja zasebno, ni zasebna, ampak je dejanje Kristusa in Cerkve. In Cerkev se v daritvi, katero daruje, uči darovati samo sebe kot vesoljno daritev in za zveličanje vsega sveta naklanja edino in neskončno odrešitveno moč daritve na križu. Kajti vsaka opravljena sveta maša se daruje ne le za nekatere ljudi, ampak tudi za zveličanje vsega sveta. Z očetovsko zavzetostjo torej priporočamo duhovnikom, ki so naše največje veselje in naša krona v Gospodu, naj [...] vsak dan dostojno in pobožno mašujejo« (D 13, op. 15).

to, kar veruje. Ko se duhovnik dnevno združuje z dejanjem Kristusa duhovnika, se vsak dan Bogu vsega daruje, in ko se hrani s Kristusovim telesom, je v svojem srcu deležen ljubezni tistega, ki se vernikom daje v hrano. Pomembno je, da ne pozabi, da je le »oskrbnik«, ki vodi zaupano mu čredo na pašnike Božje besede in jih hrani z evharistijo, ter mora z življenjem kazati na Boga, ki je prvi pastir in varuh črede (D 13).

Ratzinger n v pridigi duhovnikom pokaže, da je bil Janez Krstnik, sin duhovnika Zaharije, duhovnik in prerok obenem. Tisti, ki je prvi pokazal na »Jagnje Božje, ki odjemlje grehe sveta«. Ob Krstniku vidimo, da duhovništvo ni najprej sveženj dejavnosti, ampak postavlja zahtevo našemu bivanju, je način življenja. Duhovništvo in preroštvo izhajata iz osebne stika z Bogom. Zato mora biti duhovnik mož molitve, vere in upanja. V starem obredniku duhovniškega posvečenja je bil vznemirljiv stavek: »Sat periculosum est hoc! – Nadvse nevarno je, kar zdaj začenjate!« Namreč službo – služenje pri oltarju. Nevarno lahko postane, da nam vsakodnevno služenje ob oltarju in dnevni stik z Bogom postane poklic (obrt), ker to lahko pomeni, da nam bližina Boga postane samoumevnost. Groza pred tem nas mora vedno znova izzivati, da si privzemamo ponižnost verovanja in tveganje služenja. Kaj lahko storimo? Po zgledu Janeza Krstnika, ki je pripravljaval vredno ljudstvo za Gospoda, moramo tudi mi najprej voditi ljudi k Bogu in ustvarjati ter prinašati mir. Potem bo z Jezusom tudi danes prihajalo veliko veselje (Štrukelj 2009, 295).

Obhajanje evharistije je za duhovnika več kot le liturgično dogajanje. Sveta evharistija je mnogo več, je kraj srečanja, je praznik, je »način življenja«, je, kakor pove že samo ime, Gospodova večerja, obhajilo, lomljenje kruha sveta mašna daritev, sveta in Božja liturgija. Ta imena nam lepo predstavijo vsaj del pomena, ki ga ima sveta evharistija v našem življenju. Ime »Gospodova večerja« nas spomni na veliki četrtek, ko je Jezus z učenci pri mizi zadnje večerje. Pri tej večerji se Jezus poslovil od njih, jim pove, kaj se bo zgodilo, postavi zakrament svojega telesa in krvi ter jim naroči, naj ta »obred« ponavljajo v njegov spomin, dokler ne pride. Pri sveti maši – evharistiji se vključujemo v to Jezusovo naročilo in vstopamo v zgodovino odrešenja, kajti tudi po nas želi Jezus vstopiti v ta svet in ga po nas odrešiti. »Obhajilo – *communio* – občestvo, priti skupaj« in »lomljenje kruha« – vse to je svetopisemski opis bogoslužja prve Cerkve (Apd 2,42); kako naj bi izgledalo naše krščanstvo, ki naj bi v skupnem obhajanju Gospodove večerje gradilo skupnost. In k temu smo povabljeni vsi, ne le duhovniki. Zadnje ime »sveta in Božja liturgija« nas opominja, da pri sveti maši nismo

sami, ampak se v molitvi in češčenju Boga zbiramo in družimo skupaj s poveljano Cerkvijo v nebesih. In tako živo vstopamo v Božjo skrivnost.

3.7 Teološko-pastoralni vidik duhovniške službe pri drugih zakramentih in zakramentalih

Duhovnik je poleg škofa redni delivec vseh zakramentov razen zakramenta svetega reda (ki je popolnoma pridržan škofu, ker ima edini polnost posvečenja), svete birme (ki jo duhovnik lahko podeli po pooblastilu škofa, ZCP 884, § 2) ter svetega zakona (ki si ga zaročenca v moči krstnega duhovništva podelita sama), pri katerem je duhovnik uradna priča Cerkve (KKC 1623, 1631).

Na zaupani mu župniji, delu krajevne Cerkve, je duhovnik s škofovim dovoljenjem pooblaščen in dolžan, da za ljudi daruje sveto mašo, moli, jih poučuje in jim razlaga Božjo besedo, jih pripravlja na prejem zakramentov, zakramentalov in blagoslovov ter jim jih deli.

Glede zakramentov in zakramentalov II. vatikanski cerkveni zbor naroča, »naj se pregledajo in popravijo v skladu z osnovnim pravilom o zavestnem, dejavnem in lahko izvedljivem sodelovanju vernikov, pa tudi v skladu s potrebami našega časa. Pri spreminjanju obrednikov po določilih člena 63⁵⁷ je mogoče dodati tudi nove zakramentale, če jih potrebe zahtevajo. Pridruženih blagoslovov naj bo zelo malo, pa še ti le škofom ali ordinarijem. Predvideno naj bo, da bodo mogli nekatere zakramentale vsaj v posebnih razmerah in po ordinarijevi sodbi podeljevati laiki, ki bodo izpolnjevali določene pogoje« (B 79), kar predvideva tudi Katekizem v točki 1669, kjer pravi: »Zakramentali spadajo h krstnemu duhovništvu: vsak krščeneec je poklican k temu, da bi

---

⁵⁷ B 63: Ker more raba domačega jezika pri delitvi zakramentov in zakramentalov neredko biti v veliko korist ljudem, naj se mu da večje pravice po naslednjih smernicah:

a) Pri delitvi zakramentov in zakramentalov se sme uporabljati domači jezik v skladu s členom 36.

b) Na podlagi nove izdaje rimskega obrednika naj pristojna pokrajinska cerkvena oblast, o kateri govori člen 22, §2 te konstitucije, čim prej pripravi posebne obrednike, prilagojene tudi glede jezika, da jih bo mogoče uporabljati v tistih deželah, potem ko jih potrdi Apostolski sedež. Pri sestavljanju teh obrednikov ali posebnih zbirk obredov naj se ne izpustijo navodila, ki so v rimskem obredniku pred začetkom vsakega obreda, pa naj se nanašajo na pastoracijo in na rubrike ali pa imajo poseben socialni pomen.

bil »blagoslov« (1 Mz 12,2) in da bi blagoslavljal (Lk 6,28, Rim 12,14; 1 Pt 3,9). Zato morejo laiki predsedovati nekaterim blagoslovitvam.«

3.7.1 Duhovnik in zakrament krsta

Zakrament krsta je prvi izmed sedmih zakramentov nove zaveze. Gre za vrata življenja in Božjega kraljestva ter prvi zakrament, ki ga prejme vsak kristjan; zakrament, po katerem postanemo kristjani, Božji posinovljeni otroci. Kristus ga je namenil vsem, da bi imeli večno življenje, in ga skupaj z naročilom oznanjevanja zaupal Cerkvi, ko je apostolom naročil: »Pojdite in učite vse narode, krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha« (Mt 28,19). Krst je zakrament, ki je odgovor ljudi, razsvetljenih po Svetem Duhu, na Kristusov evangelij. Zato je velika skrb celotne Cerkve in vsakega duhovnika pravilna priprava katehumenov ter staršev in botrov na prejem krsta in spodbujanje k življenju po resnični in dejavni veri. Pomembno je, da v pripravi na krst poleg duhovnikov in diakonov sodelujejo tudi katehisti in drugi laiki (KO-UK 3, 7).

Za duhovnika – župnika je ta zakrament prvo vstopno mesto v družine znotraj krščanskega občestva župnije. Novokrščenec je tisti, ki zbliža duhovnika in družino, ki se pripravlja na krst. Pomembni so srečanje, skupna priprava, kateheza in povabilo k dejavni vključitvi družine v župnijsko občestvo, če je družina nova v župnijski skupnosti. Glavni delivec krsta je Jezus Kristus, glava Cerkve, saj je krst konkretna oblika Kristusovega odrešenjskega delovanja. Krst je vključitev v krajevno Cerkev, zato je primerno, da krsti domači župnik, ki je v svoji župniji redni delivec krsta in predstavlja krajevnega škofa. Redni delivci zakramenta krsta so škof, duhovnik in diakon. Tako izvršujejo prvo in najpomembnejše poslanstvo poleg oznanjevanja in učenja (Mt 26,19–20). V sili, smrtni nevarnosti, lahko krsti vsak, ki ima pravi namen, to je, da hoče storiti to, kar dela Cerkev, ko krščuje, in da uporabi trinitarični krstni obrazec. To je mogoče zaradi vsezveličavne Božje volje in potrebnosti krsta za zveličanje. V takem primeru je dobro, da se zbere vsaj majhno občestvo ali vsaj ena ali dve priči. Pomembno je, da ljudi poučimo, kako naj bi krščevali v primeru potrebe, zlasti tisti, ki lahko v svojem poklicu – zdravniki, babice, medicinske sestre, kirurgi – pogosteje pridejo v takšno situacijo (KO-UK 11, 16–17).

Krst je zakrament vere, ki mora po njem rasti. Za to so odgovorni starši in botri, ki imajo nenadomestljivo vlogo v življenju novokrščenca, obenem pa del odgovornosti za rast vere nosi celotna skupnost, saj se krst deli v veri Cerkve, skupnosti, kateri bo krščenec odtlej pripadal (KKC 1253–55). Krst lahko prejme vsak človek, vendar enkrat. Da je nekdo krščen, mora najprej izpovedati vero – on sam ali pri krstu otrok njegovi starši in botri (1226). Pri krščevanju otrok je obred krsta sestavljen iz: sprejema otroka, oznanila Božje besede, slovesne molitve za blagoslov krstne vode, odpovedi staršev in botrov hudemu duhu ter njihove izpovedi vere, obreda krsta – obliivanja z vodo in krstne formule,⁵⁸ maziljenja s sveto krizmo na temenu glave, izročitve belega oblačila in prižgane sveče, molitve Oče naš in blagoslova (KO 18, 76–105). Pouk v veri, ki mora od krsta naprej rasti v novokrščencu, sledi v letih po krstu. V latinski Cerkvi so pri uvajanju otrok v krščanstvo ločeni krst, birma in evharistija. Vzhodne pravoslavne cerkve zakramente uvajanja delijo skupaj. Tako že pri krstu otroka podelijo tudi birmo in evharistijo. V duhu Jezusovih besed: »Pustite otroke naj prihajajo k meni in ne branite jim, takšnih je Božje kraljestvo« (Mr 10,14). Pri krstu odraslih katehumenov poznamo predhodno katehezo, obdobje katehumenata, v katerega se vključi tudi boter, ob krščevanju pa prejmejo vse tri zakramente uvajanja (krst, birmo in evharistijo) skupaj. Pri tem je priporočljivo da za pripravo na krst poskrbijo in ga podelijo škofje. To je praksa prve Cerkve, ko so krščevali le odrasle, ki so sami prosili za krst. Takšno prakso skupnega podeljevanja zakramentov je vzhodna Cerkev ohranila tudi pri krstu otrok. Darovi svetega krsta so: prerojenje, nova stvar, odpuščanje grehov, včlenjenost v Cerkev – Kristusovo telo, zakramentalna vez edinosti kristjanov, neizbrisno duhovno znamenje.

Duhovnik je ob krstnem studencu kot oče, ki rojeva otroke za Cerkev (Pavel: »V Kristusu sem vas jaz rodil«), zato je pomembno, da poskuša ohraniti vezi z novokrščenci in njihovimi družinami, da za »svoje sinove in hčere« moli ter jih kot župnik vzgaja in vodi k Bogu.

3.7.2 Duhovnik in zakrament sprave

---

⁵⁸ Krstna formula se glasi: »Ime krščenca, jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.« Ob tem se novokrščenca trikrat oblije z vodo ali potopi v vodi (Sveti krst 97).

Zakrament sprave je eden od dveh zakramentov ozdravljanja, drugi je bolniško maziljenje. Ker je Kristus ljubil Cerkev, zanjo dal sam sebe in si jo pridružil kot zaročenko, želi tudi sedaj skrbeti za njeno »lepoto«. Ker smo ljudje podvrženi skušnjavam in pogosto padamo v greh, vsak greh pa je žalitev Boga in uničuje prijateljstvo z njim, je Jezus, ki je sam nedolžen in čist, šel za nas v smrt, da bi nam zadobil spravo za naše grehe. Po vstajenju je napravil svoje apostole deležne oblasti odpuščati grehe ter jim dal tudi oblast spraviti grešnike s Cerkvijo. Ta cerkvenostna razsežnost njihove naloge se izraža posebno v slovesni Kristusovi besedi Simonu Petru: »Dal ti bom ključe nebeškega kraljestva; in karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih; in karkoli boš razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih« (Mt 16,19) (Sveta pokora 3–5). »Besede zavezovati in razvezovati pomenijo: tisti, ki ga boste izključili iz vašega občestva, bo izključen iz občestva z Bogom; tistega, katerega znova sprejmete v vaše občestvo, bo tudi Bog sprejel v svoje občestvo. Sprava s Cerkvijo je neločljiva od sprave z Bogom« (KKC 1444–1445).

Ker je Kristus svojim apostolom zaupal službo sprave (Jn 20,23; 2 Kor 5,18), imajo škofje in duhovniki v moči zakramenta svetega reda oblast odpuščati vse grehe »v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha«. Po apostolih so redni delivci zakramenta sprave škofje in duhovniki. Slednji za nekatere posebno velike grehe, za katere je zaradi teže dejanja naložena najstrožja cerkvena kazen izobčenja, ki preprečuje prejemanje zakramentov in opravljanje nekaterih cerkvenih dejanj, ne morejo podeliti odveze, ker je ta pridržana in jo morejo podeliti le papež, krajevni škof ali od njih pooblašteni duhovniki (ZCP 1331; 1354–1357).⁵⁹

»V zakramentu spovedi duhovnik ni le predstavnik Kristusa, temveč deluje »in persona Christi« oziroma pride do »mistične istovetnosti s Kristusom«, saj v zakramentu sprave »duhovnik izvršuje najpomembnejšo nalogo, takoj za obhajanjem evharistične daritve«. Nikjer duhovnik ni tako duhovnik in nikjer ne deluje tako »in persona Christi« kot pri podeljevanju zakramenta sprave in obhajanju evharistije« (Papež 2006, 114–115).

Da bo mogel spovednik svojo službo pravilno in vestno vršiti in kot »zdravnik duš« pravilno ukrepati, mora z vestnim študijem pod vodstvom cerkvenega učiteljstva skrbeti za stalno oblikovanje, da si pridobi za to potrebno znanje in modrost, predvsem

---

⁵⁹ V smrtni nevarnosti more vsak duhovnik, celo tisti, ki nima pravice za spovedovanje, odvezati od vsakega greha (ZCP, kan. 976; ZVCP, kan. 725) in od vsakega izobčenja.

pa mora skrbeti za redno molitev, kajti razločevanje duhov je globoko spoznanje Božjega delovanja v srcih ljudi, dar Svetega Duha ter sad ljubezni (Flp 1,9–10). Primerno je, da spovednik zakrament sprave ljudem pogosto priporoča, zanj pa je dolžnost, da je ljudem za prejem zakramenta na voljo. Pomembno je tudi, da mu zakrament spovedi ni tuj, ampak da tudi sam redno pristopa k njemu kot spovedanec, da se posvečuje ter tako pripravlja pogoje za svoje služenje temu zakramentu. Če duhovnik nima osebnega odnosa do zakramenta svete spovedi, namreč ne more drugim deliti, česar sam nima (Sveta pokora 10; 13).

Duhovnik je kot spovednik znamenje in orodje usmiljene Božje ljubezni do grešnika, zato se mora zavedati, da podeljuje zakrament sprave *in persona Christi et in nomine Ecclesiae*.⁶⁰ Spovednik ni gospodar zakramenta, niti človekove vesti, temveč ponižno orodje v rokah Božjega usmiljenja in odpuščanja. On samo »upravlja« zakrament, ki ga je Kristus zaupal svoji Cerkvi, zato se mora pri tej sveti službi do kraja pokazati zvestega Kristusovemu nauku, cerkvenemu učiteljstvu in upoštevati navodila pristojne cerkvene oblasti (Papež 119).

Tu lahko dodamo besede škofa Antona Vovka, za katerega pravijo, da je svojim duhovnikom naročal, naj bodo »na prižnici ognjeviti kot levi in v spovednici krotki kot jagnjeta«.

Obhajanje svete spovedi je tako kot obhajanje drugih zakramentov liturgično dejanje. Sestava obreda: duhovnikov pozdrav in blagoslov; branje Božje besede za razsvetlitev vesti in za prebuditev skesanosti ter spodbuda h kesanju; spoved, v kateri grešnik prizna grehe in jih razkrije duhovniku; naložitev in sprejem pokore; duhovnikova odveza;⁶¹ hvalnica zahvale in odslovitev z duhovnikovim blagoslovom (Sveta pokora 15–20). Pri tem je treba izpostaviti dve enako bistveni prvini: dejanja človeka, ki se po delovanju Svetega Duha spreobrne – kesanje, priznanje in zadoščenje, ter delovanje Boga po posredovanju Cerkve, ki po škofu in svojih duhovnikih podeli v Jezusovem imenu odpuščanje grehov ter določi način zadoščevanja, tudi moli za grešnika in dela z njim pokoro. Znano je, da je Janez Marija Vianej (prav tako p. Leopold Mandič) nalagal majhno pokoro in je večji del pokore prevzel nase ter sam zadoščeval za grehe spovedancev. Grešnik tako doseže ozdravljenje in ponovno

---

⁶⁰ »V osebi Jezusa Kristusa in v imenu Cerkve.«

⁶¹ Besedilo odveze zakramentalne spovedi: »Bog, Oče usmiljenja, ki je s smrtjo in vstajenjem svojega Sina svet spraval s seboj in poslal Svetega Duha v odpuščanje grehov, naj ti po službi Cerkve podeli odpuščanje in mir« (Sveta pokora 46).

postavitev v cerkveno občestvo (KKC 1448). Spreobrnjenje, katerega priča smo v spovednici, je predvsem delo Božje milosti, ki stori, da se naša srca vrnejo Bogu. On nam daje moč, da lahko znova začnemo (1432).

Zaradi občutljivosti »snovi« in dostojanstva spokornikov je spoved zavarovana s »spovedno molčečnostjo«, kar pomeni, da je duhovnik, ki spoveduje, pod zelo strogimi kaznimi dolžan ohraniti popolno tajnost glede grehov, ki so se mu jih spokorniki spovedali (ZCP 1388). Nikjer ne sme uporabiti vednosti, ki jo je pridobil v spovednici. Duhovnik je dolžan ohraniti spovedno molčečnost, če je treba »vse do prelitja krvi«. K temu ga zavezuje Božji nauk in zakon Cerkev. Popolna molčečnost glede grehov in dolžna stroga previdnost pri drugih, na tem mestu omenjenih dejavnikih, vežeta duhovnika ne le s tem, da mu prepovedujeta morebitno razodevanje tretji osebi, temveč tudi namig na vsebino spovedi samemu spovedancu zunaj zakramenta, razen v primeru izrecnega privoljenja oziroma osebno izražene želje s strani spovedanca.

V cerkvenem dokumentu št. 70 z naslovom *Zakrament pokore*, v katerem so zbrani papeževi govori apostolski penitenciariji, lahko v uvodu beremo, »da je spoved nujna za vreden in koristen prejem evharistije, ki je središče in srce celotnega krščanskega življenja, in odločno poudarja obveznost podrobnega priznanja grehov z osebnim dejanjem in pravico spovedanca do osebne spovedi«. Nato v govorih spodbuja in naroča duhovnikom, naj v spovednico stopajo pripravljene, naj se dajo, če je treba, tudi strokovno poučiti, da se s pogovorom olajša spovedancu priznanje grehov in poskrbi, da je to v skladu z zahtevo moralne celovitosti, ki se ji ni mogoče odpovedati pri smrtnih grehah, tako glede vrste kot glede odločujočih okoliščin za določitev vrste greha ter glede števila grehov. Nadalje naj spovedi ne naredijo odvratne in mučne, posebno pri ljudeh, katerih religioznost je šibka ali pri katerih se je začel proces spreobrnitve. V tem pogledu nikoli ne bo odveč priporočilo, da je treba rahločutno obravnavati vprašanja, povezana s šesto Božjo zapovedjo. Vsekakor pa zakrament pokore ni in ne sme postati psihoanalitična metoda ali psihoterapija. Pri poslušanju spovedi duhovniki nikoli ne smejo pokazati osuplosti, kakršnakoli že je teža, nepojmljivost grehov, ki jih je spovedanec priznal. Spovednik nikoli ne sme izreči besed, ki bi zvenele kot obtožba človeka, namesto greha; nikoli ne sme vtiskati v srce groze namesto strahu; nikoli ne sme spraševati o zadevah spovedančevega življenja, ki niso pomembne glede sodbe o njegovih dejanjih; nikoli ne sme uporabiti izrazov, ki bi ranili tudi zgolj pretanjenost čustev, tudi če, strogo rečeno, ne kršijo ne pravičnosti ne

usmiljenja. Nikoli ne sme pokazati, da je nestrpen ali nima časa, ali priganjati spovedanca z opominjanjem, naj pohiti (razen seveda v primeru, ko se ta grehov obtožuje z nekoristno gostobesednostjo). In nazadnje doda še priporočilo: usmiljenost naj bo toliko večja, kolikor večja je moralna revščina spovedanca. In če je to duhovnik, ki je še bolj ponižan zaradi svoje krivde kot laični spovedanec in morda v večji meri brez poguma zaradi svojega oskrunjenega dostojanstva, pomislimo na to, da se je Gospod brez kakršnegakoli očitka »ozrl na Petra« (Lk 22,61), ki je le nekaj ur prej prejel duhovniško posvečenje ter takoj padel, in ga s svojim ljubečim pogledom v trenutku dvignil iz prepada. Zato bi želel, nadaljuje papež, da bi pri opravljanju službe pokore govorilo predvsem srce, ki gori v ljubezni, duhovniško srce, ki skuša, čeravno iz neskončne razdalje, biti podobno Jezusu, krotkemu in iz srca ponižnemu. Pri nalaganju zveličavne pokore naj uporabijo merilo pravičnosti in zlasti modro izbrane pokore v nasprotju s storjenim grehom. Pri tem naj upoštevajo tudi spokornikovo stopnjo pobožnosti, duhovno kulturo, samo sposobnost dojetanja in pozornosti ter morebitno nagnjenost k napačni tankovestnosti. Držijo naj se načela, da je boljša zmerna, a z vnemo opravljena pokora, kakor obsežna in neopravljena ali opravljena z nejevoljo. Kadar za pokoro naložijo tudi dela, je treba izbrati takšna, ob katerih se bo spokornik uspešno vadil v kreposti, za katero naj si pridobi, poleg nadnaravnega nagnjenja, ki mu ga daje milost, tudi naravno težnjo. Tako mu bo lažje delati dobro in se izogibati zla.

3.7.3 Duhovnik in bolniško maziljenje

Zakrament bolniškega maziljenja je drugi od zakramentov ozdravljanja, prvi je zakrament sprave. »Evangelijski nam spričujejo, kako je naš Gospod sam skrbel za dušo in telo bolnikov in vernikom naročil, naj skrbijo zanje« (PB 5). Tudi Cerkev je vedno skrbela za bolne ude skupnosti. Tako v Jakobovem pismu (5,14–15) beremo: »Če je kdo med vami bolan, naj pokliče starešine Cerkve in naj nad njim molijo ter ga v Gospodovem imenu pomazilijo z oljem. In molitev vere bo rešila bolnika in Gospod ga bo okreplil; če je storil grehe, mu bodo odpuščeni.« Žal se je ta zakrament v preteklosti pogosto napačno (po)imenovalo »poslednje olje«, kar je vplivalo na pojmovanje zakramenta. Bil je odmaknjen od življenja in rezerviran za zadnjo uro. II. vatikanski

cerkveni zbor je naročil prenovu obrednika *Bolniško maziljenje* (B 73–75) in v obredu utrdil poudarek, da »ta zakrament v prvi vrsti ni namenjen umirajočim, ampak resno bolnim« (PDT2 312).

Primarni namen zakramenta je zmaga nad boleznijo in krizo, ki jo bolezen prinaša. Zato se pokliče duhovnika Cerkve, ta na bolnika položi roke in s tem v imenu Cerkve ponovi gesto, ki jo je nad bolniki delal Jezus. Nato moli blagoslovno ali nad že blagoslovljenim oljem zahvalno molitev ter mazili bolnika na čelu in rokah (bolniku se običajno mazili notranjo stran dlani, pri bolniku duhovniku, čigar dlani so bile pri mašniškem posvečenju maziljene s sveto krizmo, se pri bolniškem maziljenju mazili zunanjo stran), kar predstavlja celotno osebo, ter nad njim moli. Molitev se glasi: »Po tem svetem maziljenju in po svojem dobrotnem usmiljenju naj ti Gospod pomaga z milostjo Svetega Duha. Odpusti naj ti grehe, te reši in milostno poživi« (PB 25). Ker je zakrament povezan z odpuščanjem grehov, je redni delivec zakramenta škof ali duhovnik. Ta predstavlja celotno versko skupnost, ki je solidarna z bolnikom. Z maziljenjem, po katerem je bolnik deležen Božje tolažbe, postane v trpljenju tudi soudeležen pri tem, kar nedostaja Kristusovemu trpljenju za odrešenje sveta (PB 16).

Bolniško maziljenje se lahko podeli vsakomur, ki zanj prosi in je obtežen z boleznijo ali šibkostjo na telesu, duši ali duhu. »Primeren čas za prejem nastopi takrat, ko vernik zaradi bolezni ali starosti začne biti v smrtni nevarnosti« (PDT2 307). Smrtna nevarnost ne pomeni vedno smrti telesa. Mnoge netelesne bolezni in stiske, ki jih človek nosi in skriva v svoji notranjosti, ga namreč lahko umorijo pri »zdravem« telesu in se sčasoma izrazijo tudi na telesu kot bolezenski simptomi – takrat telo pokaže izgled »prstene posode«. Bolniško maziljenje, ki je zakrament Božje bližine in navzočnosti, je zakrament osvoboditve, odpuščanja, ozdravljanja in odrešenja. Pred prenovno je vseboval tudi eksorcizem. Če se ozremo v Sveto pismo, kjer Jezus ozdravlja bolezni, so te pogosto povezane tudi z izganjanjem hudih duhov, ki so oklenili telo s svojo močjo. Ko pa Jezus izžene hudega duha, prenehajo tudi bolezenski simptomi. Za »delovanje zakramenta« in ozdravljenje je pomembna vera, na kar opozori tudi Jezus, ko koga ozdravi (Mr 9,14–29; 10,46–52).

Podelitev bolniškega maziljenja je tudi pastoralni dogodek. Posebej ob obisku duhovnika na domovih, dnevih in romanjih bolnikov je prav, da se bolnike poleg prejema svete spovedi in obhajila povabi k prejemu bolniškega maziljenja. Ob tem naj se navzočim primerno predstavi zakrament, obred in namen prejema zakramenta ter se

jih spodbudi, da se z molitvijo ter branjem in premišljevanjem tudi sami pripravijo na prejem (PB 44).

Če se vrnemo k poimenovanju »poslednje olje«, se srečamo z obredom previdevanja bolnikov in sveto popotnico. Zakrament bolniškega maziljenja se namreč podeljuje skupaj z delitvijo svete evharistije in spovedi, če jo bolnik še zmore opraviti, ob previdevanju bolnikov in kot sveta popotnica, da bi vernik tako okrepljen s svetimi skrivnosti in zakramenti mogel lažje prestopiti prag življenja in stopiti pred Božje obličje. »Sveto popotnico je dolžan prejeti vsak, ki je krščen in sme prejemati obhajilo. Vsakega vernika v smrtni nevarnosti, naj izvira iz kakršnegakoli vzroka, veže zapoved prejeti sveto obhajilo; dušni pastirji pa morajo skrbeti, da tega zakramenta ne bodo odlašali, ampak z njim poživljali vernike, dokler so še pri polni zavesti« (PB 27).

Snov za bolniško olje je običajno oljčno olje ali – če je potrebno – drugačno rastlinsko olje. Redno ga prav za ta namen pri krizmeni maši ob navzočnosti duhovnikov blagoslovi škof. Pravico blagosloviti olje imajo tisti, ki imajo enako oblast kot krajevni škofje ali duhovniki in imajo to pravico po samem pravu ali s posebnim dovoljenjem Apostolskega sedeža. V resnični potrebi lahko olje blagoslovi vsak duhovnik (PB 20–21). »Blagoslov bolniškega olja pomeni Kristusovo nenehno skrb za bolnike, ostarele in osamljene. Molitev in podelitev bolniškega maziljenja pomenita, da se Gospod v svoji sočutnosti in usmiljenju sklanja k vsakemu, še tako preizkušani sestri ali bratu, da bi vsakemu podelil moč, zaupanje in zavest, da tudi v uri preizkušnje nikoli ni sam, ampak je z njim Gospod« (Nadškofija Maribor 2016).

3.7.4 Duhovnik in sveti zakon

Zakrament svetega zakona je eden od dveh zakramentov služenja skupnosti, drugi je zakrament svetega reda. Zakonska vez, ki jo skleneta mož in žena in z njo »ustanovita dosmrtno življenjsko skupnost, dobiva moč in čvrstost iz stvarjenja, za kristjane pa je povzdignjena tudi k višjemu dostojanstvu, ker je uvrščena med zakramenta nove zaveze« (Sveti zakon 1). S tem sta tudi deležna skrivnosti in edinstvi ter rodovitne zaveze med Kristusom in Cerkvijo. Zato sta povabljeni, da se med seboj ljubita tako, kot je Kristus ljubil Cerkev, in rasteta v medsebojnem spoštovanju (Sveti zakon 7–9). V Cerkvi na Slovenskem velja, da sta delivca zakramenta polnoletna

zaročenca (ZCP 1083). Zaročenca, ki sta že prejela sveti krst in birmo, si z medsebojno izmenjavo privolitve (1057, §1) podelita sveti zakrament. Sveti zakon v kanonični obliki veže samo krščene oziroma pare, kjer je vsaj eden izmed njiju krščen v Katoliški cerkvi (1117). Če kdo izmed zaročencev še ni prejel zakramenta birme, naj ga prejme, če je to mogoče brez večjih težav (1065). Poroka naj bo v župniji enega od zaročencev. Za poroke drugod je treba dobiti dovoljenje lastnega ordinarija ali župnika (1115) (Sveti zakon 18, 27).

Duhovnikova vloga pri pripravi in veljavni sklenitvi zakramenta svetega zakona. Veljavno sklenjen je zakon, ki se sklene pred krajevnim ordinarijem ali župnikom, ki vpraša za privoljenje zaročencev in ga sprejme, drugi morajo pridobiti njegovo pooblastilo (ZCP 1108; 1109–1113). Duhovnik je pred poroko dolžan opraviti osebno pripravo zaročencev (1063, §2), opraviti katehezo, ju poučiti in izprašati o lastnostih in namenih sklenitve zakona, pripraviti zapisnik, pridobiti krstni in samski list zaročencev, opraviti oklice, poizvedovanja o samskem stanu in drugih vzrokih, ki morda nasprotujejo sklenitvi zakona (1066–1067), in urediti morebitne spreglede (1073; 1124). Dolžnost vseh vernikov je pred poroko razodeti župniku ali krajevemu ordinariju zadržke, če zanje vedo (1069). Prav je, da se pred obredom dogovorijo glede poteka obreda in sodelovanja navzočih (Sveti zakon 12. 14. 17. 19. 22).

Po poroki je župnik župnije, v kateri se je izvršil obred poroke, dolžan vpisati v poročno knjigo imena zaročencev, tistega, ki je prisostvoval poroki, ter imena prič, kraj in dan poroke (ZCP 1121, §1); prav tako zaznamovati zakon v krstno knjigo, v kateri je vpisan krst zakoncev, oziroma obvestiti župniji krsta zaročencev in prositi za vpis v krstno knjigo (1122). Primerno je, da isti duhovnik zaročence pripravlja, pri poročnem obredu pridiga, sprejme njuno privolitev in daruje sveto mašo, lahko pa na željo zaročencev, ali če drugače narekujejo potrebe, to stori kdo drug. Če duhovnik ali diakon ne prisostvuje poroki v »svoji« župniji, potrebuje pooblastilo domačega župnika (Sveti zakon 23–24).

Prav tako velja povabilo duhovniku, ki vodi obred, naj posveti posebno pozornost tistim katoličanom ali nekatoličanom, ki se nikoli ali le včasih udeležijo poročnega obreda ali evharistije. To velja predvsem za ženina in nevesto (Sveti zakon 37).

Pri pripravi zaročencev in katehezi, ko duhovnik poskuša evangelizirati medsebojno in resnično ljubezen med zakonci v luči vere, je pomembno, da je duhovnik

pozoren na njuno sprejemanje krščanskega razumevanja zakonske vezi. Če zaročenca »kljub vsem pastoralnim prizadevanjem pokažeta, da odkrito in izrecno odklanjata to, kar ima namen storiti Cerkev pri sklenitvi zakona krščenih, tedaj ju dušni pastir ne sme pripustiti k poroki. Čeprav s težkim srcem, je vendarle dolžan prizadetima pojasniti, da v takšnih okoliščinah onadva sama, in ne Cerkev, preprečujeta poroko, za katero sicer prosita« (Sveti zakon 21).

SKLEP

Mašniško posvečenje je druga od treh stopenj zakramenta svetega reda, zakramenta služenja. V diplomskem delu smo sedanjo obliko obreda posvečenja predstavili skozi teološki in liturgični vidik ter ga s tem približali bralcu. Ob preučevanju cerkvenih dokumentov, Svetega pisma in drugih gradiv smo spoznali bogato simboliko samega obreda in globoko povezanost med posameznimi stopnjami svetega reda, vlogo hierarhije, pomen polaganja rok na glavo posvečenih in povezanost duhovniške službe s Kristusom – velikim duhovnikom ter apostoli – prvimi duhovniki nove zaveze. Posvečenje je dejanje Kristusa, ki ga (iz)vrši po posvečenem služabniku – škofu. Kljub mnogim vidnim prvinam in veličastnemu obredu je skrivnosten dogodek. Sam obred se vrši na presežni ravni, vsi vidni obredi in geste pa nam morejo le predočiti in ponazoriti del tega, kar se dogaja znotraj zakramenta. Prav tu je še veliko neizrečenega in neopisanega, s tem pa dan prostor za širšo teološko in dogmatično razpravo in opis.

Vrednost in uporabnost naloge je v predstavitvi svetopisemskih zgledov služenja, obredov, gest in besedil, ki spremljajo obred posvečenja, ter odnosov, v katere stopa duhovnik s posvečenjem. Naloga tako lahko služi kot branje za kandidate v pripravi na posvečenje ali kot predstavitev druge stopnje zakramenta svetega reda in samega poteka obreda posvečenja vernemu ljudstvu.

POVZETEK

Podelitev zakramenta svetega reda druge stopnje prezbiterata nekaterim izmed ljudstva izbranim in od Cerkev prepoznanim za vredne je vsakoletni praznik za krajevno Cerkev. Avtor dela se obreda mašniškega posvečenja loteva s svetopisemskega, liturgičnega in teološkega vidika, kakor ga opišejo in predstavijo liturgične in bogoslužne knjige ter nauk Cerkev po II. vaticanskem koncilu. V prvem poglavju izhaja iz skupnega duhovništva celotnega Božjega ljudstva in od njega »loči« službeno duhovništvo, nato pa poišče svetopisemske temelje in vzore današnji duhovniški službi ter jih predstavi.

V drugem poglavju se avtor osredotoči na osrednji del posvečenja, na posvetilno molitev in polaganje rok, ki sta konstitutivna elementa posvečenja. Poleg njiju predstavi še ponazorilne obrede, kot so klicanje in spraševanje pripravnikov, obljuba pokorščine, izročitev mašniških oblačil, maziljenje dlani, izročitev darov ljudstva ter poljub miru, ki obred spremljajo in na simboličen način izrazijo ter dopolnjujejo skrivnost, ki se je izvršila.

V tretjem sklopu je skozi teološko prizmo predstavljeno mesto duhovnika v odnosu do škofov, diakonov in laikov ter kristološki, pneumatološki in ekleziološki – cerkvenostni pogled na duhovništvo. Ob koncu poglavja se avtor ustavi ob teološko-pastoralnem vidiku duhovnikove službe pri delitvi zakramentov in zakramentalov. Tako nakaže, kaj pomeni vršiti duhovniško službo v praksi.

KLJUČNE BESEDE

Posvetilna molitev, sveti red, mašniško posvečenje, zakrament služenja skupnosti.

SUMMARY

The bestowing of the Sacrament of Holy Orders of the second rank of presbyterate to individuals chosen from the people and recognized as worthy by the Church is an annual celebration of the local Church. The author addresses the rite of ordination from Biblical, liturgical, and theological viewpoints, as they have been described and presented in books on liturgy and worship and in the Church's teachings after the Second Vatican Council. The first section draws on the common priesthood of all God's People and "sets apart" official clergy, then examines and presents the Biblical foundations and models that inform today's ecclesiastical profession.

The second section focuses on the main part of the ordination service, the prayer of ordination and the laying-on of hands, which are constituent elements of the service. The section also presents illustrative rites, such as the calling and examination of candidates, the promise of obedience, the presentation of vestments, the anointing of hands, the presentation of the gifts of the people, and the kiss of peace, which accompany the ceremony and, on a symbolic level, express and complement the mystery being performed.

The third section presents, through a theological prism, the position of a priest in relation to bishops, deacons, and laymen, as well as Christological, pneumatological, and ecclesiological views on priesthood. Towards the end of the section, the author touches upon the theological-pastoral aspect of a priest's duty in giving sacraments and sacramentals, thereby indicating what it means to perform priestly duties in practice.

KEY WORDS

Prayer of Ordination, Holy orders, The ordination of priests, Sacraments at the service of communion

SEZMAN REFERENC

- Arhiv ceremonijev minoritskega bogoslovnega semenišča.
- Arhiv liturgičnih ceremonijev ljubljanskega bogoslovnega semenišča.
- Benedikt XVI., 2007. Posinodalna apostolska spodbuda Evharistija – zakrament ljubezni, (CD 115). Ljubljana: Družina.
- Benedikt XVI., 2009. *Pismo za leto duhovništva ob 150-letnici smrti sv. Janeza Marije Vianneya* (CD 126). Ljubljana: Družina.
- Benedikt XVI., Bistvo duhovništva. *Mednarodna katoliška revija Communio* 19 (2009): št. 3: 269–284.
- Dolenc, Bogdan, Avguštin Lah, Ciril Sorč, Anton Štrukelj in Marjan Turnšek; ur. Ciril Sorč. 2003. *Priročnik dogmatične teologije*. Ljubljana: Družina.
- Ferraro, Giuseppe. 1977. *Le preghiere di ordinazione al diaconato, al presbiteriato e all'episcopato*. Napoli: Edizioni dehoniane.
- Gelineau, Joseph. 1973. *Pastoralna teologija liturgijskih slavlja*. Zagreb: Krščanska sadašnjost.
- Grabner-Haider, Anton, Jože Krašovec, Janez Juhant, Vera Lamut in Marko Urbanija. *Biblični leksikon*. Celje: Mohorjeva družba, 1984.
- Holc, Milan. 2014. Melkizedek, kruh in vino. *Med nami* 3: 14–16.
- Janez Pavel II., Papeški svet za družino. 1997. *Zakrament pokore* (CD 70). Ljubljana: Družina.
- *Katekizem katoliške Cerkve*. 1993. Ljubljana: Slovenska škofovska konferenca.
- Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov. 2002. *Splošna ureditev Rimskega misala* (CD 94). Ljubljana: Družina.
- Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov. 2004. *Navodilo zakramentu odrešenja* (CD 108). Ljubljana: Družina.
- Kongregacija za duhovščino. 1998. *Navodilo o sodelovanju laikov pri službi duhovnikov* (CD 74). Ljubljana: Družina.
- Kongregacija za duhovščino. 2002. *Duhovnik, pastir in voditelj župnijskega občestva* (CD 99). Ljubljana: Družina.
- Kongregacija za katoliško vzgojo, Kongregacija za duhovščino. 2004. *Stalni diakoni* (CD 106). Ljubljana: Družina.

- Kvaternik, Peter. 2007. *Službe v Cerkvi*, [http://kvaternik.over.net/pedagoska-dejavnost/SLUZBE%20V%20CERKVI%20\(skripta\).pdf](http://kvaternik.over.net/pedagoska-dejavnost/SLUZBE%20V%20CERKVI%20(skripta).pdf) (pridobljeno 4. maj 2012).
- Molitveno bogoslužje. 1977. *Bogoslužno branje 4*. Ljubljana: Slovenska škofovska liturgična komisija.
- Nadškofija Maribor. domača stran. 23. marca 2016 <http://katoliska-cerkev.si/homilija-nadskofa-msgr-alojzija-cvikla-pri-krizmeni-masi-2016> (pridobljeno 16. 5. 2016).
- Oecumenicum concilium Vaticanum. 2004. *Koncilski odloki (slovenski prevod)*. Ljubljana: Družina.
- Oražem, France. 1995. *Govorica bogoslužnih znamenj*. Ljubljana: Salve.
- Papež, Viktor. 2006. *Et ego te absolvo*. Sinodi naproti 5. Ljubljana: Brat Frančišek, elektronska izdaja.
- Pažin, Zvonko. 2010. Prezbyter, navjestitelj i slavitelj Kristova djela spasenja. *Diacovensia*: 26, št 2: 329–362.
- Pontificale romanum. 1968. *De ordinatione diaconi, presbyteri et episcopi*. Vatican: Typis polyglottis Vaticanis.
- Radio Ognjišče. Domača stran. 29. junija 2012. <http://katoliska-cerkev.si/nagovor-nadskofa-antona-stresa-pri-masniskem-posvecenju-v-ljubljanski-stolnici-sv.-nikolajanagovor-nadskofa-antona-stresa-pri-masniskem-posvecenju-v-ljubljanski-stolnici-sv.-nikolaja-2012> (pridobljeno 13. 7. 2012).
- Radio Ognjišče. Domača stran. 7. november 2010. <http://radio.ognjisce.si/sl/112/slovenija/2719/> (pridobljeno 13. 7. 2012).
- Radio Vatikan. 2016. Domača stran. 26. april 2016 [Http://sl.radiovaticana.va/news/2016/04/26/pape%C5%BE_duhovniki_poklicani_sl%C5%BEiti_laikom/1225556](http://sl.radiovaticana.va/news/2016/04/26/pape%C5%BE_duhovniki_poklicani_sl%C5%BEiti_laikom/1225556) (pridobljeno 16. 5. 2016).
- *Rimski misal*. 1992. 2. izdaja. Ljubljana. Slovenska škofovska liturgična komisija.
- Rimski obrednik. *Bolniško maziljenje in pastirska skrb za bolnike*. (Previdevanje bolnikov). 1974. Ljubljana: Slovenska škofovska liturgična komisija.
- Rimski obrednik. *Sveta pokora – obred sprave*. 1976. Ljubljana: Slovenska škofovska liturgična komisija.
- Rimski obrednik. *Sveti krst: krščenje otrok*. 2014. Ljubljana: Slovenska škofovska konferenca.

- Rimski obrednik. *Sveti zakon. Poročni obred*. 2005. Ljubljana: Slovenska škofovska konferenca.
- Rimski pontifikal. *Posvetitve*. 1979. Ljubljana: Slovenska škofovska liturgična komisija.
- Slatinek, Stanislav. 2010. Apostolsko pismo »Omnium in mentem«. *Pastoralni pogovori*: 39, št. 4: 141–144.
- *Sveto Pismo stare in nove zaveze*, Slovenski standardni prevod. 2003. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.
- *Škofovska sinoda 1971: o službenem duhovništvu: o pravičnosti v svetu. slovenski prevod sinodalnih listin*. 1972. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.
- Štrukelj, Anton. 2004. Evangeljski sveti in duhovniški celibat. *Mednarodna katoliška revija Communio*: 14, št. 3: 255–267.
- Štrukelj, Anton. 2009. *Duhovnik Joseph Ratzinger. Mednarodna katoliška revija Communio*: 19, št. 3: 285–319.
- Wood, Susan K. 2000. *Sacramental Orders*. Collegeville, Minnesota: The Liturgical Press Book.
- *Zakonik cerkvenega prava (Codex iuris canonici)*. 1983. Ljubljana. Nadškofijski ordinariat v Ljubljani.
- Zlobko, Martin. 2009. *Liturgično-teološka razlaga obreda diakonskega posvečenja* (diplomska naloga). Ljubljana.
- Zupančič, Marija. 2004. *Zakramenti božje mojstrovine: trinitarično umevanje zakramentov*. Bled: Vernar Consulting, d. o. o.
- Župnija sveti Lenart. Domača stran. http://www.zupnijalenart.si/web/index.php?option=com_content&view=article&id=76&Itemid=88 (pridobljeno 26. april 2012).

PRILOGE

i. Komentarji k obredu mašniškega posvečenja

Komentar pred slovesnim vstopom v cerkev:

Čez nekaj trenutkov se bo pričela slovesna sveta maša, pri kateri bo častiti oče Anton, po milosti Božji in apostolskega sedeža škof cerkve v Ljubljani, posvetil v mašnike šest diakona iz ljubljanske nadškofije, enega iz salezijanske družbe in enega iz cistercijanskega reda.

Vabim vas, da s svojim sodelovanjem, glasno molitvijo in petjem sooblikujemo to daritev svete maše. Med samim obredom posvetitve, ki se bo pričel po prebranem evangeliju, vas bom s kratkimi komentarji opozoril na posamezne dele obreda, da boste lažje sledili poteku posvečenja.

Naj vas že sedaj opozorim, da boste sveto obhajilo lahko sprejeli na več mestih, zato pojdite k tistemu obhajalcu, ki vam bo najbližje. Vabim vas, da milosti svetega obhajila darujete za novomašnike.

Komentar pred klicanjem kandidatov (po evangeliju):

Gospod nadškof bo sedaj posvetil v mašnike osem diaconov. Odgovorili bodo: »Tukaj sem!«, se predstavili gospodu nadškofu in mu izrazili spoštovanje. Po predstavitvi bo gospod nadškof te naše brate izbral za mašnike. Ker se zavedamo globoke vrednosti njihovega poslanstva, bomo na to izbiro odgovorili z glasnim: »Bogu hvala!«

Gospod nadškof bo nato v homiliji razložil pomen mašniške službe v Cerkvi.

Komentar pred obljubo pokorščine (po homiliji):

Odločitev za duhovniško življenje in službo je sad dolgotrajnega zorenja v preizkušnjah in Božji ljubezni. Tega daru ni mogoče sprejeti drugače kot s svobodnim, hvaležnim in radostnim srcem. Zato bo sedaj gospod nadškof kandidate vprašal, ali

hočejo duhovniško službo sprejeti in opravljati svobodno, vredno in modro. Njihov »hočem« je resnični izraz te pripravljenosti in volje.

V potrditev svoje odločitve bodo položili svoje roke v nadškofove ter obljubili njemu in njegovim naslednikom spoštovanje in pokorščino.

Komentar pred molitvijo litanij (po obljubi pokorščine):

Mašnik predstavlja Kristusa. Ostane pa še vedno slaboten in nevreden človek. Obrnimo se zdaj v molitvi k Bogu z gorečo prošnjo za naše novomašnike, da bi čim boljše opravljali duhovniško poslanstvo. Izbrani bodo legli na tla. Vsi ostali pa bomo kleče peli litanije vseh svetnikov. Naj se naša molitev za novomašnike zlije z molitvijo vesoljne Cerkve, svetnikov v nebesih ter naših pokojnih sorodnikov in dobrotnikov.

Komentar pred polaganjem rok in posvetilno molitvijo (po litanijah):

Izbrani bodo postali duhovniki v moči Svetega Duha posvečevalca, ki ga bodo prejeli s polaganjem nadškofovih rok. Gospod nadškof bo vsem položil roke na glavo. Za njim bodo to storili še vsi navzoči škofje in duhovniki, nato pa bo gospod nadškof molil nad kandidati posvetilno molitev. Mi pa spremljajmo te svete trenutke zakramentalnega dejanja v zbranosti in tihi molitvi za novomašnike, da bi Božja roka ostala vedno nad njimi in da bi jih Božji Duh prešinjal vse dni življenja.

Komentar pred oblačenjem (po posvetilni molitvi):

Diakoni so sedaj že duhovniki. Mašni plašč, ki jim ga bodo pomagali obleči domači župniki, je znamenje njihove duhovniške službe. Poleg krstnega oblačila sprejemajo danes še duhovniško. Naj oboje brez madeža prinesejo pred Gospodovo obličje.

Med oblačenjem bomo peli pesem *Vse duhovne, o Marija Mati*.

Komentar pred maziljenjem rok s sveto krizmo:

Duhovnikove roke posvečujejo, vsak dan držijo in delijo Gospodovo telo in kri, odvezujejo ljudi grehov, prinašajo mir in blagoslavlajo, zato bo gospod nadškof novoposvečenim mazilil dlani s sveto krizmo.

Maziljenje rok bomo spremljali v tišini in prisluhnili besedilu obreda.

Komentar pred izročitvijo mašnih darov (keliha in patene):

Vsak novomašnik se bo dotaknil darov, ki jih bo kot duhovnik, v imenu ljudstva, pri vsaki sveti maši daroval Bogu. Tako bo sprejel dar kruha na pateni in keliha z vinom. Tudi ta obred spremljajmo v tihi molitvi in zbranosti.

Komentar pred poljubom miru:

Gospod nadškof, apostolski nuncij v Republiki Sloveniji, opat, ravnatelj in spiritual semenišča, redovni predstojnik in domači župniki bodo novomašnikom podelili poljub miru kot znamenje nove prijateljske vezi in veselja, da so v zboru duhovnikov novi sodelavci v Gospodovem vinogradu. Medtem pojemo pesem *Zapoved glejte ta je moja*.

Komentar pred izročitvijo prižgane sveče:

Sledi izpoved vere, ki jo bodo novoposvečeni izpovedali skupaj z nami. Novomašniki bodo v rokah držali prižgane sveče, ki jih bodo po izpovedi izročili gospodu nadškofu. Kot goreča sveča se bo odslej tudi njihovo življenje použivalo za Boga in ljudi. S tem se začne njihova življenjska daritev.

Komentar po poobhajilni prošnji (pred škofovim blagoslovom):

Po nadškofovem blagoslovu bomo vsi zapeli pesem *Novomašnik bod' pozdravljen*. Nato nam bodo novomašniki podelili svoj prvi novomašni blagoslov. Slovesnost bomo zaključili s sklepno pesmijo.

ii. Oratio Consecrationis presbyterorum (l. 1968)

Adesto, Dómine, sancte Pater, omnípotens ætérne Deus,
honórum auctor et distribútor ómnium dignitátum, per quem proficiunt univérsa, per
quem cuncta firmántur, amprificátis semper in mélius natúræ rationábilis increméntis,
per órđinem cóngrua ratióne dispósitum.

Unde sacerdótales gradus atque officia levitárum sacraméntis mýsticis institúta
crevérunt: ut cum Pontífices summos regéndis pópulis præfecísses, ad societátis et
óperis adiuméntum sequéntis órđinis viros et secúndæ dignitátis elígeres.

Sic in erémo, per septuagínta virórum prudéntium mentes Móysi spíritum propagásti;
quibus ille adiutóribus usus in pópulo, innúmeras multítudines fáctile gubernávit.

Sic in filios Aaron patrénæ plenitúdinis abundántiam transfudísti;
ut ad hóstiam salutáres et frenquentiórís officii sacraménta, méritum sufficeret
sacerdótum.

Hac providéntia, Dómine, Apóstolis Fílii tui doctóres fidei cómites addidísti, quibus illi
orbem totum secúndis prædicatóribus implevérunt.

Quaprópter infirmitáti quoque nostræ, Dómine. Quæsunus, hæc adiuménta largíre; qui
quanto fragilióres sumus. Tanto his plúribus indigémus.

Da, quææsumus, omnípotens Pater, in hos fámulos tuos Presbytéríi dignitátem; ínnova
in visceribus eórum Spíritum sanctitátis; accéptum a te, Deus, secúndi mériti munus
obtíneant, censurámque morum exémplo suæ conversatiónis insínuent.

Sint probi cooperatóres órđinis nostri, ut verba Evangélii, usque ad extrémum terræ
pervéntiant et natiónum plenitúdo, in Christo congregáta, in unum pópulum Dei
sanctum convertátur.

Per Dóminum nostrum Iesum Christum, Fílium tuum, qui
tecum vivit et regnat in unitáte Spíritus Sancti, Deus, per ómnia
sæcula sæculórum.

Amen.